

Educational innovations:
philosophy, psychology,
pedagogy

Иновации в образовании:
философия, психология,
педагогика

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ФІЛОСОФІЯ, ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції

Частина 2

Суми – 2014

Міністерство освіти і науки України
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Суми, Україна)
Інститут інноваційних технологій і змісту освіти (Київ, Україна)
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (Київ, Україна)
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (Суми, Україна)
Класичний приватний університет (Запоріжжя, Україна)
Казахський національний університет імені аль-Фарабі (Алматы, Казахстан)
Узбекський научно-дослідницький інститут педагогічних наук
імені Т. Н. Кары Ниязи (Ташкент, Узбекистан)
Gdacska Wyisza Szkoia Humanistyczna (Gdacsck, Polska)

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ФІЛОСОФІЯ, ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА

*Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції*

3 грудня 2014 р.

У чотирьох частинах

Частина 2

Суми
ВВП «Мрія»
2014

УДК 37:001.895(063)
ББК 74.00я43
О-72

*Рекомендовано до друку Вченою радою
КЗ Сумський інститут післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 4 від 27 листопада 2014 р.)*

Редакційна колегія:

С. І. Дегтярьов – кандидат історичних наук, доцент
О. В. Зосименко – кандидат педагогічних наук, доцент
О. І. Іваницький – доктор педагогічних наук, професор
Д. В. Кудінов – кандидат історичних наук
М. В. Матковська – кандидат педагогічних наук, доцент
О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор
С. М. Панченко – кандидат психологічних наук, доцент
А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор
Л. О. Сущенко – доктор педагогічних наук, доцент
Л. М. Чеканська – кандидат психологічних наук, доцент

Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка : матеріали
О 72 Міжнародної науково-практичної конференції, 3 грудня 2014 року : у 4 ч. –
Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2014. Ч. 2. – 172 с.

ISBN 978-966-151-2

У збірнику представлені матеріали доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка», що розкривають теоретичні та практичні основи розвитку інноваційних процесів в освіті, особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток соціально-психологічного потенціалу особистості в умовах інноваційних змін, ретроспективний погляд на інновації в навчально-виховному процесі та управлінні, культурологічні, етнологічні та філософські засади освітніх інновацій та вплив інноваційних процесів на управління освітою в сучасному світі та розвиток суспільства.

УДК 37:001.895(063)
ББК 74.00я43

ISBN 978-966-151-2

© КЗ Сумський ОІППО, 2014
© ВВП «Мрія», 2014

ЗМІСТ

РОЗДІЛ II. ІННОВАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ТЕХНОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА

Бигар Ганна

Особливості використання здоров'язберігаючих технологій на уроках в сучасній початковій школі 7

Біленкова Лідія

Особливості роботи вчителя в пришкільних оздоровчих таборах 10

Будянський Дмитро

Культурологічні засади академічного красномовства викладача вищого навчального закладу 13

Верховська Марина

Підвищення мотивації майбутніх учителів фізичної культури щодо опанування сучасними видами фізкультурно-оздоровчих технологій..... 17

Гавриш Інна

Модель виховання культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності..... 20

Гайер Татьяна, Хегай Светлана

Об инновационных технологиях, методе проектов и использовании икт в образовательном процессе..... 24

Герлянд Тетяна

Використання технології контекстного навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників..... 28

Гоцуляк Олександр, Шиян Діана

Застосування інноваційних технологій у виховній роботі з молоддю 30

Дубинець Юлія

Метод ситуаційного навчання (case-study) у підготовці майбутніх учителів української мови та літератури..... 33

Єлізаренко Олена

Впровадження особистісно орієнтованого навчання в сучасній школі 37

Єфремова Анжеліка

Організація занять з фізичного виховання в спеціальних медичних групах 41

Єхалов Василь, Гайдук Оксана, Лавріщев Олексій, Лященко Олег, Волкова Наталія

Тематичне тестування в підготовці лікарів-інтернів різних спеціальностей до ліцензійного іспиту крок-3..... 45

Забіяко Юрій	
Фізична культура у вищих навчальних закладах та основні інноваційні технології викладання.....	48
Зайцева Ольга	
Кейс-метод як засіб активізації процесу навчання у вищій школі.....	53
Зосименко Оксана	
Теорія і технологія контекстного навчання у новій освітній парадигмі	56
Іваницький Олександр	
Спецкурс «Іноваційні технології навчання фізики» в фаховій підготовці майбутніх вчителів	59
Іващенко Микола, Бикова Тетяна	
Коучинг як особистісно-орієнтована технологія забезпечення компетентнісного підходу на курсах підвищення кваліфікації.....	63
Калюжна Тетяна, Радченко Юлія	
Роль і функції ігрових технологій у підготовці сучасного вчителя...	65
Кантаро Саки	
К проблеме обучения английского и японского языков в Японии	69
Клюніна Наталія, Скирта Валентина	
Be friends with writing in teaching foreign language	71
Кобюк Юлія, Годлевська Катерина	
Діалогічне спілкування як педагогічна умова впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес у ВПНЗ	74
Косюк Володимир	
Сутність і структура творчих художніх здібностей майбутніх дизайнерів	77
Лисенко Юлія	
Професійна готовність майбутніх соціальних педагогів до роботи з людьми похилого віку в сучасних умовах.....	80
Литвиненко Світлана	
Умови організації та проведення практики студентів спеціальності «соціальна робота» у вищій школі	83
Маруневич Божен	
Використання двомовних вправ у навчанні німецької мови як спеціальності для формування іншомовної комунікативної компетенції	86
Марцефляк Алена	
Формирование творческих способностей учащихся начальных классов	90
Марченко Ірина	
Розвиток інноваційної компетентності вчителів початкових класів засобами методичної роботи	94

Олексієнко Ярослав, Головатенко Ольга Військово-патріотичне виховання молоді засобами фізичної культури	97
Осипян Луїза Теоретичні основи використання хореографії в роботі з пенсіонерами в умовах університету третього віку	99
Пісоцька Леоніда Інтерактивні технології як засоби розвитку творчого потенціалу педагогів	103
Прокоп Інна Дидактико-методичні аспекти реалізації змісту освітньої галузі «математика»	109
Ремпель Жанна Використання сучасних педагогічних технологій навчання в інклюзивному класі	111
Романюк Світлана Комунікативно-діяльнісний підхід до навчання української мови у початковій школі	115
Сєврюкова Валентина Дизайн-студія як активна форма організації навчання з дисципліни «конструювання та моделювання швейних виробів» у педагогічному коледжі	118
Сєрих Лариса Модель естетичного виховання підлітків позашкільних навчальних закладів в контексті науково-дослідної роботи	121
Соловей Василь Роль культури праці в формування технологічної дисципліни школярів	124
Трегуб Світлана Особливості стимулювання пізнавальної діяльності студентів медиків в умовах вищого медичного навчального закладу	126
Тушева Вікторія Технологія забезпечення системи формування науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики в процесі професійної підготовки	129
Федорець Василь Аналіз синергетичних ефектів формування міокардіодистрофії в контексті розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителя фізичної культури	133
Фоломєєва Наталія Музично-естрадна діяльність в процесі фахової підготовки вчителя музичного мистецтва та керівника шкільного естрадного колективу	136

Чобаніца Алла	
Використання інноваційних технологій навчання на уроках англійської мови.....	140
Чулак Людмила	
Особливості компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів.....	143
Чхайло Людмила	
Розвиток професійних якостей майбутніх вчителів.....	147
Шевченко Валентина, Натха Аліна, Скоріна Анастасія	
Розвиток фізичних якостей у студентів.....	151
Шевчук Кристина	
Дослідницька діяльність у змісті освітньої галузі «природознавство»	154
Шевчук Лариса	
Формування текстотворчих умінь молодших школярів: інноваційний аспект	157
Щетініна Юлія	
Формування пізнавальної самостійності старшокласників демонстраційними засобами навчання як інноваційний напрямок у школах Канади.....	160
Юрченко Оксана	
Зміст і форми міської методичної роботи з розвитку готовності педагога до застосування методів впровадження технологій самозбереження	163
Яковенко-Глушенкова Єлизавета	
Розвивальний потенціал формування у майбутніх учителів іноземної мови професійно орієнтованої компетентності в аудіюванні	167

РОЗДІЛ II.

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ТЕХНОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА

Ганна Бигар
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

За останні десятиліття у світовому масштабі проблема здоров'я увійшла до глобальних проблем людства. Зокрема, чітко спостерігаються такі фактори, які впливають на стан здоров'я учнів, а саме: зростання навчального навантаження, вільний час діти все більше проводять за переглядом фільмів, за комп'ютерними іграми. Усе це призводить до гіподинамії, порушення постави, порушення зору.

Практика показує, що процес формування свідомого ставлення до власного здоров'я потребує обов'язкового поєднання інформаційного й мотиваційного компонентів із практичної діяльності учнів, що сприятиме оволодінню дітьми необхідними здоров'язбережувальними вміннями і навичками. Діяльність учителя на кожному уроці повинна бути орієнтована на формування в дітей стійкої позиції, що передбачає визначення цінності здоров'я, почуття відповідальності за збереження й зміцнення власного здоров'я, поглиблення знань, умінь та навичок, пов'язаних з усіма складовими здоров'я (фізична, соціальна, психічна, духовна). Формування в учнів компетентного ставлення до власного здоров'я неможливе без реалізації всіх складових здоров'я [1, с. 41].

Впровадження здоров'язбережувальних технологій потребує від учителя не допускати перевантаження учнів. При цьому необхідно визначати оптимальний обсяг навчальної інформації й способи її надання, враховувати інтелектуальні та фізіологічні особливості учнів, їх індивідуальні мовні особливості, а також намагатися планувати такі види роботи, які сприяють зниженню втоми. Здоров'язбережувальні технології передбачають: по-перше, зміну та чергування видів діяльності, а саме, інтелектуальної, емоційної, рухової; групової й парної форм роботи, які сприяють підвищенню рухової активності, вчать

вмінню поважати думки інших, висловлювати власні думки, правилам спілкування; та, по-друге, проведення ігор та ігрових ситуацій, нестандартних та інтегрованих уроків [3, с. 19].

Отже, розглянемо здоров'язбережувальні технології, якими мають оволодіти майбутні вчителі початкових класів:

Ароматерапія. Ця наука є майже мистецтвом, яке допоможе відчувати в продовж дня вчителю та дітям гармонію тіла і духу. В класі завжди повинна бути атмосфера спокою та довіри.

Фізкультхвилинки та фізкультпаузи. Перші ознаки втоми дітей п'ятого року життя проявляються через 7-9 хвилин, а в дітей-шестирічок – через 10-12 хвилин. Фізкультхвилинки та фізкультпаузи допомагають запобігти розумовій втомі, пов'язаній з активною розумовою діяльністю дітей та тривалим сидінням.

Гімнастика для очей. Проводять на заняттях, де переважає розумове навантаження або працюють дрібні м'язи кисті руки під час фізкультхвилинок та динамічних перерв. Вправи складені у вигляді ігор та казок з урахуванням віку дітей. Вони корисні лише за умови правильного та систематичного їх виконання. Тривалість такої гімнастики 5-10 хвилин. Щоб очі якомога менше стомлювалися, діти виконують вправи: масаж заплющених повік за допомогою колових рухів пальців; піднімання та опускання очей, рухи вліво-вправо; міцне заплющення очей з подальшим поглядом у далечінь; «ходіння» очима по доріжках.

Психогімнастика служить для збереження психічного здоров'я, запобігання емоційним розладам у дитини через зняття психічного напруження, розвиток кращого розуміння себе та інших, створення можливостей для самовираження особистості.

Кольоротерапія – це лікування людини за допомогою кольору. Важко знайти таке ж багатогранне поняття, як «колір». Колір діє незалежно від того, бачимо ми його чи ні. Якщо людину із зав'язаними очима помістити в кімнату зі стінами вогняно-червоного кольору, пульс стає частішим, а якщо у кімнату з блакитними стінами – пульс людини сповільнюється, а незабаром настає сонливість. Залежно від того, який колір любить людина, психологи можуть визначити її темперамент [2, с. 103].

Арт-терапія – це лікування мистецтвом. Ще древні мудреці вважали, що мистецтво і творчість лікують душу і тіло. Відносно новий метод психотерапії, який досить широко використовується і в роботі з дітьми.

Арт-терапія поєднує використання різних видів образотворчості: малюнка, живопису, монотипії, мозаїки, колажу, ліплення масок тощо.

Усі види мистецтва мають оздоровчий вплив на здоров'я дітей. Небажання малюка малювати має насторожити дорослого, змусити замислитися про причину відмови [4, с. 9].

Сміхотерапія. У народі кажуть: «Сміх – це здоров'я». Справді, він допомагає зняти стрес, підняти настрій, сприяє виділенню потрібних гормонів в організм, задіює м'язи обличчя та тіла людини.

Навіть саме промовляння «хі-хі», «хо-хо», «ха-ха» дає клітинам імунної системи команду атакувати чужорідні для них тіла – віруси, злоякісні клітини тощо. Щоб діти росли здоровими, веселими, слід впроваджувати в освітньо-виховний процес «хвилинки-смішинки», розваги, гуморини, що викликають позитивні емоції. Елементи сміхотерапії корисно використовувати під час проведення фізкультхвилинок, фізкультпауз чи на перервах між заняттями тощо.

Казкотерапія – це найдревніший спосіб терапії, який виник майже тоді, коли люди навчилися розмовляти. Казкотерапія – це психотерапія, вже існуючими казками та фантастичними героями. Вона допомагає отримати почуття захищеності у світі, надає можливість програти основні життєві ситуації у «захищеному режимі» – через казки. Також цей прийом допомагає дитині зрозуміти себе, виховати у собі корисні риси та звички [2, с. 87].

Музикотерапія. Ліками, які слухають – називають музикотерапію. Враховуючи, що музика може знімати втому і заряджати людину енергією, позитивно впливати на системи кровообігу та дихання. Існують мелодії-цілителі, мелодії-подразники [1, с. 44].

Творче поєднання здоров'язміцнюючих і здоров'язберігаючих технологій дозволить збільшити щільність рухової активності, покращити фізичне, психічне, моральне здоров'я дітей; розвивати функціональну зрілість всіх тих систем, на які падає в школі основна тяжкість всіх шкільних навантажень; навчити дітей мистецтву збереження і зміцнення здоров'я; підвищити працездатність, уважність, активність; надавати стимулюючий вплив на психомоторну і розумову діяльність.

Розглянувши особливості різноманітних технологій навчання здоров'ю, ми вважаємо, що вони насправді є ефективними. Вони допомагають вчителю у створенні певних умов організації такого навчально-виховного процесу, який не зашкодить здоров'ю дітей, а

навпаки, буде спрямований на формування, зміцнення і збереження здоров'я та навичок здорового способу життя учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денисенко Н.Ф. Оздоровчі технології в освітньому процесі // Дошкільне виховання. – 2004. – № 12. – С. 4–6.

2. Дубогай О. Навчання в русі : Здоров'язберігаючі педагогічні технології в початковій школі / О. Дубогай. – К.: Видавничий дім «Шкільний світ»: Вид. Л. Галіцина, 2005. – 112 с.

3. Мешко Г. М. Формування компетентності здоров'язбереження у майбутніх педагогів / Г. М. Мешко // Професійні компетенції та компетентності вчителя: Матер. регіон. наук.-практ. Семінару. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – С. 17–21.

4. Оржеховська В. М. / Методологічні засади діяльності освітнього закладу, спрямованої на здоров'я / В. М. Оржеховська, О.О. Єжова // Педагогіка і психологія. – 2009. – №4 (69). – С. 5–17.

Лідія Біленкова

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна)

РОБОТА ВЧИТЕЛЯ У ПРИШКІЛЬНИХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ

У сучасних реформаційних умовах початкової школи в Україні важливого значення набуває універсальність вчителів початкових класів, особливо, якщо це стосується організації роботи в пришкільних оздоровчих таборах. Дана діяльність потребує спеціальної підготовки, вивчення цілого ряду нормативних документів та реалізації пріоритетної функції в державному стандарті – оздоровчої.

Літнє оздоровлення – це законне право кожної дитини. Завдання дорослих – забезпечити їм гідний відпочинок. Мета діяльності табору з денним перебуванням: реалізація права кожної дитини на повноцінний відпочинок і оздоровлення; забезпечення змістовного дозвілля; виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян, як найвищої соціальної цінності; задоволення інтересів і духовних запитів відповідно індивідуальних потреб; розвиток особистості учня, його здібностей і обдарувань; долучення дітей до соціального досвіду; створення у таборі відносин співпраці та співтворчості. Тому саме від особистості вчителя, від його

фахової підготовки залежить успіх літнього відпочинку великої когорти дітей, які з тих чи інших причин, не зможуть відпочивати у літніх оздоровчих таборах поза межами місця проживання.

Ґрунтовну основу для розуміння творчого характеру педагогічної діяльності вчителя, зокрема і у пришкільних оздоровчих таборах, становить теоретична спадщина класиків педагогіки: А.Дістервега, Я.Коменського, Й.-Г.Песталоцці, К.Ушинського, А.Макаренка, В.Сухомлинського. Важливу роль у розробці основ теорії педагогічної творчості вчителя відіграли фундаментальні праці видатних психологів Л.Виготського, Г.Костюка, О.Леонтьєва, С.Рубінштейна тощо.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділяється належна увага професійній підготовці майбутнього вчителя, зокрема вихователя пришкільного табору І.Бех, О.Виштак, В.Максимчук, Г.Самолук, М.Хорощак та ін.

Щороку після закінчення урочної діяльності розпочинають свою роботу літні пришкільні оздоровчі табори, здебільшого, на базі шкіл. Організація літнього табору – це психолого-педагогічна та господарсько-адміністративна діяльність, що передбачає повну відповідальність за життя, фізичне, психічне та духовне здоров'я дітей і підлітків, їх повноцінний відпочинок і розвиток.

Специфічними є час і місце цієї роботи. Час – канікули, коли діти по-іншому сприймають довкілля і все, що з ними відбувається. Місце – табір. В умовах відпочинку у дітей зовсім інші потреби, очікування, ніж у навчальний час. Очікування канікул – це мрії про улюблені заняття та, зрештою, бажання досхочу погратися, зустрітися з друзями і просто погуляти.

Для багатьох батьків такий спосіб оздоровлення є єдиним. Далеко не кожна сім'я може відправити своїх дітей на море чи в дитячий санаторій. Оздоровлення ж у пришкільному таборі, особливо завдяки підтримці міської влади, стає доступним кожній сім'ї, а для малозабезпечених багатодітних сімей, дітей-сиріт – узагалі безкоштовним.

Згідно діючого законодавства, табір з денним перебуванням – це табір, тимчасово утворений у навчальному закладі, закладі культури, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, в якому забезпечується належний догляд, виховний процес, повноцінне дозвілля дітей, розвиток їх здібностей та інтересів і де діти перебувають протягом дня, але не менше 6 годин [1].

Майбутній організатор роботи в пришкільному таборі повинен розуміти, що це необхідний осередок буття, який сприяє розкриттю потенційних духовних і фізичних можливостей кожного. В основу організації літнього оздоровлення при виборі напрямів і методів організації творчих справ важливим є розвиток почуттів, емоцій, мислення волі «Духовне життя дитини повноцінне лише тоді, коли вона живе у світі гри, казки, музики, фантазії, творчості. Без цього вона – засушена квітка», – писав В.Сухомлинський [2]. Тому обов'язково повинні переплітатись – розумова діяльність (дидактичні ігри, бесіди, диспути, турніри, КВК, вікторини, етичні бесіди), практична діяльність (спорт, туризм, творчі об'єднання, гуртки, клуби, секції), духовно-естетична діяльність (театр, музика, поезія, живопис, декоративно-ужиткове мистецтво, фотомистецтво, імпровізація), культурне дозвілля (ігри, творчість, прогулянки, бесіди біля імпровізованого вогнища тощо.) дані види роботи відповідно до Типового положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку (постанова КМУ від 28.04.2009 № 422), табір з денним перебуванням включає календарний план роботи, який розробляється педагогічною радою з урахуванням побажань дітей і батьків та затверджується директором закладу [3].

Дитячий оздоровчий табір – це, насамперед, діти. Різного віку, різного рівня освіти й культури, різного виховання й кожен зі своїм характером. Звичайно, сам керівник, хоч би яким розумним він не був, не в змозі з цим упоратись, якщо йому не допомагатимуть його колеги, насамперед вихователі загонів.

За переконаннями вчителів-практиків, вихователь має вміти все: організувати спортивне змагання й заспокоїти скривдженого малюка, зашити порвану під час гри футболку і, акомпануючи на гітарі, заспівати популярну пісню, залучаючи до загального хору навіть сором'язливих, очолити команду «веселих і кмітливих», розповісти дітям про історію свого міста... З метою методичної і практичної допомоги для педагогів табору можуть бути проведені такі семінари: «Виховний простір літнього табору з денним перебуванням», «Розробка творчих програм табірної зміни», «Охорона життя і здоров'я дітей у таборі», «Організація дозвілля у таборі»; складені збірки матеріалів свят, конкурсів, рухливих ігор і забав, спортивних і розважальних програм, турнірів, вікторин, інтелектуальних ігор. Колектив вихователів – це ті ж самі вчителі, які відпрацювали весь навчальний рік, а не досвідчені працівники замських таборів!

Великий плюс тут полягає в тому, що вони добре знають кожну дитину і розуміють, кому яку справу доцільно довірити, тому організація роботи працівників табору – це оволодіння прогресивними засобами і прийомами праці.

Отже, робота вчителя у дитячому пришкільному таборі має свої особливості, тому потребує від вчителів уміння не лише організувати повноцінний відпочинок і оздоровлення дітей, а й на збагачувати їхні знання, розширити коло інтелектуальних інтересів через використання різних видів і форм роботи методами переконання, заохочення, похвали...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Максимчук В. Організація роботи літнього табору / Максимчук В. // К.: Шк. світ. – 2013. – № 13. – 64 с.
2. Позакласна робота з учнями в педагогічній спадщині В.Сухомлинського // Початкова школа. – 1997. – № 11. – С. 40–43.
3. Положення про дитячий заклад відпочинку з денним перебуванням // osvita-nv.kh.ua.
4. Програма розвитку позашкільних закладів у процесі виховання дітей та підлітків (сторінки історії та сучасність) // Рідна школа. – 2002. – № 10. – С. 52–54.

Дмитро Будянський
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна)

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АКАДЕМІЧНОГО КРАСНОМОВСТВА ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Однією з ключових проблем сучасної української освіти є підготовка педагогічних кадрів, здатних ініціювати процес розвитку особистості, сприяти реалізації її творчого потенціалу. Професійне становлення майбутнього педагога спрямоване на розвиток компетенції (педагогічної культури, знань, умінь і навичок), а також включення його в систему міжкультурної взаємодії, тобто виховання людини культури, чия діяльність спрямована на збереження і відтворення світових та національних культурних цінностей. Актуальність культурологічної підготовки майбутнього вчителя зумовлена процесами інтеграції, що відбуваються в сучасному світі.

Людина на основі діалогу культур пізнає себе в культурі світу, починає усвідомлювати себе як частину світової культури, примножувати культуротворчий досвід людства. Саме в процесі культурологічної підготовки стає можливим діалог особистості і суспільства, людини і природи, людини і людини.

Забезпечити цей шлях покликана культурологічна парадигма освіти з її орієнтацією на особистість майбутнього педагога, його культуру, професіоналізм; знання та вміння, якими він володіє, перетворюються з самоцілі навчання в засіб професійного розвитку та самовдосконалення, усвідомлення, засвоєння і реалізації в освітній практиці гуманітарних і культурних цінностей.

Культурологія освіти може бути визначена як методологія проектування культурних параметрів освітніх процесів і систем, які сприяють культурному розвитку та саморозвитку людини.

Культурологічний підхід як сукупність теоретико-методологічних положень і організаційно-педагогічних умов реалізується через спрямованість освітнього процесу (в єдності цільового, змістового і технологічного компонентів педагогічної риторики) на кінцевий результат – становлення вчителя як суб'єкта професійно-педагогічної культури.

Отже, в контексті культурологічної парадигми освіти педагог реалізується не тільки як вихователь, викладач, організатор і функціонер, а як особистість високої культури й інтелігентності. Будучи суб'єктом культури, педагог має можливість ефективно реалізувати сутнісну здатність до культуротворчої діяльності, удосконалити власну професійну і особистісну культуру і ті відносини, в які він вступає з вихованцями в процесі професійної педагогічної діяльності.

Таким чином виявляється суперечність між потребою суспільства в культурологічному характері освіти, що забезпечує високий рівень особистісної культури майбутнього вчителя, і відсутністю цілісного культурологічного компонента в традиційній системі педагогічної освіти. Одним з напрямів розв'язання цієї суперечності є пошук оптимальних методів, форм, технологій вивчення педагогічної риторики, яка є основою академічного красномовства сучасного викладача вищої школи.

У науковій літературі відображені різні підходи до риторики: логіко-аргументативний (О.Н. Зарецька), комунікативно-практичний (Л.І. Мацько, О.М. Мацько), філософсько-педагогічний

(Г.М. Сагач) та інші. Проте, малодослідженими залишаються культурологічний та естетичний аспекти риторичної науки в контексті сучасних освітніх тенденцій.

Процеси міжкультурної інтеграції, реформування вітчизняної системи освіти обумовлюють модернізацію змісту риторики, яка з одного боку є засобом залучення до світових цінностей, а з іншого – ключем до відкриття унікальності вітчизняної культурної спадщини.

В сучасних суспільно-культурних умовах риторика розширює сфери впливу, охоплює різноманітні види спілкування, в тому числі педагогічне, зберігає і збагачує культурні надбання минулого для прийдешніх поколінь. Риторика, як наука і мистецтво переконуючої публічної комунікації, посідає важливе місце в культурному та професійному становленні особистості фахівця освітньої галузі.

Мистецтво красномовства не можливо відокремити від історичних, політичних, мистецтвознавчих, духовних, культурних явищ певної епохи. Тому в системі вищої педагогічної освіти риторика повинна вивчатись не лише як комунікативна, але і як культурологічна та естетико-орієнтована дисципліна.

Риторика є одним із найбільш ефективних інструментів формування академічного красномовства, яке ми трактуємо як один із родів мистецтва публічного мовлення і, одночасно, як високий рівень ораторської майстерності педагога-науковця. Сферою його застосування є шкільна, студентська та наукова аудиторія.

Ми розуміємо поняття “культурологічні засади академічного красномовства” як культурологічний напрям професійно-педагогічної освіти та діяльності, а також педагогічні умови, методики, технології формування риторичних знань, умінь і навичок майбутніх і діючих педагогів в процесі вивчення риторики.

Процес формування академічного красномовства викладача вищого навчального закладу, на наш погляд, доцільно здійснювати на таких культурологічних засадах: ґрунтовне вивчення і майстерне володіння рідною мовою (орфоепія, граматики, стилістика, емоційно-образні засоби). Мова, як складна, багатовимірна система, є основою культури. Оволодіваючи мовленням, індивід опановує історичний досвід свого народу і всього людства, збагачуючи його власним розумінням. Духовне начало людського життя постає в мистецтві словесного взаємодії у всій повноті і цілісності. Риторика дає можливість експериментувати над мовою як над «буттям мислення»,

виступаючи своєрідною філософською теорією мови; аналіз літературно-літописної спадщини вітчизняних ораторів (Іларіон, Кирило Туровський, Климент Смолятич, Іван Вишенський та ін.), яка є фундаментом українського красномовства; дослідження і застосування на практиці здобутків видатних представників академічного красномовства минулого і сучасності (Марк Фабій Квінтіліан, М. Максимович, М. Костомаров, В. Єрмаков, І. Галятовський, Феофан Прокопович, Г. Сковорода, М. В. Ломоносов, Й. Кононович-Горбацький, М. Ф. Кошанський, В.О. Ключевський, І.А. Зязюн, Г.С. Сагач та ін.); оволодіння майстерністю художнього слова – виразного, високопрофесійного виконання літературних творів перед аудиторією (знайомство з досвідом видатних читців та акторів, оволодіння методикою підготовки і презентації твору, визначення «надзавдання» та «підтексту», розуміння специфіки виконання творів окремих жанрів, поезії, прози (байки, казки, оповідання тощо); використання елементів театрального мистецтва в процесі підготовки майбутніх вчителів (система К.С. Станіславського, акторський тренінг, розвиток творчих здібностей, вдосконалення вербальних та невербальних засобів комунікації тощо).

Культурологічний аспект риторики може бути реалізований перш за все шляхом використання пізнавальних матеріалів з історії, міфології, літератури, культури, здобутків театрального, музичного, хореографічного та інших видів мистецтва. Разом з тим, вивчення риторики є органічною складовою навчально-виховного та розвивального процесів, що сприяє формуванню у студентів культури комунікативної діяльності, позитивної мотивації до вивчення літературної та художньої творчості, народного фольклору тощо.

В контексті заданого напрямку, особливу увагу при відборі змісту вивчення риторики слід приділяти його соціокультурній і комунікативній спрямованості, що обумовлює необхідність переосмислення професійної компетентності викладача і використання активних та інтерактивних технологій, методів, прийомів розвитку навичок самостійної творчої комунікативної діяльності та соціально-культурного розвитку особистості студента.

Вивчення риторики у вищому педагогічному навчальному закладі раціонально будувати на основі структурно-рівневого підходу, що передбачає диференціацію навчання згідно з рівнем розвитку та індивідуальними особливостями особистості майбутнього вчителя.

Таким чином, культурологічна підготовка майбутнього вчителя – це процес творчої самореалізації особистості педагога в професійно-педагогічній діяльності, спрямований на привласнення, передачу і створення культурних цінностей. Сучасний викладач вищої школи повинен втілювати в своїй діяльності найкращі здобутки академічного красномовства минулого і сьогодення. Для цього потрібна розробка новітніх стратегій підготовки педагога до професійної діяльності, які засновані на культурологічних засадах і включають найвагоміші здобутки ораторського мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будянський В.І. Риторика – мистецтво красномовства. Навчальний посібник / В.І. Будянський, Д.В. Будянський. – Суми: ПВКП “Корпункт”, 2012. – 189 с.
2. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. – 3-е изд., испр. / Е.Н. Зарецкая. – М.: Дело, 2001. – 480 с.
4. Мацько Л. І. Риторика: Навч. посіб. / Л. І. Мацько, О. М. Мацько – К.: Вища шк., 2003. – 311 с.
5. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 349 с.
6. Прокопович Ф. Філософські твори: в 3 т.: пер. з латин. / Ф. Прокопович. – К. : Наукова думка. Про риторичне мистецтво. Різні сентенції : Т.1., 1979. – 512 с.
7. Сагач Г.М. Риторика : Навч. посібник для середн. і вищих навч. закладів/ Сагач Галина; КНУ ім. Т.Г. Шевченка. – К.: Ін Юре, 2000. – 565 с.
8. Станіславський К.С. Робота актора над собою / К. С. Станіславський. – К., 1982. – 495 с.

Марина Верховська
Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара
(Дніпропетровськ, Україна)

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЩОДО ОПАНУВАННЯ СУЧАСНИМИ ВИДАМИ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасних психологічних теоріях особистості питання мотивації є центральним і можуть бути віднесені до психологічної готовності студента. Мотиви є джерелами активності людини (інстинкти, потяги,

потреби, емоції, установки, інтереси, ідеали і т.п.). Мотивація – сукупність стійких мотивів, спонукань, які визначають спрямованість і характер певної діяльності особистості, її поведінки у рамках цієї діяльності [4].

Мотивація учня – не менш болюче питання для вчителя сучасної школи, ніж ціле покладання, які пов'язані між собою. Практика показує, що головний мотивуючий фактор – захопленість самого учителя, його предметні інтереси, залученість у процес пізнання, як такий. У шкільному віці спостерігається значне зниження рухової активності на фоні падіння зацікавленості до уроків фізичної культури та негативного ставлення до фізичної діяльності взагалі. Діючи програми з фізичної культури орієнтовані на виконання контрольних нормативів, зміст програм наповнений видами рухової активності, що користуються низької популярністю у дітей, що викликає відсутність мотивації до занять. В умовах розбудови національної системи освіти важливого значення набуває інноваційна діяльність загальноосвітніх навчальних закладів, яка характеризується системним експериментуванням, апробацією та застосуванням інновацій (нововведень) в освітньому процесі [1]. Тому пріоритет повинен віддаватися популярним видам рухової активності, як сучасні фізкультурно-оздоровчі технології, практичним проявом яких є велика різноманітність фізкультурно-оздоровчих програм з ритмічної та атлетичної гімнастики, аеробіки, шейпінгу, бодібілдингу, оздоровчого бігу, плавання, пілатесу, стрейчінгу, йоги и т.д. Ці програми дають швидкі результати у зміцненні здоров'я школярів. Майбутнє за такими видами фізкультурно-оздоровчих технологій, які сприяють гармонійному розвитку інтелектуальних і рухових здібностей, викликають підвищений інтерес у учнів [2].

Дослідження показують, що саме мотивація вчителя – «ахілесова п'ята» сучасної масової школи. «Сучасні» діти мають значно більше соціально-психологічні можливості для свідомого учня. Вчителю потрібно дуже небагато – не забути позначити цілі [3]. Стосовно сучасного вчителя фізичної культури, то діти повинні бачити працездатного, з гарною фігурою, загальним зовнішнім виглядом, впевненого в собі, с гарним самопочуттям фахівця.

Але водночас професія вчителя є масовою, неprestижною, соціальна мотивація відсутня, професійна підготовка є неякісною. Тому особистої захопленості, налаштованості на творчу співпрацю, на

проведення уроків на високому професійному рівні досягає зовсім незначна кількість учителів.

Мотивація складеться з компонентів, які визначаються характером соціально значущих мотивів до використання фізкультурно-оздоровчих технологій в роботі з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: повнотою уявлення своєї професійної діяльності, усвідомленням своєї соціальної відповідальності, мотивацією досягнення успіху в цій роботі; ступенем турботи про своє особистісне і професійне зростання, бажанням досягнення нових педагогічних цілей (табл. 1). Мотивація є активацією прояву інших компонентів, до яких входить опанування фізкультурно-оздоровчими технологіями.

Таблиця 1.

Мотиваційна сфера студента – майбутнього вчителя фізичної культури щодо опанування фізкультурно-оздоровчими технологіями

Мотив досягнення	<ul style="list-style-type: none"> - прагнення до успіху, досягненню мети; - бажання визначати і вирішувати проблеми; - отримання задоволення від навчання; - розширення можливостей на ринку праці.
Мотив самореалізації	<ul style="list-style-type: none"> - навчальний інтерес, творчий пошук; - можливість спортивного самовираження і саморозвитку; - можливість удосконалити свої антропометричні дані, тіло будову, підвищити рівень здоров'я та зберегти його все життя.
Мотив визнання	<ul style="list-style-type: none"> - отримання визнання спортивної громадськості; - прагнення мати хорошу репутацію серед учнів, колективу; - експериментальна площа для виявлення кращих педагогічних якостей.
Мотив приналежності	<ul style="list-style-type: none"> - спілкування з викладачами, тренерами; - участь в наукових колективах; - можливість займатися науково-дослідною роботою; - участь у спортивних командах, змаганнях.
Мотив статусу	<ul style="list-style-type: none"> - можливість професійно-спортивного росту; - бажання зайняти високе соціальне становище в суспільстві; - можливість реалізуватися у галузях фітнес-індустрії, менеджменту та маркетингу фізкультурно-спортивної діяльності.

Необхідно також визнати, що світоглядне становлення особистості сьогоденного студента відбувається в умовах кризи

культури, викликаного розпадом традиційної системи цінностей. Це ставить на порядок денний питання активізації виховної роботи в моральній сфері. Ситуація посилюється також фінансовою дискримінацією значної частки професій, у тому числі і педагогічної, і не завжди достатньо якісними особистісними параметрами самих студентів (низький рівень підготовленості до навчання у вищому навчальному закладі, споживацьке ставлення до системи освіти, недостатні пізнавальні та професійні устремління). Суспільство потребує нових переконань і очікувань. Але їх не можна розвивати безвідносно до особистих системам цінностей, і система освіти, повинна це враховувати. Ті, хто зацікавлений, зобов'язані допомогти наступному поколінню замислитися про те, як повинні функціонувати організації і як вони функціонують насправді, задуматися про свою роль і про роль інших людей у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Москаленко Н. Готовність вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності / Н. Москаленко // Молода спортивна наука України. зб. наук.праць. – Львів, 2006, – С. 299–301.

2. Пономаренко М.В. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології в системі фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів / М.В. Пономаренко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. зб. наук. праць. – Запоріжжя, 2012. – № 24(77). – С. 286 – 294.

3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: [підручник для студентів педагогічних факультетів] / О.Я. Савченко. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.

4. Слостєнин В.А. Педагогіка: [учебник] / В.А. Слостєнин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – М.: Школа-Пресс, 1997. – 512 с.

Інна Гавриш

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна)

МОДЕЛЬ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ВЗАЄМИН МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ДОБРОДІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Модель виховання культури взаємин молодших школярів у добродійності діяльності будувалася нами на основі чотирьох елементів досліджуваного процесу: цілі, зміст, методологія, процес та прогнозований результат (рис.1).

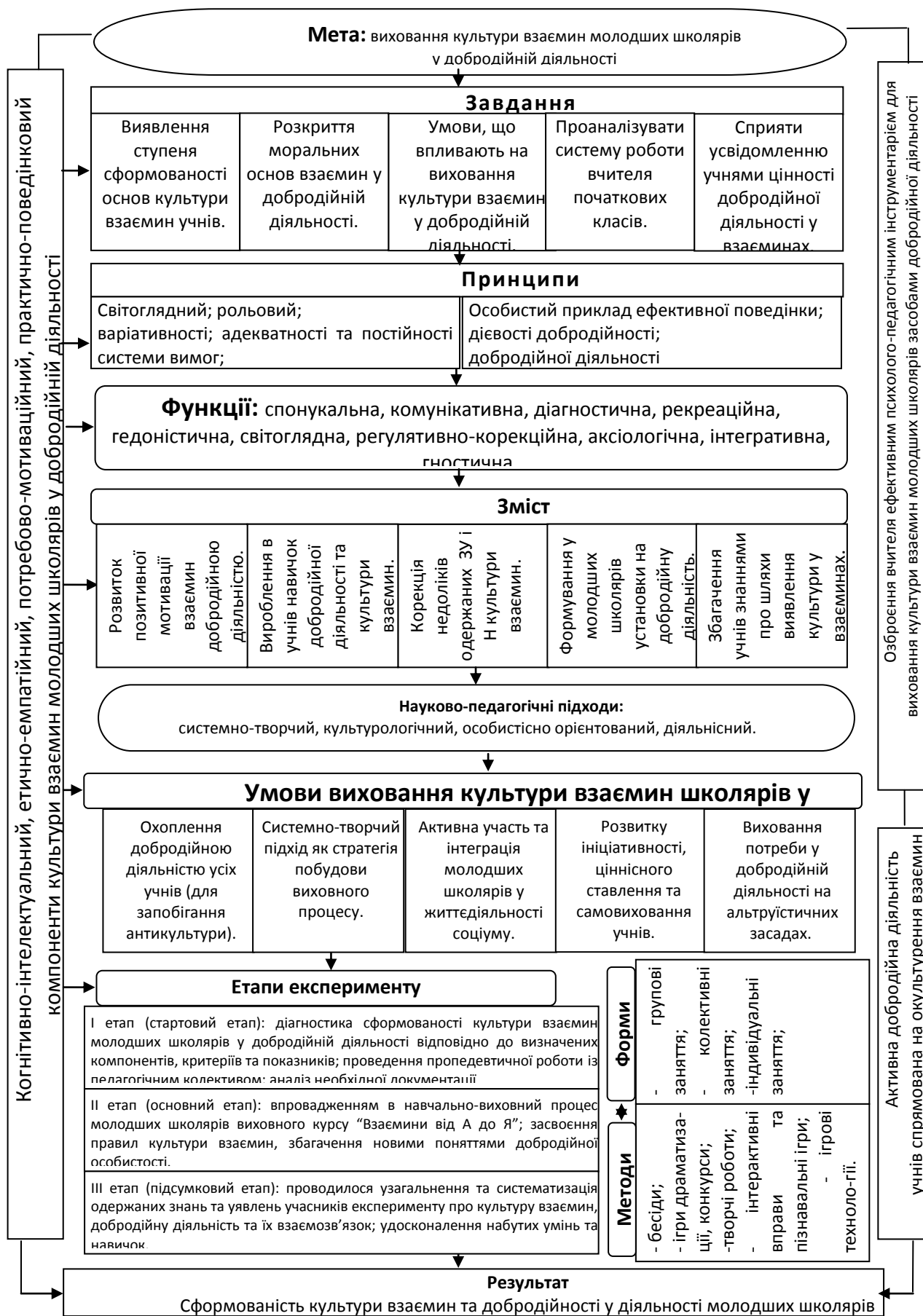

Рис. 1. Модель виховання культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності.

Розкриємо суть кожного із них: цілі визначають комплексність і послідовність реалізації мети та завдань дослідження; зміст розкриває сутність кожного із компонентів культури взаємин молодших школярів – когнітивно-інтелектуального (повнота, глибина міцність та осмислення знань про культуру взаємин у глобальній системі людських взаємостосунків), етично-емпатійний (вияв емоцій, почуттів та ставлення відносно оточуючого середовища), потребово-мотиваційний (формування потреб та мотивів до культури взаємин та добродійної діяльності, самооцінка власних вчинків та інших членів соціуму), практично-поведінковий (втілення одержаних цінностей, дотриманні моральних переконання та діяти відносно них); методологія дослідження, визначає необхідні теоретичні положення необхідні для подальшої практично-експериментальної роботи – принципи, функції діяльності; процес, характеризується, як цілісна система роботи з організації такого роду діяльності де молодші школярі насичують себе необхідними досвідом для подальшого співжиття в суспільстві та розкриває послідовну, комплексну роботу насичену традиційними та інноваційними формами діяльності, що сприяли впровадженні програми навчально-виховного курсу “Взаємини від А до Я”; прогнозований результат проведеної роботи передбачає підвищення рівня вихованості культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності. Структура експериментальної моделі формування культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності об’єднана стійкими взаємозв’язками – функціями.

Структура розробленої нами моделі виховання культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності складалася із трьох етапів: стартового, основного і підсумкового, кожен з яких передбачав ефективну організацію діяльності, на протязі всього дослідження, спрямовану на досягнення очікуваного нами результату. Перший – стартовий етап мав на меті діагностику сформованості культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності відповідно до визначених компонентів, критеріїв та показників; проведення пропедевтичної роботи із тією частиною педагогічного колективу, який має виховний вплив на учнів молодшого шкільного віку (вчителі-класоводи, вихователі груп продовженого дня, педагоги-організатори); аналіз планування практичної роботи педагогів, який проводився з метою добору ефективних форм, методів і засобів; створення сприятливого психологічного мікроклімату для розвитку

взаємин між молодшими школярами та добродійної діяльності відносно оточуючого середовища. З огляду на характеристику змісту вищеназваного етапу впливає його головуюче завдання про підготовку педагогів до ефективного впровадження програми експерименту, шляхом проведення індивідуальних бесід, консультацій і методичних семінарів.

Наступний – основний етап відзначався впровадженням в навчально-виховний процес молодших школярів виховного курсу «Взаємини від А до Я». Програма спільно розробленого курсу включила в себе максимально дієві форми та методи, що сприяли вихованню культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності. На протязі роботи по розробленій програмі завдання поступово ускладнювалися, розширюючись за рахунок нових понять, норм, вимог та з врахуванням вікових особливостей молодших школярів, що в комплексі сприяло засвоєнню правил культури взаємин молодших школярів та прищепленню схильностей до добродійної діяльності. Задаючись питанням щодо ефективного акумулювання здатності до рефлексії та самооцінки молодших школярів, ми дійшли висновку, що найефективнішим буде поступове ускладнення та перехід до творчих видів робіт. Для відпрацювання різноманітних ситуацій та одержання загальної картини розуміння учнями початкових класів сутності досліджуваного феномену ми використовували: ігри-драматизації, інсценізації дитячих художніх творів, імпровізовані розповіді віршів і казок, складання правил, карт, вироблення кодексів та моделей поведінки, групову взаємодію, бесіди з елементами самооцінки тощо. Підбір форм та методів роботи на протязі експерименту здійснювався таким чином, щоб забезпечувалися виховні впливи на когнітивно-інтелектуальну, етично-емпатійну, потребово-мотиваційну, практично-поведінкову сфери дійсності. Реалізація комунікативної діяльності відбувалася за умов використання групової взаємодії, активного спілкування, рольових і ділових ігор. Зважаючи на наявність завдань різноманітного змісту та характеру нами використовувались для інформування необхідні дозовані теоретичні відомості із розгадуванням кросвордів, «зашифрованих» слів, конкурсів, для з'ясування суті проблеми мозкові штурми та вправи евристичного характеру, для самодослідження вправи-міркування, вправи аналітичного характеру тощо.

На останньому – підсумковому етапі виховання культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності проводилося узагальнення та систематизація одержаних знань та уявлень учасників експерименту і про досліджувані якості. Достеменний аналіз культури взаємин та добродійної діяльності дозволив нам зробити висновок, що продуктивність експериментальної роботи значно може підвищитись від застосування діалогів, спільних видів діяльності, взаємодії суб'єкт-суб'єктного характеру у позиції «учень – учень»..

Спроектвана нами модель виховання культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності застосовувалася в роботі з учнями експериментальних груп як цілісний нерозривний процес учнівської діяльності, із постійним врахуванням індивідуальних особливостей представників даної вікової групи, а також відповідає мотивам й потребам поведінки молодших школярів.

Татьяна Гайер, Светлана Хегай
Узбекский научно-исследовательский
институт имени Кары Ниязи
(Ташкент, Узбекистан)

ОБ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЯХ, МЕТОДЕ ПРОЕКТОВ И ИСПОЛЬЗОВАНИИ ИКТ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Проблема формирования общественно активной, творческой, компетентной личности приобретает особую актуальность на современном этапе развития информационного общества. Необходимым условием воспитания гармонично развитой личности, способной самостоятельно принимать нестандартные решения, является модернизация школы (как фундамента будущего профессионального образования) путем внедрения инновационных технологий в образовательный процесс [6; 7].

Современная школа – это школа, которая помогает ученику развиваться как личности, научив задавать вопросы, повышая таким путем уровень самообразования. Таким образом, современный образовательный процесс в школе – это процесс помощи личности в созидании собственного образа. Исходя из положения, что современная школа – это развивающаяся школа, в которой педагогический процесс постоянно совершенствуется, разумно

изменяясь, существуют основные требования к осуществлению педагогически целесообразных перемен, а именно [5]:

- любые крупные преобразования в образовательном учреждении необходимо заранее подготавливать, создавая в коллективе определенный психологический настрой, способствующий формированию чувства необходимости перемен;

- преобразования должны быть тщательно и планомерно подготовлены и рассчитаны, чтобы создать атмосферу уверенности в успехе намеченных реформ;

- процесс перемен в образовательном учреждении – это процесс перемен в преподавателе, в его взглядах, методах, подходах к решению организационных и других проблем, т.е. необходимо учесть, что перемены начинаются с личности, а только со временем приобретают общий характер.

Следовательно, становление и развитие инновационных процессов напрямую связано с новым, более качественным уровнем деятельности педагогов-воспитателей и руководителей образовательного учреждения, с повышением уровня их технологичности, владения педагогической техникой.

Среди применяемых педагогических технологий можно выделить следующие наиболее действенные и результативные инновационные технологии:

1. Внедрение ИКТ в содержание образовательного процесса подразумевает интеграцию различных предметных областей с информатикой, что ведет к информатизации сознания учащихся и пониманию ими процессов информатизации в современном обществе (в его профессиональном аспекте): от освоения школьниками начальных сведений об информатике к использованию компьютерных программных средств при изучении общеобразовательных предметов. В результате в школьной методической системе появляются новые информационные технологии, а выпускники школ имеют подготовку к освоению новых информационных технологий в будущей трудовой деятельности. Именно здесь возникает особая задача проектно-исследовательской деятельности по обеспечению перехода от традиционного образования (традиционной школы, традиционных систем управления, традиционного обучения и воспитания) к образованию инновационному, реализующему общий принцип развития человека [1].

Опыт применения ИКТ в школах показал, что:

а) информационная среда школы, включающая различные формы электронного и дистанционного образования, существенно повышает мотивацию учеников к изучению предметных дисциплин (особенно при интегрировании с методом проектов);

б) информатизация обучения привлекательна для ученика в том, что снимается психологическое напряжение школьного общения путем перехода от субъективных отношений “учитель-ученик” к наиболее объективным отношениям “ученик-компьютер-учитель”, повышается эффективность ученического труда, увеличивается доля творческих работ, расширяется возможность в получении дополнительного образования по предмету в стенах школы, а в будущем осознается целенаправленный выбор вуза, престижной работы;

в) информатизация преподавания привлекательна для учителя тем, что позволяет повысить производительность его труда, повышает общую информационную культуру учителя, позволяет более наглядно передавать знания учащимся [3].

2. Метод проектов – совокупность приемов, действий учащихся в их определенной последовательности для достижения поставленной цели, оформленной в виде конкретного интеллектуального продукта. Основная цель метода проектов заключается в предоставлении обучающимся возможности самостоятельного получения знаний в процессе решения практических задач или проблем, которое требует интеграции знаний из разных сфер деятельности. Если говорить о методе проектов как о педагогической технологии, то эта технология предусматривает совокупность исследовательских, поисковых, проблемных методов, творческих по своей сути.

Преподавателю в рамках проекта отводится роль разработчика, координатора, эксперта, консультанта. Метод проектов становится «интегрированным» компонентом целиком разработанной и структурированной системы образования [4].

Рассмотрим два вида проектирования [2]:

Исследовательские проекты имеют структуру, приближенную к подлинным научным исследованиям. Они предполагают аргументацию актуальности темы, определение проблемы, предмета, объекта, целей и задач исследования. Обязательны выдвижение гипотезы исследования, обозначение методов исследования и проведение эксперимента. Заканчивается проект обсуждением и

оформлением результатов, формулированием выводов и обозначением проблем на дальнейшую перспективу исследования.

Информационные проекты призваны научить учащихся добывать и анализировать информацию. Такой проект может интегрироваться в более крупный исследовательский проект и стать его частью. Учащиеся изучают и используют различные методы получения информации (литература, библиотечные фонды, СМИ, базы данных, в том числе электронные, методы анкетирования и интервьюирования), ее обработки (анализ, обобщение, сопоставление с известными фактами, аргументированные выводы) и презентации (доклад, публикация, размещение в сети Интернет или локальных сетях, телеконференция). Задача данного метода – не просто передать учащемуся информацию, а научить ее добывать и перерабатывать.

По нашему мнению, можно без ущерба для интеллектуального развития уменьшить объем преподаваемого материала, но научить учащегося работать с первоисточниками, добывая крупицы знаний самостоятельно. Полученное таким образом знание будет меньше по объему, но долговечно: знание, полученное самостоятельным трудом, будет лежать не на задворках памяти, а всегда в активе.

Необходимым условием успешной реализации инновационной деятельности педагога являются умение принимать инновационное решение, идти на определенный риск, успешно снимать инновационные барьеры и разрешать конфликтные ситуации, возникающие при реализации новшества. Для достижения конечной цели образования важно не то, какими знаниями обладает преподаватель, а как он грамотно умеет организовать процесс обучения.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Бондаренко О.В. Современные инновационные технологии в образовании [Электронный ресурс]. – URL: / <https://sites.google.com/>
2. Классификация проектов. Метод проектов – педагогическая технология XXI века [Электронный ресурс]. – URL: <http://edu-teacherzv.ucoz.ru/>
3. Комкова Л.Г. Современные инновационные технологии в школьном образовании [Электронный ресурс]. – URL: <http://nsportal.ru/shkola/>
4. Ручинская Т. Педагогическая технология: метод проектов [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.rae.ru/forum2011/87/1331/>

5. Садыгова Е.Н. О готовности учителя к инновационной педагогической деятельности [Электронный ресурс]. – URL: <http://elenasadigova.ucoz.ru/>

6. Формирование личности обучающегося в условиях инновационных технологий. Учебное пособие для преподавателей и воспитателей / Под ред. Р. Х. Джураева. – Ташкент, 2009. – 487 с.

7. Цой М.Н. Инновационные технологии в совершенствовании процесса формирования когнитивных способностей учащихся // Развитие когнитивно-творческих способностей обучающихся в современных условиях. Учебное пособие для преподавателей и воспитателей / Под ред. Р. Х. Джураева. – Ташкент, 2010. Раздел 10. – С. 223-236.

Тетяна Герлянд
Інститут професійно-технічної
освіти НАПН України
(Київ, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

За сучасних умов традиційна професійно-технічна освіта вбачає глобальне завдання в тому, щоб долучити учнів до узагальненого і систематизованого досвіду людства. З цього випливає твердження про провідну роль теоретичних знань у змісті навчання, тобто орієнтація на засвоєння основ наук. Це призводить до відриву теорії від практики, до того, що педагогічна традиція завантажує цю практику знаковою системою – навчальною інформацією. Майбутній кваліфікований робітник засвоює через масив навчальної інформації те, що напрацьовано іншими людьми, отримано у результаті суспільно-історичної практики людства, тобто беручи готове з набутого досвіду.

Цей досвід передається, трансформується спеціальними семіотичними засобами – текстами, знаковими системами. Останні «заміняють» реальну дійсність для конкретної особистості, ніби вирізують її з власного просторово-часового аспекту. Сутність технології контекстного навчання у сучасній професійно-технічній

освіті – це формування цілісної моделі майбутньої професійної діяльності учня професійно-технічного навчального закладу (ПТНЗ).

В цьому, до речі, криється ще одне пояснення, чому така ефективна технологія, як контекстна, не знаходить широкого застосування. Перша складність полягає в тому, що оволодіння професійною діяльністю ми забезпечуємо у певних межах і засобами якісної іншої діяльності – навчальної, яка характеризується власними особливостями. Контекстне навчання орієнтується на те, що знання, вміння, навички даються не як предмет, на який має бути спрямована активність майбутнього кваліфікованого робітника, а в якості засобу вирішення завдання його професійної діяльності. Якщо ж бути зовсім точним, то контекстне навчання розглядає навчання і працю не як різні види діяльності, а як два етапи розвитку однієї.

Основною характеристикою навчального процесу контекстного типу, що реалізується за допомогою системи нових і традиційних форм та методів навчання, є моделювання на мові знакових засобів предметного соціального змісту майбутньої професійної діяльності. У спеціальних дисциплінах відтворюються реальні професійні ситуації та фрагменти виробництва, стосунки зайнятості у ньому людей. Таким чином, учню задаються контури його професійної праці. Одиницею роботи викладача і учня стають ситуації у всій їх предметній та соціальній неоднозначності та суперечливості [2, с. 46]. Саме у ході аналізу ситуацій, ділових або навчальних, учень ПТНЗ формується як фахівець і член майбутнього трудового колективу.

Технологія контекстного навчання складається з трьох базових форм діяльності: навчальної діяльності з провідною роллю лекцій і семінарів; квазіпрофесійної, яка відображається в іграх, спецкурсах, спецсемінарах; і навчально-професійної [1, с. 29].

Ці форми включають певну систему завдань, які передбачають роботу з текстом і переробку знакової інформації. В моделях такого типу предметна галузь діяльності розгортається за допомогою конкретних навчальних форм, в рамках яких виконуються завдання, які не потребують особистісного ставлення до досліджуваного матеріалу. Одиницею роботи майбутнього кваліфікованого робітника є мовленнєва дія – слухання, говоріння, читання, письмо. Засобом роботи є текст. Навчальні завдання припускають вихід за межі знакової інформації, співвіднесення її з майбутньою професійною діяльністю, осмислення знань, яке відбувається тоді, коли вона,

діяльність, включається в ситуацію вирішення конкретних професійних завдань. В цьому випадку одиницею роботи виявляється предметна дія, за допомогою якої досягається практично корисний ефект. Засобом роботи при цьому виступає контекст.

Тобто, завдання мають виконуватися в спільних, колективних формах роботи учасників навчального процесу ПТНЗ. Такі спільні пошуки вирішення проблеми надають досвід колективної роботи в майбутньому професійному середовищі. Це реалізується в ділових та навчальних іграх, комплексному курсовому і дипломному проектуванні. Одиницею діяльності майбутнього кваліфікованого робітника стають вчинки, через які він освоює професію як частину культури, осмислює власне ставлення до праці, суспільства, самого себе.

Отже, побудова навчального процесу у закладах професійно-технічної освіти на засадах технології контекстного навчання дозволяє максимально наблизити зміст і процес навчальної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників до подальшої професії. У різноманітних формах цієї діяльності поступово ніби вимальовується зміст їхньої майбутньої спеціальності, що дозволяє ефективно здійснювати загальний та професійний розвиток майбутнього професіонала.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербицкий А.А., Ларионова О. Г. Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции / А. А. Вербицкий, О. Г. Ларионова. – М.: Логос, 2009. – 336 с.

2. Нугуманова Л.Ф., Муминова Р. А. Направленность личности как ведущее интегральное качество специалиста / Л. Ф. Нугуманова, Р.А. Муминова // Проблемы обучения и воспитания молодежи: Тезисы докладов молодых исследователей-педагогов, докторантов, аспирантов и соискателей. – Уфа: БашГУ, 2000. – С. 45–47.

Олександр Гоцуляк, Діана Шиян
ДВНЗ «Могилів-Подільський
монтажно-економічний коледж»
(Могилів-Подільський, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ З МОЛОДДЮ

В Україні, як і в інших розвинених країнах світу, вища освіта визнана однією з провідних галузей розвитку суспільства. Стратегічні напрямки розвитку вищої освіти визначені Конституцією України,

Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України.

Основною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень.

Вища освіта покликана виховувати громадянина держави Україна, гармонійно розвинену особистість, для якої потреба у фундаментальних знаннях та у підвищенні загальноосвітнього і професійного рівня асоціюється зі зміцненням своєї держави.

Тому провідними положеннями нової української виховної системи вищого навчального закладу, що розвивається разом із впровадженням Болонського процесу, є пріоритет загальнолюдських цінностей, формування планетарного мислення особистості. Система виховання спирається на національну ідею і водночас орієнтується на полікультурне виховання, яке лежить в основі сучасної концепції глобальної освіти.

Сучасне життя вимагає такого виховання, щоб у молоді формувались потреби жити разом в єдиному світовому культурному просторі, сповідуючи особливості національної культури. Особливо нагальною є потреба формування у молоді сприйняття всіх аспектів світової культури: прав людини, ненасилля, терпимості, гендерної рівності, культурної і мовної багатоманітності.

Виходячи з вище сказаного, метою виховання у вищій школі є підготовка успішної особистості, що здатна самореалізуватися в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал, носій культури.

Реалізація цієї мети покладається на педагогічний колектив, однак, більшою мірою, на куратора, який повинен володіти, певними вміннями та навичками з теорії та методики виховання, методами, прийомами, технологіями організації виховного процесу. Сучасному куратору належить значна роль у формуванні і становленні особистості студента, розкритті його здібностей і потенційних можливостей, організації роботи з батьками, полегшенні адаптаційного періоду. Куратор своєю особистістю впливає на формування у студентів певних компонентів загальнолюдської і професійної культури. «У вихованні, – писав К. Д. Ушинський, – все повинно базуватися на особистості

вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, хоч би як хитро він був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання».

Сьогодні, коли вплив некерованої сфери на молодь інколи буває сильнішим за організовані педагогом заходи, роботу куратора не можна розглядати по-старому, треба здійснити необхідні кроки до оновлення виховної роботи.

Останнім часом все рідше вживається поняття «методика», натомість частіше вживається поняття «технологія» – педагогічна, освітня, виховна, навчальна. Науковий термін «технологія виховання» вперше ввів в педагогічну науку А. С. Макаренко. Він вважав, що справжній розвиток педагогічної науки пов'язаний із її здатністю «проектувати особистість», тобто чітко передбачати ті її якості і властивості, які мають сформуватися у процесі виховання. Визначеність цілей дає можливість перейти до чіткої технології виховання.

У вихованні все частіше вживається термін «інноваційні виховні технології», які спрямовані на розвиток духовних здібностей студентів як вирішальних для розвитку ціннісної системи людини. Мета інноваційного виховання спрямована на розвиток особистості студента, проектування і становлення унікального образу його життєдіяльності, зацікавленості кожного у виявленні свого життєвого досвіду, прояву своєї індивідуальності.

В різних джерелах можна зустріти різну класифікацію інноваційних виховних технологій, та найпоширеніші серед них такі: технологія виховання успішної особистості; персоніфіковане (індивідуальне) виховання; технологія інтегрованого виховання; проектна технологія; ігрова технологія; розвивальне виховання; технологія саморозвитку особистості; колективні творчі справи; виховання на основі системного підходу; технологія співробітництва.

Потрібно відмовитись від авторитарно-імперативного підходу у виховному процесі, де індивід виступає пасивним реципієнтом педагогічного впливу. Сучасна модель виховання спрямована на сприяння становленню відповідальної, соціально-мобільної, здатної до антикризової стратегії особистості, яка вміє свідомо і відповідально будувати демократичне суспільство та жити в ньому. Запровадження особистісно орієнтованої системи виховання, забезпечує суб'єкт-

суб'єктивні взаємини у виховному процесі, забезпечує активне ставлення молоді до самовиховання, свідомого подолання труднощів.

Особистісно орієнтовані технології охоплюють систему розвивального навчання і виховання, роботу над проектами, технології колективного творчого виховання та «створення ситуації успіху». Куратор в своїй роботі повинен створювати умови для самореалізації особистості студента, для творення кожним з них самого себе. Він є визначальним щодо забезпечення довіри до особистості, її розуму, громадянськості, здатності приймати рішення, ефективно їх реалізовувати з повною відповідальністю за результати.

Однак потрібно пам'ятати, що виховання не терпить примусу і тиску. Лише можливість вільного вибору, демократична, радісна атмосфера забезпечують становлення людини й громадянина. Тому виховуючи особистість ми завжди повинні пам'ятати слова Василя Сухомлинського: «Ми маємо справу з самим складним, самим безцінним, самим дорогим, що є в житті – з людиною. Від нас, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її життя, здоров'я, розум, характер, воля, її щастя...».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белоусова Л.О. Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики. – Харків: НУА, 2004. – 264 с.
2. «Вища освіта України і Болонський процес». –Київ – Тернопіль, 2004.
3. Друзь З.В. Виховні технології в сучасній школі / З.В.Друзь. – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – 256 с.
4. Освітні технології: Навч.-метод. посібник / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін., за ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
5. Сорока Г.І. Організація виховної роботи: планування, аналіз, методичне забезпечення / Г.І.Сорока. – Х.: Основа, 2005. – 128 с.

Юлія Дубинець

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди
(Переяслав-Хмельницький, Україна)

МЕТОД СИТУАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (CASE-STUDY) У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Сучасні вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх спеціалістів на перший план висувують потреби формування творчої,

активної, відповідальної і самостійної особистості майбутнього кваліфікованого робітника, конкурентоспроможного на ринку праці. Проте, в роботі навчальних закладів, інноваційні процеси розвиваються стихійно, що стримує розвиток нового, прогресивного [2, с. 99].

Застосування методики ситуаційного навчання у процес професійної підготовки має велике значення у сучасному функціонуванні педагогічного процесу ВНЗ, що робить її спеціальним засобом навчання: комплексною колективною роботою над практично-проблемною професійною ситуацією за певним технологічним алгоритмом. Незважаючи на недоліки впровадження на практиці ситуаційної методики навчання, вона має значні переваги про що свідчать результати проведених зарубіжних та вітчизняних досліджень О. Баєвою, В. Біскупом, Х. Гусок, С. Галалу, І. Данькіною, С. Джеломановою, О. Долгоруковим, І. Івановою, Г. Каніщенко, Л. Карпинською, І. Катерняк, С. Ковжогою, В. Конащук, В. Лободою, Ю. Лопатинським, В. Мітюковим, Л. Острівною та ін. Однак, у своїх роботах дослідники досить розрізнено, не систематизовано характеризують ознаки ефективності застосування ситуаційної методики навчання, що значно применшує її практичну значущість [3].

Ситуаційна методика навчання – case-study є однією з інтерактивних технологій навчання, що набула популярності у Англії, США, Німеччині, Данії та інших країнах, розроблена англійськими науковцями М. Шевером, Ф. Едейем та К. Єйтс [2, с. 100]. Сьогодні метод case-study завоював провідні позиції в навчанні, активно використовується в зарубіжній практиці бізнес-освіти і вважається одним з найефективніших способів навчання студентів навичкам вирішення типових проблем. Так, Гарвардська школа бізнесу виділяє майже 90% учбового часу на розгляд конкретних кейсів. Ситуаційне навчання по гарвардській методиці – це інтенсивний тренінг слухачів з використанням відеоматеріалів, комп'ютерного і програмного забезпечення.

Суть методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання дисципліни [2, с. 101]. Цінність кейс-методу полягає в тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну,

аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти.

Проблема впровадження методу case-study в практику вищої професійної освіти в даний час є вельми актуальною, що обумовлюється двома тенденціями [1]:

– перша витікає із загальної спрямованості розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навиків розумової діяльності, розвиток здібностей особи, серед яких особлива увага приділяється здібностям до навчання, зміни парадигми мислення, умінню переробляти величезні масиви інформації;

– друга витікає з розвитку вимог до якості фахівця, який повинен володіти також здатністю оптимальної поведінки в різних ситуаціях, відрізнятися системністю і ефективністю дій в умовах кризи.

Використання методу case-study в навчанні студентів дозволяє підвищити пізнавальний інтерес до навчальних дисциплін, сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навиків. Помітною особливістю методу case-study є створення проблемної ситуації на основі фактів з реального життя. Осадченко І. вказує на перелік дисциплін, у процесі викладання яких може бути застосований кейс-метод як ефективний інтерактивний метод навчання: економічні, суспільні і соціальні науки, зокрема, мова й література [3].

Метою методу case-study – є спільні зусилля групи студентів, проаналізувати ситуацію – case, що має місце у реальному житті і розробити практичне рішення; закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір кращого в контексті поставленої проблеми.

Основною функцією методу case-study – є вчити студентів вирішувати складні неструктуровані проблеми, які не можливо вирішити аналітичним способом. Сурмін Ю. зазначає, що кейс активізує студентів, залишаючи їх наодинці з реальними ситуаціями. Саме тому, ситуаційну методіку навчання вкрай необхідно увести у процес підготовки спеціалістів, зокрема, вчителів української мови та літератури, у професійній реальності яких домінує ситуаційне знання і ситуативна діяльність, з метою надання майбутнім спеціалістам певної динамічності, здатності діяти результативно у нестандартних ситуаціях [4, с. 61].

Застосування на практиці методу ситуаційного навчання у підготовці майбутніх вчителів полягає у використанні принципів проблемного навчання та органічне поєднання теорії та практики, а також урізноманітненні самостійної роботи студентів, у поєднанні різних методик та прийомів, застосування теоретичних знань та активізація творчого потенціалу [3].

Отже, метод case-study – інструмент, який дозволяє застосувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань. Метод сприяє розвитку у студентів самостійного мислення, уміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою. За допомогою цього методу студенти мають можливість проявити і удосконалити аналітичні навички, навчитися працювати в команді, знаходити найбільш раціональне вирішення поставленої проблеми.

Навчання за допомогою кейс-методу є ефективним. Студентові, зокрема, філологу, надається можливість перевірити теорію на практиці, активізувати свої здібності, творчо мислити. З іншого боку, практична ситуація викликає інтерес до процесу навчання, оскільки стає ясно, яких теоретичних знань не вистачає для вирішення проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] / А. Долгоруков. – Режим доступа : http://www.vshu.ru/lections.php?tab_id=3&a=info&id=2600/evolkov.net/learn/.../case.study.html.

2. Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції / [П. Лузан та ін]; за заг. ред. Л. Нестерової. – К.: ІПТО НАПН України, Педагогічна думка, 2012. – 160 с.

3. Осадченко І. Різноманітність ефективності застосування ситуаційної методики навчання у ВНЗ [Електронний ресурс] // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку / І. Осадченко – 2010. – №1. – Режим доступа: http://intellectinvest.org.ua/ukr/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_-science_vypuski_n1_2010.

4. Сурмін Ю. Функціональні можливості методу ситуаційного навчання / Ю. Сурмін. – К. : Центр інновацій та розвитку, 2001. – С. 58-62.

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Сьогодення ставить перед освітянами глобальні завдання. Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні, згідно з державною національною програмою «Освіта», є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я. Роз'яснення цього завдання передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту і методів навчально-виховного процесу, спрямованого саме на розвиток особистості учнів.

Для впровадження особистісного підходу в освітній процес необхідно перетворити його у сферу самоствердження особистості. І тоді будь-які педагогічні успіхи будуть зумовлені актуалізацією власних сил особистості вчителя та учня.

За І. С. Якиманською – особистісно орієнтоване навчання – це таке навчання. Центром якого є особистість дитини, її самобутність, самоцінність: об'єктивний досвід кожного спочатку розкивається, а потім узгоджується зі змістом освіти. Вона виокремлює три моделі особистісно орієнтованої педагогіки: соціально-педагогічну, предметно-дидактичну та психологічну.

Сучасна школа спирається на такі вихідні положення особистісно-орієнтованого навчання: пріоритет індивідуальності, самоцінності, самобутності дитини як активного носія суб'єктивного досвіду, що склався задовго до впливу спеціально організованого навчання в школі; при конструюванні та реалізації освітнього процесу потрібна особлива робота вчителя для виявлення суб'єктивного досвіду учня; взаємодія двох видів досвіду учня повинна відбуватись не по лінії витіснення індивідуального, наповнення його суспільним досвідом, а шляхом їх постійного узгодження, використання всього того, що накопичене учнем у його власній життєдіяльності; розвиток учня як особистості (його соціалізація) відбувається не тільки шляхом оволодіння ним нормативною діяльністю, а й через постійне збагачення. Перетворення суб'єктивного досвіду як важливого джерела власного розвитку.

«Учень – це не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який треба запалити», – писав К. Д. Ушинський.

Ці слова актуальні й сьогодні. Впроваджуючи особистісно орієнтоване навчання слід пам'ятати, що вчитель повинен надавати психолого-педагогічну допомогу дитині в ставленні її суб'єктивності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначенні. Особистісно орієнтований підхід поєднує виховання та освіту в єдиний процес допомоги, підтримки, соціально-педагогічного захисту, розвитку дитини, підготовка її до життєтворчості.

Вчитель як митець повинен пробуджувати в юних душах допитливість і потім її задовольняти. Навчальний матеріал не викладати, не пояснювати, а показувати, надихати допомагати учневі стати самим собою, розкрити всі свої таланти. Технологізація особистісно орієнтовного освітнього процесу передбачає спеціальне конструювання навчального тексту дидактичного матеріалу, методичних рекомендацій для його використання, типів навчального діалогу, форм контролю за особистісним розвитком учня в ході навчально-пізнавальної діяльності.

Впроваджуючи особистісно орієнтоване навчання під час викладання фізики, математики та астрономії широко використовуємо інтерактивні технології. Під останніми розуміємо таку організацію процесу навчання, у якому учню неможливо не приймати участь – в колективному, взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесу навчального пізнання.

Окреслимо наступні форми організації діяльності учнів на уроці: 1) групова – навчає одна людина, більше тих, хто слухає, ніж тих, хто говорить; 2) кооперативна (колективна) – спосіб навчання в малих групах.

При кооперативному способі навчання досягається спільна діяльність заради досягнення загальних цілей. У дітей з'являється впевненість у собі, вони пишаються навчальними успіхами один одного. Кооперативне навчання може існувати не тільки в групах, але й у парах.

Окремої уваги вимагає організація роботи в малих групах. Коли потрібно вирішити складні проблеми колективним розумом. Наведемо приклади деяких конкретних методик роботи в малих групах:

Назва прийому: Інтерактивна гра «Колобок». Мета застосування прийому: розвиток пізнавальної діяльності, логічного мислення

учнів, умінь грамотно будувати власні запитання до теми, активізація розумової та творчої діяльності школярів, перевірка рівня засвоєння знань, виховання самостійності, наполегливості.

Етап уроку, де застосовується прийом: актуалізація опорних знань, фронтальне опитування, етап корекції та закріплення знань.

Зміст нетрадиційного (традиційного) прийому:

Кожний учень удома, читаючи параграф підручника, готує по 1-3 запитання (а також відповіді на ці запитання) для своїх однокласників.

Учитель на уроці на свій розсуд розподіляє між учням ролі, згідно з персонажами казки «Колобок» (Дід, баба, заєць, ведмідь, вовк, лисиця).

Учень-колобок по черзі відповідає на одне запитання кожного персонажу. (Учні самостійно слідкують, щоб запитання не повторювалися).

Коли учень не знає відповіді, або дає не правильну відповідь, то його поправляє чи уточнює відповідь, учень, який задавав запитання. «Колобка» – «з'їли» й ним стає той учень, що «з'їв». Тепер уже йому задають запитання.

У разі, коли Колобок відповість на всі запитання, гру можна повторити з новими гравцями, за умови, що темп гри високий.

Проводимо оцінювання учнів. Назва прийому: «Пошук інформації». Мета застосування прийому: створення умов для залучення всіх учнів класу до процесу пізнання; формування у школярів як предметних, так і загально-навчальних умінь та навичок; надання можливості кожному учню розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає; вироблення життєвих цінностей; створення атмосфери співпраці, взаємодії; розвиток комунікативних якостей і здібностей; створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного учня відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

Етап уроку, де застосовується прийом: узагальнення опорних знань, етап корекції та закріплення знань.

Зміст нетрадиційного (традиційного) прийому: з метою пожвавити сухий, найчастіше нецікавий матеріал. Суть його в тім, що відбувається командний пошук інформації, що доповнює вже наявну (прочитану вчителем лекцію, або домашнє завдання) з наступними відповідями на питання. Для груп розробляються питання, відповіді

на які можна знайти в підручниках, роздатковому матеріалі, документах і т.д. Завжди визначається час, протягом якого потрібно проаналізувати інформацію й знайти відповіді на питання.

Цим методом було проведено урок у 9 класі «Електричний струм у житті людини». Учні класу об'єдналися у 3 групи і готувалися в трьох напрямках: дія електричного струму на живі організми; правила електробезпеки; перша долікарняна допомога при враженні струмом;

Назва прийому: «Торнадо». Мета його застосування: розвивати критичне мислення учнів, уміння аналізувати та узагальнювати теоретичний матеріал, уміння лаконічно, грамотно висловлювати свої думки, активізувати пізнавальну та творчу діяльність школярів; виховання самостійності, уміння слухати відповіді своїх товаришів, ставити коректні запитання.

Етап уроку, де застосовується прийом: актуалізація опорних знань, мотивація навчання, фронтальне опитування, етап корекції та закріплення знань.

Зміст нетрадиційного (традиційного) прийому: учитель оголошує тему, що виноситься на обговорення (наприклад: Сила тертя. Тертя спокою, ковзання та кочення) й об'єднує клас у три групи. Перша група учнів має навести аргументи на захист певного твердження (наприклад: способи зменшення й збільшення сил тертя), інша намагатиметься спростувати твердження. Завдання третьої групи полягає у формулюванні запитань з метою уточнення позиції кожної групи.

Величезним плюсом даного виду навчальної діяльності є залучення абсолютно всіх учнів класу у спільну роботу. Труднощі полягають в умінні вчителя організувати роботу учнів і привчити їх до такої роботи як постійної. Звичайно, це не все, що можна використовувати. «Ти можеш!» - повинен нагадувати вчитель учневі. «Він може!» - повинен нагадувати колектив. І тоді дитина повірить у себе і скаже: «Я можу!».

На основі цих методів можна будувати інші, або придумувати щось принципово нове, у цьому і полягає перевага інтерактивного навчання.

Інтерактивні технології навчання стимулюють пізнавальну діяльність і самостійність учнів. Ця модель бачить спілкування в системі вчень-вчитель, наявність творчих (часто домашніх) завдань як обов'язкових. Інтерактивна модель своєю метою ставить

організацію комфортних умов навчання, при яких всі учні активно взаємодіють між собою. Інтерактивна творчість вчителя й учня безмежна. Важливо тільки вміло направити її для досягнення поставлених навчальних цілей.

Закінчити хотілося б висловлюваннями американських педагогів:

Джанетт Восс: «Навчання – найкраща у світі гра й розвага. Усі діти у світі народжуються з таким переконанням і живуть із ним, поки ми не вдовбемо їм у голову, що це важка і неприємна праця. Тільки деякі діти все ще залишаються на своїх позиціях, маючи тверде переконання, що навчання приносить радість, що це чи не єдина гра, в яку варто бавитись. Ми знаємо, як називати цих дітей. Це генії».

Та Джін Марцолло: «Усталилася думка, що гра й навчання – протилежні речі. Тепер відоме інше. Освітняни відкрили, що гра – це навчання, це один з найефективніших видів навчання. Ключ до успіху: перетворіть гру на навчальний дослід і переконайтеся, що навчання – це здебільшого приємність».

Анжеліка Єфремова

Український державний університет
залізничного транспорту
(Харків, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУПАХ

Однією з першорядних проблем нашого буття – є проблема здоров'я нації, у першу чергу молоді. Проте останніми роками у багатьох ВНЗ спостерігається різке скорочення кількості фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань, знижується якість фізичного виховання студентів, що веде до зменшення кількості студентів, що займаються фізичною культурою і спортом, зростання захворюваності та зниження показників фізичного розвитку і стану здоров'я. До того ж, незадовільний стан екології, стреси, малорухомий спосіб життя все частіше призводять до значного погіршення здоров'я та фізичного стану молодих людей. З кожним роком науковці і медичні працівники спостерігають збільшення числа студентів з порушеннями у стані здоров'я. Щорік до ВНЗ поступає до 30% студентів, які за станом здоров'я відносяться до

спеціальних медичних груп [3]. Понад 50% всієї студентської молоді мають незадовільну фізичну підготовку та різні захворювання. Щороку до лав збройних сил України через різноманітні відхилення у стані здоров'я не призивається кожний четвертий юнак. З кожним роком відбувається все більше погіршення здоров'я студентської молоді. Ці статистичні дані підтверджують щорічні медичні обстеження студентів у ВНЗ.

Метою даної роботи було дослідження науково-методичних джерел і науково-теоретичне обґрунтування найбільш ефективних шляхів з організації навчально-виховного процесу зі студентами, віднесеними за станом здоров'я до спеціальних медичних груп.

Фізична культура є важливою частиною загальної культури людини та невід'ємною складовою життя. Вона займає одне з головних місць у навчанні, побуті та роботі кожної людини. Через заняття фізичною культурою відбувається не тільки засвоєння своєї природної краси, але і людської культури, гармонізація з самим собою, навколишнім світом, природою і соціумом.

Багато дослідників вважають, що однією з причин погіршення стану здоров'я студентської молоді, є нездатність адаптуватися до нових умов життєдіяльності та протистояти новим чинникам, які викликані змінами соціального та фінансового характеру.

За результатами анкетування, проведеного серед студентів перших курсів ряду вищих навчальних закладів, було встановлено, що лише 11% студентів рахує себе практично здоровими. Медичні обстеження студентів різних ВНЗ свідчать про те, що 77% студентів мають хронічні захворювання: остеохондроз, сколіоз, плоскостопість, різні захворювання зорових органів, нервово-психічні розлади і алергічні захворювання. Наголошується тенденція до зростання такого захворювання як ожиріння. За даними фахівців, до найбільш поширених захворювань відносяться порушення шлунково-кишкового тракту, серцево-судинної і дихальної систем, а також останнім часом зросло число захворювань з порушеннями опорно-рухового апарату, міопією та захворюваннями нервової системи [1, 2].

Близько 80% студентів страждають гіподинамією, наслідком якої є зниження працездатності, загальній реактивності організму і зростанням захворюваності. До причин, що викликають погіршення стану здоров'я молоді, відносять і поширеність серед молоді паління, вживання алкогольних напоїв, наркотиків. Свій відпочинок і дозвілля

молоді пов'язує з відвідинами барів, нічних клубів і т. і. Все це говорить про низький рівень культури здоров'я молоді, про безвідповідальне відношення до свого здоров'я.

Малорухливий спосіб життя сучасної студентської молоді, не дотримання режиму праці і відпочинку, шкідливі звички, нервово-емоційна напруга, не вміння долати навчальні, емоційні, побутові і фізичні навантаження, чинити опір стресовим ситуаціям провокує збої в молодому організмі та веде до погіршення стану здоров'я, а надалі до виникнення вищезазначених захворювань.

Тому, особлива роль у зміцненні і підтримці здоров'я студентської молоді відводиться заняттям фізичною культурою в спеціальних медичних групах, головною метою яких є всебічний фізичний розвиток, зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, придбання знань по веденню здорового способу життя, корекція наявних порушень у відхиленні від норм здоров'я.

До особливостей занять в спеціальних медичних групах відносять:

- поступове нарощування фізичних навантажень;
- використання індивідуально-диференційного підбору і дозування вправ залежно від рівня функціональної і фізичної підготовленості студентів та індивідуальних протипоказань;
- проведення систематичного лікарсько-педагогічного контролю і самоконтролю студентів за реакцією організму на навантаження по ЧСС під час занять фізичними вправами;
- проведення кожного подальшого заняття тільки за умови повного відновлення.

Методика проведення занять фізичною культурою в спеціальних медичних групах і підбір фізичних вправ мають деякі особливості. Так, основна частина заняття в цих групах коротша, а підготовча і заключна частини приблизно у два рази довші, ніж в основному і підготовчому відділеннях заняття.

Організація заняття в спеціальній медичній групі, підбір засобів фізичної підготовки здійснюються залежно від характеру і особливостей структурних, що викликані захворюванням, і функціональних змін, а також рекреації серцево-судинної системи студентів на фізичне навантаження.

На сьогоднішній день в Україні відсутня єдина державна програма з фізичного виховання для спеціальних медичних груп, тому

в кожному ВНЗ це питання вирішується окремо. Розробка програм для цих груп здійснюється кафедрами фізичного виховання і спорту ВНЗ, але не завжди науково обґрунтована. Тому ці заняття володіють малою ефективністю у вирішенні оздоровчих завдань. Досить часто можна спостерігати недолік в розробці практичних рекомендацій по проведенню навчального процесу зі студентами, що мають різні види захворювань. Відсутній необхідний спеціальний спортивний інвентар, діагностична апаратура для здійснення моніторингу за поточним і підсумковим станом тих, що займаються.

Все вищезазначене вказує на існуючі проблеми в організації навчально-виховного процесу зі студентами спеціальних медичних груп, на необхідність пошуку найбільш ефективних підходів до підбору вживаних засобів і методів.

Таким чином, особливого значення набувають заняття фізичною культурою, фізичними вправами для тих студентів, які у зв'язку з відхиленнями у здоров'ї або з перенесеними захворюваннями не можуть повною мірою використовувати можливості загальноприйнятої системи фізичного виховання. Тому однією з найбільш актуальних проблем вищої школи є проблема якісної організації фізичного виховання даної категорії студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавриленко А.В. Физическая культура в специальных медицинских группах общеобразовательных школ, лицеев, гимназий: пособие для учителя. В 2-х частях. Часть I. – Гродно: ИПК. – 2002.

2. Поболь В. З. Проблемы организации физического воспитания студентов с нарушениями в состоянии здоровья // Молодежь и наука: реальность и будущее: Материалы IV Международной научно-практической конференции / В. З. Поболь. – Невинномысск, 2011.

3. Оболочков С. Г. Программно-методическое обеспечение занятий с девушками специальной медицинской группы на младших курсах педагогического вуза // Теория и практика физической культуры. – 2010. – № 2. – С. 48.

Василь Єхалов, Олег Лященко
ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
Наталія Волкова, Олексій Лавріщев
КЗ «Дніпропетровська міська лікарня №6» ДОР
(Дніпропетровськ, Україна)
Оксана Гайдук
Донецький національний медичний
університет імені М. Горького
(Донецьк, Україна)

ТЕМАТИЧНЕ ТЕСТУВАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ЛІЦЕНЗІЙНОГО ІСПИТУ КРОК-3

У нинішній час у сфері освіти широко розвивається нова система контролю та оцінки навчальних досягнень, яка орієнтується на широке використання навчально-контролюючих тестів. Актуальність і важливість розвитку цього методу контролю визначається його технологічними можливостями, що забезпечує отримання об'єктивної інформації про якість підготовки лікарів-інтернів, сприяє конкурентоспроможності якості медичної освіти в Україні [1]. Незважаючи на дедалі ширше визнання тестування як загальноприйнятої форми поточного і підсумкового контролю навчальних досягнень, деякі теоретичні і практичні питання тестових вимірювань ще недостатньо розроблені у вітчизняній педагогіці. До нинішнього часу не існує єдиної методичної основи для підготовки до ліцензійного іспиту. З цієї причини викладач стикається з певними труднощами: недостатнім рівнем початкових знань, неспроможність використати їх у певній клінічній ситуації, небажання вивчати суміжні дисципліни [2].

На основі аналізу результатів тематичного та поточного (багатотемного) тестування лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» ми зробили висновок про їх нерівнозначність. Тобто, якщо тести надаються за конкретною темою, лікар-інтерн припускається до «наслідування», що підвищує кількість вірних відповідей. Якщо тестові завдання надаються «вроздріб», їх відсоток знижується на 8-10%. Щоб подолати цей парадокс нами біло розроблено низку принципів формування як окремих тематичних завдань, так і їх добірок.

На жаль, в офіційній тестовій базі зустрічаються приклади, що не в повній мірі відповідають вимогам до цього виду контролю. Так,

з'являються приклади прихованих фактових завдань, з недостатньою інформацією, з наявністю конкуруючих дистракторів, із застарілими алгоритмами діагностики та лікування. Все це не сприяє повноцінному оволодінню конкретною темою, примушує молодого колегу запам'ятовувати некорисну «баластну» інформацію, викликає негативне психо-емоційне напруження, підсвідомо зменшує мотивацію.

Для тематичного тестування використовуються завдання як з офіційних тестових баз так і створені викладачами.

Необхідність розробки та використання тестів самими викладачами диктується існуючою проблемою забезпечення адекватності змісту тесту змістові навчального матеріалу. Не допомагає і те, що сучасні підручники мають тестові додатки. Зазвичай це може бути корисним, але дуже часто тестові завдання у цих підручниках не є досконалими і не проходять належної експертизи з боку інших спеціалістів.

Після створення та використання відповідного тесту викладач може надалі його удосконалювати і використовувати у наступних групах інтернів. Валідні тести допомагають молодим лікарям краще вчитися, а викладачам краще навчати, прицільно спрямовуючи увагу на окремі розділи навчальної теми.

Найкращий спосіб визначення змісту тесту – це застосування принципів змістової валідності. Тест з високою валідністю за змістом передбачає завдання для всіх найважливіших цілей курсу. Якщо метою є когнітивний розвиток, то саме це буде відображено у тесті. Якщо 40% змісту розрахований на фактичні знання, то 40% тестових завдань повинні перевіряти знання фактичні. Оцінка валідності за змістом вимагає скрупульозного логічного аналізу відповідності тестових завдань і цілей курсу [3].

Основними принципами такого виду творчості є наступні:

1. Автор повинен, насамперед, проаналізувати клінічну ситуацію в плані «чи зрозуміє інтерн те, що я хотів сказати?» Якщо фразу буде сформовано невірно, то може мати місце різночитання. Текстова частина повинна включати необхідну інформацію та не мати зайвої.

2. Тест не мусить базуватися на власних дослідженнях та міркуваннях викладача, а повинен створюватися на засадах сучасних клінічних протоколів та алгоритмів.

3. Завдання не повинно бути перетворено на «детективну історію», де людина повинна самотужки домірковувати, наприклад,

що у власній хаті повинно бути вугільне опалення з можливим отруєнням мешканців чадним газом, що літня людина може пропустити ін'єкцію інсуліну, тощо.

4. Завдання повинно мати тільки одну стовідсотково вірну відповідь, другий дистрактор має схожість з вірним, але повинен мати чітку ознаку для диференційної діагностики, третій – менша схожість і так само далі.

5. Якщо тестові завдання у цій збірці будуть проаналізовані з точки зору різних підходів та складності, то її цінність буде ще більшою. Наскільки повторне використання тестових завдань має обмежуватися для запобігання втрати валідності тесту, залежить від обставин. У деяких крайніх випадках будь-яке повторне використання одного й того ж завдання може бути нерозумним, але таких випадків небагато.

Викладацькі тести є незамінними у ході формуючого оцінювання, на основі якого визначається готовність розпочинати навчання, визначається ефективність навчальних процедур, з'ясовується вхідний рівень знань учня і його мотивація. Формуюча оцінка дозволяє підвищити ефективність процесу навчання [3].

Втілення вищенаведених принципів в процес навчання дозволило покращити результати доіспитного тестування на 15-17%.

Висновки:

1. Якісне створення викладачем валідних тестових завдань та залікових збірок дозволяє в процесі навчання позбутися недоліків існуючих тестових баз.

2. Втілення в процес тематичного тестування розроблених принципів дозволяє оптимізувати процес підготовки лікарів-інтернів різних спеціальностей до ліцензійного іспиту КРОК-3 та значно покращити кінцевий результат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ліцензійний інтегрований іспит «Крок 3. Лікувальна справа та педіатрія»: розробка тестових завдань та аналіз результатів тестування: Метод. Посібник // І.С. Булах, Г.В. Дзяк, В.М. Лехан та ін. – Д.: «АРТ-ПРЕС», 2005. – 100 с.

2. Сорокіна О.Ю. Стимулювання індивідуальної творчості у підготовці лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» до ліцензійного іспиту «Крок-3»/ Клигуненко О.М., Єхалов В.В., Кравець О.В., Станін Д.М. // «Біль. знеболювання і інтенсивна терапія». – 2013. – №3. – С. 13–14.

3. Лефрансуа Ги. Прикладная педагогическая психология: Пер. с англ. – СПб.: «Прайм – ЕВРОЗНАК», 2003. – 416с.

Юрій Забіяко

Дніпропетровський національний
університет імені Олеся. Гончара
(Дніпропетровськ, Україна)

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА ОСНОВНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ

В умовах розвитку сучасного суспільства важливе місце в його становленні займає фізична культура, яка забезпечує його формування та є частиною загальної культури. Основним завданням суспільства є забезпечення оптимального життя людей, а кожна людина мусить прокласти свій шлях таким чином, щоб створити потрібні умови для повноцінного фізичного, інтелектуального, духовного розвитку та виховати позитивне відношення до свого здоров'я та фізичної активності [1; 2].

Проведений із цих позицій аналіз наукової літератури свідчить, що проблема вдосконалення педагогічних технологій у викладанні фізичної культури та покращення рівня рухової активності молоді має дуже важливе значення, оскільки молоді люди є тим важелем, від якого в найближчий час залежатиме прискорення науково-технічного прогресу та соціально-економічного розвитку суспільства [2; 4].

Педагогічні технології фізичної культури повинні передбачати інтеграцію фізичного навчання та фізичного виховання, фізичного розвитку та фізичного збереження здоров'я особистості.

Специфічна спрямованість у використанні засобів, методів, форм навчання й виховання у сфері фізичної культури призвела до розриву освіти та фізичної культури – студенти не повністю усвідомлюють і не сприймають фізичну культуру як життєво важливу цінність. Унаслідок цього фізична культура як навчальний предмет вищих навчальних закладів не виконує повною мірою своєї важливої функції – формування дієвого ставлення людини до власного фізичного вдосконалення, а отже, характеризується зниженням інтересу в більшості студентів до фізкультурно-спортивної діяльності та зменшенням її престижу [4; 5].

Обмеження у забезпеченні досконалої організації викладання фізичної культури у вищих навчальних закладах є лімітуючим фактором для побудови комплексу завдань, фізичного вдосконалення, духовного й інтелектуального розвитку студентської молоді.

Вирішення вказаного завдання повинно здійснюватися через вдосконалення нових інноваційних засобів педагогічних технологій, які з часом набувають все більшого використання у викладанні фізичної культури. Однак через недостатню матеріальну базу багатьох навчальних закладів поширення та вдосконалення нових інноваційних методів викладання фізичної культури є достатньо суттєвою проблемою у наш час [5; 6].

Основа інноваційних методів навчання та їх використання були закладені працями багатьох дослідників, серед яких слід назвати О. Арламова, М. Бургіна, В. Журавльова, В. Загвязинського, Н. Юсуфбекова, А. Ніколса та інших. Однак використання цих методів у ході навчального процесу з фізичної культури буде проаналізовано у даній статті. Насамперед слід проаналізувати сутність основних інноваційних методів [6; 7].

Мультимедійні технології пов'язані із створенням мультимедійних продуктів: електронних книг, енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних. У цих продуктах об'єднуються текстова, графічна, аудіо- та відеоінформація, анімація. Мультимедіа-технології перетворили комп'ютер на повноцінного помічника, дозволили молодим людям будь-якого віку, не виходячи з навчальної аудиторії, будинку, офісу, бути присутніми на лекціях видатних вчених, брати участь у конференціях, діалогах, вести кореспонденцію. Актуальним є запровадження мультимедійних методів у технології викладання фізичної культури у вищих навчальних закладах. Звичайно, жоден комп'ютер не замінить живого виконання будь-якої фізичної вправи, однак розробка спеціальних презентацій, фільмів спортивної тематики та створення комп'ютерних моделей дозволили б студентам візуально сприйняти правильність виконання тієї чи іншої вправи та сформувані правильний підхід щодо дотримання здорового способу життя. Тому перед кожним заняттям студенти повинні проглянути відеоматеріал, який відповідає змісту заняття. Саме цьому слід розробити спеціальні технологічні лабораторії, оснащені сучасним комп'ютерним обладнанням, які повинні

створювати спеціальні програми для модернізації процесу фізичного виховання та корекції виконання певних рухових вправ [8].

Інтегровані технології – відносно новий різновид інноваційних технологій, який припускає, що викладач за можливості чітко визначає реакції, поняття, ідеї та навички, які мають бути засвоєні студентами, а потім за допомогою багатостороннього підходу допомагає їм спрямувати власну діяльність на досягнення цих цілей. При цьому студент може діяти у власному темпі, заповнюючи прогалини у своїх знаннях або пропускаючи той матеріал, який є добре засвоєним та закріпленим практикою. Інтерактивні технології є специфічними і досить складними, потребують особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження цих технологій у фізичному вихованні неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування, їм властиві чітка мотивація інноваційної діяльності та викристалізована інноваційна позиція, здатність не лише включатися в інноваційні процеси, але й бути їх ініціатором. Викладач фізичного виховання, який виступає у ролі педагога-новатора, має вдосконалювати методику засвоєння різних вправ, розробляти нові елементи рухової активності та обговорювати їх зі студентами, які також повинні приймати участь у цьому процесі [7; 9].

Завдяки старанням педагогів-новаторів фізичного виховання нових орбіт сягало мистецтво фізичної культури, їм належать різноманітні відкриття. На новаторську педагогічну практику зорієнтовано і немало представників науки, які свої авторські програми реалізують у закладах освіти не як експериментатори, а як учителі й вихователі. У новаторській педагогіці фізичної культури багатогранно втілена творча сутність навчально-виховного процесу. Якщо наукова педагогіка розвиває загальні закономірності і теоретичні проблеми виховання, то новаторська творить ефективні педагогічні технології [1; 8].

Ігрові технології навчання – вперше були запропоновані Й. Гейзенгером. Технології ігрового навчання – це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється у процесі включення молодих в навчальну гру (ігрове моделювання явищ, "проживання" ситуації). Цей метод інноваційних технологій може бути

відображений в організації навчальних занять з фізичної культури. Окрім використання традиційних спортивних ігор викладач має розробляти ряд незвичайних рухових ігор з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента, при цьому ці ігри не повинні носити суто дитячий характер. Подібні ігри необхідно конструювати на основі включення до їх складу тих вправ, які є базовими для розвитку фізичних якостей молодих людей. Так, наприклад, можна побудувати гру, яка складається з основних легкоатлетичних вправ. Викладач знайомить підлеглих з правилами гри, показує їй основні рухові вправи або елементи. Під час участі у цій грі студенти вчаться виконувати спочатку найпростіші вправи. Той, хто зміг опанувати цей рівень, переходить до наступного рівня складності. Таким чином, досягається необхідний розвиток рухових умінь та навичок. За одне навчальне заняття можна провести гру, яка складається, як мінімум, з семи основних вправ. Внаслідок цього у молодих людей формується бажання вдосконалити своє здоров'я та стати більш сильними, спритними, готовими долати будь-які труднощі [7; 9].

Групові (колективні) технології широко застосовуються у навчальному процесі. Особливе місце ця система матиме у тому випадку, якщо її застосувати до системи фізичного виховання. Групова технологія навчання передбачає таку організацію фізичного виховання, за якої навчання певним вправам здійснюється у процесі спілкування між студентами (взаємонавчання) у групах. Група найчастіше складається з трьох та більше молодих людей, за характером педагогічної діяльності може бути однорідною та різнорідною, мобільною або постійною. Групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес фізичного виховання та формують внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння різних вправ. Так, на певному занятті з фізичного виховання викладач ділить студентів на групи в залежності від рівня їх фізичної підготовки. Кожний член групи отримує завдання вивчити певну фізичну вправу та навчити її виконувати тих студентів, у яких виконання даної вправи викликає певні труднощі [2; 5].

Особливою формою групового навчання можуть слугувати відкриті навчальні заклади. Ці заклади набули значного поширення на Заході. Їхньою особливістю є те, що значну частину часу молоді люди проводять за межами навчального закладу. Викладач завжди знаходиться серед підлеглих: радить, підбадьорює, контролює.

Молодь перебуває у постійному контакті з "командою" педагогів, до кожного з яких вони можуть звернутися за допомогою. Особливе місце відкриті навчальні заклади займають у процесі фізичного виховання. Ряд вправ студенти під керівництвом команди педагогів вивчають поза межами навчального закладу на природі. При цьому вони опиняються поряд з природою, осягають красу та гармонію навколишнього світу. Саме такі систематичні відкриті заняття сприяють більш досконалому засвоєнню різноманітних рухових елементів. Доведено, що ті студенти, які навесні або влітку займаються фізичними вправами на природі поза межами навчального закладу, менше хворіють та почувають себе бадьорішими [4; 6; 8].

Особливим видом інноваційних технологій, які можуть застосовуватися у фізичному вихованні, є технології індивідуалізації процесу навчання. Це такий різновид організації навчально-виховного процесу, при якому вибір педагогічних засобів та темпу навчання враховує індивідуальні особливості молодих людей, рівень розвитку їх здібностей та сформованого досвіду. Його основне призначення полягає у тому, щоб забезпечити максимальну продуктивну роботу молоді в існуючій системі організації навчання. Індивідуальне навчання - форма, модель організації навчального процесу при якому: 1) викладач взаємодіє лише з одним студентом; 2) один студент взаємодіє лише із засобами навчання. У першому випадку викладач розробляє комплекс вправ для студента й складає для нього індивідуальний комплекс вправ. Викладач безпосередньо займається фізичною підготовкою студента. У другому випадку студент самостійно виконує комплекс вправ, розроблений викладачем та веде свій індивідуальний контроль за станом свого здоров'я [9].

Кожний із вищеперерахованих інноваційних методів, які можуть використовуватися у фізичному вихованні, має своє право на існування. Одні методи є доступними для викладачів та студентів, інші через свою складність не набули широкого розповсюдження. Проте важливо зазначити, що більшість з цих методів не є ще занадто актуальними у багатьох вищих навчальних закладах. Тому основною метою досліджень у цьому напрямі є вивчення всіх складових інноваційних методів та визначення їх місця у системі фізичної культури та спорту. Іншим важливим кроком є розробка нових

методів інноваційних технологій у педагогічній технології, які дозволили б суттєво вдосконалити сучасну систему освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бальсевич В. К. Физическая культура для всех и для каждого / В. К. Бальсевич. – М.: ФиС, 1988. – 222 с.
2. Виленский М. Я. Здоровый образ жизни студентов: сущность, строение, формирование / М. Я. Виленский. – М. : Сов. спорт, 1996. – С. 14–21.
3. Лубышева Л. И. Теоретико-методологические и организаторские основы формирования физической культуры студентов: автореф. дис. д-ра пед. наук / Л. И. Лубышева. – М.: ГЦОЛИФК, 1992. – 40 с.
4. Захарова І. Г. Інформаційні технології освіти / І. Г. Захарова. – 4-те вид., стер. – М.: Academia, 2008. – 192 с.
5. Волков В. Ю. Комп'ютерні технології освітнього процесу з фізичної культури / Матер. всерос. науч.-практ. цук. СПб., 2000.
6. Барчуков І. С., Нестеров А. А. Фізична культура і спорт: методологія, теорія, практика /І. С. Барчуков, А. А. Нестеров. – М.: Academia, 2009. – 528 с.
7. Самсонова А. В. Використання інформаційних технологій у фізичній культурі та спорті / Самсонова А. В., Козлов І. М., Таймазов В. А. // Теорія і практика фіз. культури. – 1999. – № 9. – С. 22 –26.
8. Селиванова Т. Г. Інформаційні технології освіти / Селиванова Т.Г. // Сучасний олімпійський спорт і спорт всім : 7-я Междунар. науч. конгр. : Матеріали цук., 24-27 травня 2003 р. – М., 2003. – Т. 3. – С. 332 –333.
9. Фураєв О. Н. До питання комп'ютеризації аналізу виконання спортивних вправ / Фураєв О. Н. // Теорія і практика фіз. культури. – 1996. – № 11. – С. 50 –52.

Ольга Зайцева

Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка
(Глухів, Україна)

КЕЙС-МЕТОД ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Реформування української системи освіти здійснюється відповідно до світових тенденцій через парадигму особистісно-

орієнтованого навчання, яке передбачає пріоритет розвитку, розкриття творчого потенціалу, критичного мислення, формування системи компетентностей особистості як бази для навчання та здатності до реалізації себе в професійній кар'єрі.

З огляду на це найважливішою умовою ефективної підготовки фахівця-професіонала є розвиток його пізнавальної активності, творчих задатків, обдарувань, творчого і критичного мислення в рамках індивідуальних можливостей і прагнень. Сучасні освітні технології у вищій школі передбачають застосування широкої палітри форм та методів організації навчального процесу, які стимулюють студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності. Серед них особливе місце займає технологія кейс-методу.

Проблема вивчення та впровадження кейс-методу в педагогічну практику нині є досить актуальною. Суть, типологію, основні ознаки та переваги висвітлені у наукових дослідженнях А. Долгорукова, Л. Козиревої, С. Лопай, Г. Новолодської, І. Сангадієва, О. Смолянінова, Т. Терновської, В. Тимохова та ін. На думку вчених і практиків головна функція кейс-методу – вчити студентів вирішувати складні неструктуровані проблеми, які не можливо вирішити аналітичним способом. Технологія виступає як специфічний практичний дискусійний метод організації учіння, стимулює й мотивує навчальний процес, а також виконує функцію практичного контролю й самоконтролю [2].

На сьогодні професійна компетентність вчителя в умовах особистісно-орієнтованого навчання – це не тільки володіння знаннями, вміннями та досвідом з предмету, але й вміння сформувати внутрішню мотивацію пізнавальної діяльності учнів, чітко, логічно і доступно викласти свої думки, під час уроку чи виховного заходу організувати співробітництво, знайти шляхи оптимального спілкування, вміти розкрити творчий потенціал учнів.

Саме тому педагогічний процес у вищій школі має будуватися таким чином, щоб викладач міг приділити належну увагу формуванню особистісного «Я» кожного студента й паралельно з цим розвивати систему спільної колективної діяльності студентської групи. Уся система педагогічного впливу має бути сконцентрована на студентові, на розвитку його індивідуальності як у системі колективних стосунків, так і під час проведення індивідуальної роботи. Реалізувати ці завдання можна тільки досконало володіючи прийомами сучасних педагогічних технологій.

Саме метод кейсів сприяє розвитку у студентів умінь аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, обирати оптимальний варіант дій і скласти план його реалізації. Якщо упродовж навчання такий підхід буде систематично використовуватись викладачем, то у студентів напрацьовуються стійкі навички вирішення практичних задач [1].

Отже, характерною конструктивною рисою навчання з використанням «кейсів» виступає постановка проблеми у вигляді такого питання для обговорення, сама розробка якого має характер діалогу. Вихідною інформацією для обговорення є способи актуалізації та організації досвіду студентів як відправного моменту для комунікативно-діалогової діяльності, скерованої на суспільну розробку проблеми. Цілеспрямованість дискусії – не у підкоренні її дидактичним завданням засвоєння фактичних знань або точок зору відповідно до складеного викладачем плану, а зрозуміла для кожного студента скерованість на пошук нового знання – орієнтира для самостійної роботи. Звідси увага до дискусії не лише як до засобу активізації, а як до засобу глибокої роботи із змістом предмета, виходу за рамки засвоєння фактичних відомостей і творчого застосування набутих знань [4].

До розробки кейсів висувається низка вимог. Зокрема, кейс має презентувати реальну, обґрунтовану інформацію, достатню для того, щоб студент зміг уявити своє місце в запропонованій ситуації й ототожнити себе з людьми, що задіяні в ній. Кейс вважається якісним, якщо дає можливість студенту відчувати і оцінити реальність ситуації, яку він аналізує. Важливим є те, щоб ситуація була зрозумілою і висвітлювала найменші подробиці. Щодо структури – то вона не повинна являти собою добре сформульовану проблему. Навчити студентів пошуку й формулюванню проблеми є принциповим у реалізації кейс-методу.

Кейси можуть використовуватись в різних варіаціях, адже їх головна мета – спонукати студентів до творчості. Кейси є дієвим засобом генерування нових знань в процесі творчої співпраці студента і викладача, який виступає у ролі координатора процесу навчання. Разом з тим, результатом кейсу є не лише оволодіння новими знаннями, але й формування професійних навичок, досвіду творчої діяльності, емоційно-ціннісного відношення до майбутньої професії.

Таким чином, перехід до особистісно-орієнтованого навчання у професійній підготовці майбутніх педагогів передбачає пріоритет суб'єктивно-смыслового навчання в порівнянні із інформаційним,

направленість на формування у студентів багатогранності суб'єктних картин світу на відміну від однозначних «програмних» уявлень, діагностику особистісного розвитку, ситуативне проектування, самоактуалізацію і самореалізацію, ігрове моделювання, смисловий діалог. Тож в основу особистісно-орієнтованого професійного навчання має бути покладений діалогічний підхід, що визначає суб'єкт-суб'єктну взаємодію і збільшення міри свободи учасників освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гладких И.В. Методические рекомендации по разработке учебных кейсов / И.В.Гладких. – СПб. – 2004. – 180 с.

2. Кучерява Т. Використання кейс-методу як активного методу систематизації та інтеграції знань студентів / Т. Кучерява // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів: [зб. матеріалів наук.-метод. конф. 2-4 лютого 2005 р.]. – К.: КНЕУ. – С. 186.

3. Пугачевский О.О. Психологические основы активного обучения в системе повышения квалификации педагогических работников / О.О. Пугачевский // Инновации в образовании. – 2004. – №3. – С. 87 –104.

4. Кошманова Т. «Кейс»-метод в педагогічній освіті США / Т. Кошманова // Шлях освіти. – 2000. – №1. – С. 22 –24.

Оксана Зосименко

КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
(Суми, Україна)

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ

Сьогодні гуманістична парадигма освіти ставить перед нами завдання сформувавши таку людину-фахівця, яка має світоглядні переконання, здатна творчо мислити, приймати рішення, на основі своєї позиції в житті, яка узгоджена з інтересами інших людей. З огляду на це пріоритетним завданням вищої педагогічної освіти ХХІ століття є формування педагога нового типу, який з джерела знань, інформатора стає керівником та організатором навчальної діяльності

учнів. Вимоги часу такі, що молодий вчитель повинен бути готовий до постійної праці над своїм удосконаленням, до самоосвіти та саморозвитку.

З огляду на такі міркування, вважаємо, що залучення майбутніх педагогів до проектної діяльності надає можливість кожному студенту бути активним щодо організації власного процесу пізнання, набути досвіду самостійної творчої діяльності, підвищити мотивацію до професійного навчання, формувати вміння конструювати свою діяльність на основі конкретних вимог практики, а також вироблення рефлексивної позиції в освітньому процесі.

На основі проведеного дослідження виявлено, що проектна діяльність має певні педагогічні можливості щодо формування у майбутніх педагогів готовності до педагогічної діяльності, яка сьогодні є метою та результатом тривалого процесу підготовки спеціаліста.

Очевидно, що саме формування у студентів професійної готовності до педагогічної діяльності

Тому виділяючи компоненти готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності: мотиваційний, когнітивний, технологічний та особистісний, ми виходили з таких положень: а) компоненти досліджуваного феномену мають створити цілісне уявлення про особистість студента; б) їх розвиток має здійснюватися на всіх етапах проектної діяльності; в) результат розвитку компонентів готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності повинен мати сталий характер.

Розглянемо компоненти готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності більш детально.

Сутність мотиваційного компонента полягає в актуалізації у майбутнього вчителя потреби в освоєнні професійної діяльності на особистісному рівні. Він є основою для інших компонентів готовності й містить мотиви, що відповідають за розуміння призначення професії учителя, професійно-педагогічну спрямованість, сформованість професійного мотиву (процесуально-результативного), прагнення до професійного саморозвитку та самовдосконалення. Мотиваційний компонент готовності студентів до педагогічної діяльності має ґрунтуватися на формуванні поваги до професії й престижності праці, усвідомленні її значущості для розвитку суспільства та держави в цілому.

На нашу думку, за умови залучення майбутніх педагогів до проектної діяльності студент стає суб'єктом особистісного і професійного розвитку, оскільки під час створення навчального проекту ніби «проживає» проектну ситуацію, що дає змогу оцінити значення обраної проблематики на особистісному рівні, сприяє формуванню мотивації до професійної діяльності та прагнення до професійного саморозвитку та самовдосконалення.

Зауважимо, що формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності неможливе без набуття певних знань та їх засвоєння й творчого осмислення. У контексті дослідження когнітивний компонент передбачає знання педагогічних теорій, концепцій, ідей, усвідомленість та міцність знань, умінь і навичок, способів діяльності, уміння оперувати науково-педагогічним понятійним апаратом, будувати власний алгоритм дій, творчо застосовувати одержані знання. Отже, цей компонент забезпечує орієнтацію студента у сфері його майбутньої професійної діяльності, оскільки його дія спрямована на збагачення студента психолого-педагогічними знаннями, формування здатності інтегрувати здобуті знання й використовувати їх для набуття нових. Будь-який навчальний проект орієнтується на пізнавальні й професійні інтереси кожного студента. У процесі проектної діяльності майбутні педагоги збагачуються професійно значущими знаннями під час планування та виконання навчальних проектів, оскільки їх характерними ознаками є проблемність, суб'єктивна чи об'єктивна новизна, самостійність мислення, вмотивованість дій, нестандартність рішень, а також прагматична спрямованість на результат. Робота над навчальним проектом дозволяє активізувати педагогічне мислення, конструювати, інтегрувати здобуті знання, здійснювати цілеспрямований пошук вирішення професійно значущої проблеми.

Головною характеристикою наступного технологічного компонента готовності студентів до педагогічної діяльності є вміння й здатність до використання методологічних і спеціальних наукових знань під час організації навчально-виховної діяльності школярів. Цей компонент передбачає оволодіння професійно значущими умінями і навичками; технікою ведення уроку; технологією педагогічного процесу; методами, прийомами, засобами навчання, формами організації навчального процесу; умінями організувати продуктивну діяльність учнів та вирішувати педагогічні ситуації.

Постійне пізнання під час створення проектів спонукатиме студента до активної, педагогічно грамотної та доцільної дії, що сприятиме задоволенню його пізнавальних потреб.

Основу особистісного компонента готовності студентів до педагогічної діяльності становлять: професійно важливі особистісні якості і здібності майбутнього педагога, педагогічний оптимізм на основі адекватної «Я-концепції», установка на творчий професійний пошук і досягнення ефективних результатів під час творчої взаємодії з учнями, сформованість педагогічного колективу, професійна усталеність, педагогічна спостережливість, прагнення до самореалізації і творчих досягнень у професійній діяльності; особистісна значущість творчо-пошукової діяльності у предметній сфері та системі ціннісних орієнтацій. Комплексний підхід до розробки навчальних проектів сприяє збалансованому формуванню зазначених особистісних якостей студентів, які є важливими в контексті формування готовності до педагогічної діяльності.

Олександр Іваницький

Запорізький національний університет
(Запоріжжя, Україна)

СПЕЦКУРС «ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ» У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Побудова спецкурсу на основі діяльнісного підходу в аспекті формування у студентів системи фахових технологічних знань і умінь передбачала вирішення проблем двох напрямків.

З одного боку – це побудова системи технологічних знань студентів, необхідної для повноцінного оволодіння сучасними технологіями навчання фізики; удосконалення системи знань про способи навчальної діяльності та інваріанти навчального процесу, задіяні при навчанні фізики. Досягнути цього можна різними шляхами. Зокрема, значні можливості розкриває вивчення науково-теоретичних основ технологій навчання фізики на найбільш високому щаблі узагальнення з наступною конкретизацією, а також уведення в зміст навчання психологічних понять про зміст і структуру навчальної діяльності, ознайомлення з психолого-педагогічними концепціями, що можуть слугувати базою для розробки інноваційних технологій навчання фізики.

З іншого боку – це пошук можливостей поєднання формування технологічних знань студентів із умінням застосовувати їх на практиці відповідно до практичних потреб та ціннісних орієнтацій призвів до необхідності розробки і застосування акмеологічних технологій на контекстній основі [1; 3; 4]. Застосування акмеологічних технологій підготовки майбутнього вчителя фізики на контекстній основі було спрямоване на створення таких умов навчальної діяльності, за яких студентам необхідно було активно застосовувати технологічні знання для вирішення практичних завдань технологізації навчального процесу з фізики [2; 4].

Перелік питань, згідно з навчальною програмою спецкурсу, які виносилися на теоретичне вивчення, містив блок психолого-педагогічних концепцій, понять і категорій, блок понять і категорій з методики навчання фізики та блок власне технологічних понять і категорій. Частина виділених понять (насамперед, міжпредметного характеру) виносилася на самостійне вивчення студентами. Адже, наприклад, такі поняття, як методи навчання, форми організації навчального процесу з фізики, засоби навчання, питання цілепокладання та низка інших понять і категорій педагогіки, дидактики і методики навчання фізики вивчалися у відповідних курсах. Дещо новим для студентів був лише технологічний аспект даних знань, тому основний акцент при вивченні спецкурсу робився не тільки на вільному оперуванні цими знаннями, а перш за все на їх виваженому й науково обґрунтованому застосуванні у реальному навчальному процесі з фізики.

Ще однією суттєвою особливістю спецкурсу була спроба на основі контекстного навчання розширити організаційні і практичні можливості майбутнього вчителя фізики. Для традиційної системи підготовки вчителів фізики характерним є зосередження першочергової уваги на викладанні фізики, тобто на власне викладацькому аспекті педагогічної діяльності. Як правило, на базі освоєння свого предмета, на основі досить вузької спеціалізації він осмислює і більш широкі горизонти своєї професії. Разом з тим практика роботи сучасної школи, широка диференціація і технологізація навчального процесу з фізики, посилення інтегративних тенденцій ставить вчителя фізики перед більш широкими завданнями, ніж лише один виклад навчального матеріалу. З метою підготовки майбутнього вчителя фізики до прискореної адаптації в умовах фахової практичної діяльності за змістом

і характером діяльності спецкурс носить соціально-професійний орієнтуєчий характер.

Соціально-професійна орієнтація – це характеристика суб'єктивної схильності до певної діяльності, вона детермінується престижем цієї професійної ролі, усвідомленням фахівцем суспільно значущих професійних цілей та необхідністю бути конкурентоздатним на педагогічному ринку праці. Сформованість професійно-педагогічної орієнтації майбутнього вчителя фізики – одна із провідних характеристик його активної життєвої позиції, тісно пов'язана з практичним залученням до професії. Кожна контекстна ситуація, контекстна модель ставить перед студентами нові проблеми, вимагає уточнення конкретних навчально-виховних цілей і завдань, вибору рішень, визначення необхідних методів впливу. Вирішуючи типові контекстні проблеми, студент накопичує педагогічний досвід.

Контекстне навчання становить собою моделювання і структури, і процесу навчання фізики, включаючись в який, видозмінюються, вдосконалюються всі учасники цієї пошуково-творчої діяльності [2; 4]. Тому така змістова й організаційна структура спецкурсу дозволила підсилити не тільки когнітивний компонент технологічної підготовки майбутнього вчителя фізики, але й створила можливості для порівняння, узагальнення як власного педагогічного досвіду студентів, набутого на заняттях з методики навчання фізики та в ході активної педагогічної практики на четвертому курсі, так й інноваційного досвіду роботи вчителів фізики. Змістове і практичне забезпечення інтегративності фахової підготовки майбутнього вчителя фізики в межах спецкурсу реалізувалося через застосування діяльнісного підходу до процесу фахового навчання студентів-фізиків.

Діяльнісний підхід до підготовки майбутнього вчителя фізики полягає у здійсненні студентами інтегративної діяльності, що визначається повнотою свого змісту в процесуальному і змістовому аспектах (постановка навчальних цілей – проектування технологій навчання фізики – застосування технологій – результати) і у видовому аспекті – адже у ній повинні бути досить повно представлені пізнавальна, ціннісно-орієнтаційна, перетворююча, комунікативна й естетична діяльності [5].

Основна ідея при розробці і реалізації спецкурсу “Інноваційні технології навчання фізики в середній школі” полягала у забезпеченні самостійного проходження студентом повного

фахового циклу: від проектування і розробки конкретної технології навчання фізики з урахуванням відповідних умов її функціонування до її імітаційної реалізації.

Така побудова навчального процесу забезпечувала реалізацію діяльнійшої спрямованості фахової підготовки майбутнього вчителя фізики, пов'язувала цикл теоретичного технологічного навчання студентів з їх особистісними ціннісними орієнтаціями, особистісними професійними інтересами. У ході вивчення спецкурсу у студентів формувалася ґрунтовна методична основа для моніторингу власної освітньої траєкторії, створювалися можливості усвідомленого варіативного вибору при конструюванні елементів методичної системи навчання, забезпечувалася потужна мотивація професійного самовдосконалення. Крім того, цикл контекстного практичного навчання, інтегрований із навчальним проектуванням технологій навчання фізики, став завершальною інтегративною ланкою у підготовці майбутнього вчителя фізики до впровадження інноваційних технологій навчання у середній школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданов І.Т. Акмеологічні технології професійного навчання майбутнього вчителя-предметника / І.Т. Богданов, О.В. Сергєєв // Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту ім. Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2000. – Вип. 3. – С.154 –160.

2. Вербицкий А. А. Концепция знаково-контекстного обучения в вузе / А. А. Вербицкий // Вопросы психологии. – 1987. – № 5. – С.31 –39.

3. Деркач А. А. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма / А. А. Деркач, Н. В. Кузьмина. – М.: Просвещение, 1993. – 188 с.

4. Іваницький О. І. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізики в умовах інформаційно-освітнього середовища: [Монографія] / О. І. Іваницький. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – 230 с.

5. Іваницький О. І. Сучасні технології навчання фізики в середній школі: [Монографія] / О. І. Іваницький. – Запоріжжя: Прем'єр, 2001. – 266 с.

Микола Іващенко

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Тетяна Бикова

Професійно-педагогічний коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
(Глухів, Україна)

КОУЧИНГ ЯК ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ТЕХНОЛОГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Компетентнісний підхід у вітчизняній освіті порівняно недавно отримав офіційне визнання, проте активно впроваджується у навчальних закладах усіх рівнів, включаючи заклади по підвищенню кваліфікації. Стрімке поширення зазначеного підходу обумовлюється змінами, що відбуваються в сучасному суспільстві, а саме: прискорення темпів його розвитку.

Ключовим принципом компетентнісного підходу є те, що зміст освіти полягає у розвитку здібностей та спроможності самостійно вирішувати проблеми пізнавального, комунікативного, організаційного, світоглядного, морального спрямування на основі використання соціального досвіду, елементом якого є власний досвід тих хто навчається. Використання цього підходу забезпечує формування готовності слухачів курсів підвищення кваліфікації до змін, формування у них таких професійно-важливих якостей як мобільність, динамізм, конструктивність. Ці якості забезпечують професійний універсалізм – здатність міняти сфери та способи діяльності, приймати самостійні рішення, бути здатним до прояву ініціативи, ефективно використовувати обмежені ресурси та адаптуватися до інновацій.

З позицій компетентнісного підходу, рівень освіти особистості не визначається об'ємом знань, їх енциклопедичністю, а проявляється в здатності вирішувати проблеми різної складності на основі доступної для користування системи знань. У загальному випадку поняття «компетентність» визначається як здатність діяти в ситуації невизначеності [1]. Чим вищий рівень компетентності, тим вища здатність людини діяти самостійно, тим більш широким спектром

можливих способів діяльності він володіє, тим вищий рівень обґрунтованості одного із цих способів.

Для формування професійної компетентності, як правило використовують проблемне навчання, педагогіку співробітництва, різноманітні особистісно-орієнтовані педагогічні технології.

Однією з порівняно нових особистісно-орієнтованих технологій є коучинг, яка є перспективною технологією для використання в системі підвищення кваліфікації. За цих умов викладач набуває ролі коуча.

Слово «коуч» закріпилося в англійській мові в XVI столітті і означало карету, повозку. І в цьому є певний сенс, так як карета або візок дозволяє переміщатися з одного місця в інше. А коуч, як помічник, допомагає особистості переміщатися на якісно нове місце [2].

Коучинг в системі підвищення кваліфікації дозволяє виявити слухачам свої справжні цілі навчання і визначити ефективні шляхи їх досягнення.

Ця технологія спирається на «грані» особистості: «моя унікальність», «мої ресурси», «мій потенціал, що розвивається».

Коучинг включає три принципи:

Усвідомлення – ясне уявлення про поточну ситуацію, де «Я» «тут і зараз».

Вибір – рух в обраному напрямку в майбутньому.

Довіра – довіру своїм внутрішнім можливостям.

Для досягнення поставленої мети людині потрібно: максимізувати потенціал (тобто виявляти краще що в ньому є, навчитися ефективно його застосовувати і підтягувати то чого не вистачає) і усунути втручання (як внутрішні – страхи припущення, стереотипи, так і зовнішні – несприятливе середовище, загрози зовнішнього оточення і т.д.). На цьому і ґрунтується робота коуча.

За умови використання цієї технології перед слухачами курсів підвищення кваліфікації постійно постають чотири проблеми: «Що ти хочеш?», «Як можна досягти мети?», «Чому саме це є важливим?», «Як дізнатися, що мета досягнута?».

Якщо особистість досягне рівня, коли всі ці проблеми будуть вирішуватись на рівні автоматизму, то вона досягне рівня майстерності, або іншими словами вона оволодіє несвідомою компетентністю. Рівень несвідомої компетентності у педагогічній теорії та практики відповідає змісту поняття «майстерність».

Розвиток зазначеної майстерності відбувається лише за умови, коли особистість розглядає її як обов'язковий компонент діяльності, що спрямована на досягнення поставленої мети.

Зважаючи на те, що коучінг в освіті передбачає системний супровід студента, спрямований на ефективне досягнення важливих для нього цілей, партнерське комунікативне співробітництво, безперервний процес розвитку, вдосконалення, розкриття потенціалу особистості для досягнення максимального результату визначається як особистісно-орієнтована технологія, яка здатна забезпечити компетентнісний підхід на курсах підвищення кваліфікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании / О.Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – №5. – С. 3–12.
2. Романова С.М. Коучінг як нова технологія в професійній освіті / С.М. Романова // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія. – Вип. № 3. – 2010. – С. 83 –87.
3. Голви У.Тимоти Максимальная самореализация. Работа как внутренняя игра. Фокус, обучение, удовольствие и мобильность на рабочем месте. – М. : Издательство: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 264 с.

Тетяна Калюжна, Юлія Радченко
Інститут педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України
(Київ, Україна)

РОЛЬ І ФУНКЦІЇ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

У сучасних умовах трансформації світового освітянського простору особливої значущості набувають проблеми впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховний процес вищого навчального закладу. Успішність розв'язання цих проблем безпосередньо залежить від стану науково-методичної роботи та управління нею у кожному навчальному закладі.

Сучасні інноваційні тенденції в освіті відкривають перед викладачем широкий вибір засобів, форм, методів навчання і виховання та шляхів вирішення практичних завдань. Відбувається перехід від навчання фактів до набуття навичок застосування у житті накопичених знань, що уможливорюється в умовах використання

таких засобів інтерактивних технологій, як ігри. Нині гра набуває великого значення у професійній підготовці майбутніх учителів, перепідготовці дорослих.

Загальну теорію гри почали розробляти Г. Спенсер і Ф. Шиллер. У вітчизняній педагогіці та психології теорію гри розробляли Л. Виготський, О. Газман, Д. Ельконін, О. Леонтьєв, А. Макаренко, С. Рубінштейн, К. Ушинський. В. Коваленко, В. Кукушин, Б. Нікітін, І. Підласий відносять ігрову діяльність до педагогічних технологій. В. Кукушин стверджує, що ігрові технології – це велика група методів і прийомів у формі різних педагогічних ігор. Л. Буракова визначає ігрові технології як сукупність педагогічних ігор, підпорядкованих визначеній меті, які гарантують повний позитивний результат. Отже, основою ігрової технології є педагогічна гра.

Гра є предметом вивчення різноманітних наук: історії культури, етнографії, психології, філософії, педагогіки тощо. Тому поняття «гра» різні вчені тлумачать по-різному: як засіб виховання (М. Болдирев, Г. Щукіна), як форму організації суспільно корисної діяльності (Л. Іванова, З. Леонтьєва), як форму спілкування (Л. Варзацька, Н. Скрипченко).

Для виявлення сутності ігрових педагогічних технологій важливо розмежувати поняття гри й ігрових технологій. Ф. Врубель вважає, що навчальна гра є виявом потреби самовираження особистості. О. Хоменко характеризує навчальну ділову гру як один з найперспективніших шляхів підвищення ефективності навчального процесу у вищій школі, якості фахової підготовки студентів. Навчальну ділову гру вчений розглядає як змодельовану та педагогічно організовану навчально-пізнавальну, науково-дослідну, професійно-виробничу діяльність, що забезпечує формування соціального та професійного досвіду особистості [3, с. 9–10].

Поняття «гра» та «ігрова технологія» дуже близькі, але водночас вони суттєво відрізняються. Щоб з'ясувати поняття «ігрова технологія», слід звернути увагу на її складники: гру й технологію. Технологія – це набір педагогічних дій, що оновлюють професійну діяльність викладачів і студентів та гарантують кінцевий результат. Виходячи із цього, ігрова технологія – це спеціально вибудована система чітких ефективних дій (ігор), спрямованих на формування, розвиток, розширення, узагальнення знань у процесі навчання. До поняття ігрові педагогічні технології Г. Селевко включає широку

групу методів і прийомів організації педагогічного процесу у формі різних педагогічних ігор [2, с. 52].

Гра як педагогічний засіб має значні можливості і виконує у навчально-виховному процесі різноманітні функції. В. Кукушин виділяє наступні найбільш важливі функції гри як педагогічного феномена культури:

1) Соціокультурне призначення гри. Гра – найсильніший засіб соціалізації людини, що включає в себе як соціально контрольовані процеси їх цілеспрямованого впливу на становлення особистості, засвоєння знань, духовних цінностей і норм, властивих суспільству чи групі однолітків, так і спонтанні процеси, що впливають на формування індивіда. Соціокультурне призначення гри може означати синтез засвоєння людиною багатства культури, потенцій виховання й формування її як особистості, що дозволяє функціонувати в якості повноправного члена колективу.

2) Функція міжнаціональної комунікації. Ігри існують національні й у той же час інтернаціональні, міжнаціональні, загальнолюдські. Ігри дають можливість моделювати різні ситуації життя, шукати вихід з конфліктів, не вдаючись до агресивності, ознайомлюють з розмаїттям емоцій у сприйнятті навколишнього світу.

3) Функція самореалізації людини у грі. Це одна з основних функцій гри. Для людини гра важлива як сфера реалізації себе як особистості. Важливий є сам процес гри, а не її результат, конкуренція чи досягнення якої-небудь мети. Процес гри – це простір для самореалізації. Людська практика постійно вводиться в ігрову ситуацію, щоб розкрити можливі чи навіть наявні проблеми в людини й моделювати їхню діяльність.

4) Комунікативна гра. Гра – діяльність комунікативна й чітка, хоча відбувається за ігровими правилами. Вона вводить студента в реальний контекст складних людських відносин. Будь-яке «ігрове суспільство» – це колектив, що виступає стосовно кожного гравця як організація й початок спілкування, що має безліч комунікативних зв'язків. Якщо гра є формою спілкування людей, то поза контактами, взаємодією, взаєморозумінням ніякої гри між ними бути не може.

5) Діагностична функція гри. Діагностика – здатність розпізнавати, процес постановки діагнозу. Гра дає можливість передбачати: по-перше, тому, що індивід у грі максимально проявляє

свою поведінку (інтелект, творчість); по-друге, гра сама по собі – це особливе «поле самовираження».

6) Ігротерапевтична функція гри. Гра може й повинна бути використана для подолання різних труднощів, що виникають у поведінці людини, у спілкуванні з оточуючими, у навчанні. Ефект ігрової терапії визначається практикою нових соціальних відносин, які отримує студент у рольовій грі (Д. Ельконін).

7) Функція корекції у грі. Психологічна корекція у грі відбувається природно, якщо всі студенти засвоїли правила й сюжет гри, якщо кожен учасник гри добре знає не тільки свою роль, а й ролі своїх партнерів, якщо процес і мета гри їх поєднують. Корекційні ігри здатні надати допомогу студентам з такою поведінкою, яка відхиляється від прийнятої норми, допомогти їм упоратися з переживаннями, що перешкоджають їхньому нормальному самопочуттю й спілкуванню з однолітками у групі.

8) Розважальна функція гри. Розвага – це потяг до різноманітності. Розважальна функція гри пов'язана зі створенням певного комфорту, сприятливої атмосфери, щиросердечної радості як захисних механізмів, тобто стабілізації особистості, реалізації рівнів її домагань [1, с. 85–87].

Отже, роль ігрових технологій у навчальному процесі, поєднання елементів гри і навчання багато в чому залежить від розуміння педагогом функцій педагогічної гри, а ефективність використання ігрових технологій значною мірою залежить від низки факторів, серед яких найголовнішими є чітко продумана мета; здійснення мотивації ігрової діяльності; чітка організація підготовки, проведення і підбиття підсумків і постановка пізнавальних і проблемних запитань у процесі гри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Педагогические технологии: учеб. пособ. для студ. пед. специальностей / Под общ. ред. В.С. Кукушина. – Ростов н/Д : Издательский центр «МарТ» ; Феникс, 2010. – Изд. 4-е, перераб. и доп. – 333 с.

2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: уч. пособ. – М. : Народное образование, 1998. – 256 с.

3. Хоменко О. О. Навчальні ділові ігри як засіб формування професійних умінь студентів технікумів і коледжів (на прикладі будівельних спеціальностей): Автореф. дис. ... канд. пед. наук. К., 1994.

К ПРОБЛЕМЕ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО И ЯПОНСКОГО ЯЗЫКОВ В ЯПОНИИ

В Японии давно говорят о важности английского языка. Общество и государство считают, что чем раньше дети начнут заниматься английским языком, тем лучше и быстрее смогут его выучить. Согласно новой государственной политике уроки английского языка начинают вводить в начальной школе. Тем не менее, на сегодняшний день еще нет ощутимых результатов. Некоторые исследования показывают, что уровень английского языка у детей не улучшается, а напротив, ухудшается. В то же время, у детей также снижается уровень японского языка. В чем причина такой ситуации?

Одной из причин является отношение к английскому языку как к одному из самых престижных и стратегически важных языков. Когда детям объясняют цель обучения, они начинают искать самый эффективный способ выучить английский язык, как можно быстрее. Они нацелены на получение результата в кратчайшие сроки. А дети, которые любят английский язык по-настоящему, занимаются этим самостоятельно. Они сами смотрят фильмы, читают книги, слушают музыку на английском. В итоге они слышат «настоящий», «насыщенный» английский язык. Однако такие знания не отражаются в результатах тестов, потому что они не совпадают с вопросами тестов. Таким образом, их «живой» английский язык становится ненужным, «лишним» знанием. Один японский ученый утверждает, что с тех пор, как английский язык начал считаться престижным, число детей, которые занимаются языком с интересом, сократилось. Кто лучше говорит на английском языке: первые или вторые? Ответ будет очевидным, исходя из важности английского языка среди других школьных предметов.

Еще более серьезной проблемой, чем низкий уровень английского языка, является снижение уровня знания родного языка. Осознавая значимость английского языка, мы стали уделять меньше внимания японскому языку, потому что не считаем, что высокий уровень знания японского языка приносит нам выгоду. Мы по ошибке

считаем: «разумеется, что мы как носители языка владеем родным японским языком», «у всех японцев одинаковый уровень владения японским языком». Не только дети, но и родители, общество, СМИ и государство стали равнодушными к своему родному языку. Количество часов японского языка в школьной программе сократилось. И по разным исследованиям оказалось, что в результате наш уровень владения японским языком ухудшился. В книжном магазине не хватает книг по изучению японского языка, хотя есть много книг по английскому языку. Тем не менее, кажется, большинство людей пренебрегают или не замечают этого критического состояния.

Что приносит больший вред: незнание родного языка или иностранного? Очевидно, что низкий уровень владения родным языком приведет к негативным последствиям в будущем. Следует отметить, что родной язык является основой всех интеллектуальных и эмоциональных состояний. Первоначальную идею можно выразить только на родном языке. Через опыт мы учимся читать, писать, говорить и думать на английском языке, но не можем создать что-то новое на английском. Только на родном языке возможно создавать новые слова или произносить новые звуки, которых не существует в языке. Если такие «неправильные» слова получают широкое распространение, они вносятся в словарь. Таким образом, родной язык играет основную и созидательную роль по сравнению с иностранными языками.

То есть рационально предложить, что заниматься иностранными языками следует после того, как мы в достаточной мере «выучили» родной язык, поскольку родной язык является основой всех видов интеллектуальной деятельности. С детства необходимо читать вслух, повторять и запоминать красивые и логические образцы литературных произведений на японском языке. При этом важно, не о чем идет речь или что автор хочет сказать. Через процесс аудирования и повторения японского языка воспитывается языковое чувство. В свою очередь логическое и творческое мышление, эстетическое возбуждение и созидательная идея не существуют без этого языкового чувства.

Можно сделать вывод, что такая ситуация в обучении английского языка происходит от недопонимания роли родного языка. Английский язык имеет особую значимость для развития

политических, экономических, торговых отношений страны. Это значит, что язык связывают с прибылями, которые можно получить. Но в первую очередь нам надо признать, что существуют ошибки в организации обучения английскому языку, и отделять обучение языка от политической и экономической выгоды.

Наталія Ключіна, Валентина Скірта
КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
(Суми, Україна)

Be Friends With Writing in Teaching Foreign Language

The aim of the teachers today in the process of teaching pupils foreign language is to form not only skills on listening, reading, speaking but also writing. When we talk about four language skills, writing usually comes last. According to communicative language teaching all learners' skills we have to develop simultaneously. Especially we want our students to know how to do paraphrasing and summarizing.

The problem is that the nature and significance of writing have traditionally been under-estimated in language teaching. For a long period of time writing was just a mean of learning foreign language teaching. Nowadays it is also the aim of learning process as listening, reading and speaking. Especially we have to teach our students to know how to do paraphrasing, summarizing.

The aim of the article is to show that two of the English skills that we have to pay attention at our schools are summarizing and paraphrasing. There are numerous methods for interpreting and criticizing texts. Sometimes it is necessary to create altered or shortened versions of material written or spoken by others. Two methods that can help you to understand an author's meaning are paraphrasing and summarizing. Both can be essential to the research progress, as well, since research requires you to represent accurately what others have had to say. It's worth remembering that when you do either in a term paper-paraphrase or summarize you must cite your source.

Two such versions of material originally produced by someone else are the paraphrase and the summary. The paraphrase and the summary can be used to study important information contained in complex reading assignments. They can also be used during pre-writing stage of the process

of writing to adapt material for presentation or research paper. You will find a use for paraphrases and summaries both in your school and in your future work. My colleges ask me very often to help them to put their summary in English while writing articles on different topics.

Whenever you put the ideas of another person into your own words, you are using a technique known as paraphrasing. This technique requires careful reading and rephrasing of the original material. Paraphrasing difficult reading assignments will help you to understand and remember them. You can also use paraphrase to adapt material for a report or research paper [3].

Before putting a concept into your own words, you must understand it thoroughly. That is why paraphrasing is an excellent way to master complex ideas. The paraphrase simplifies; it does not necessary shorten the selection. To write a paraphrase during pre-write activities you have to read the selection once to get the central meaning; look up any words you do not understand; reread the selection at least twice more. Think of simple words to substitute for any long or difficult ones.

During while-writing activities follow the same order that the writer uses in presenting the ideas; put the material into your own words. Shorten long sentences. Use simple vocabulary.

During revision activities check your paraphrase to be sure that it expresses the ideas of the original. Revise as necessary; proofread your revised paraphrase for errors in spelling, gram mar, usage, and pronunciation. It is especially important that the names and unfamiliar terms have been spelled correctly and that numbers are accurate.

In paraphrase, we restate a text or passage, giving the meaning in another form. In a way, we attempt to adapt ourselves to the author by selecting words and paraphrase from our own vocabulary that can accommodate the meaning we perceive in his or her words and phrases. It includes matching our own words and phrases with what we think are the meaning in the author's words and phrases. It is an open-ended, trial-and-error process, subject to ongoing correction. When we paraphrase a text, we tell the story in our own words. We may tell all the details, but we do not memorize and repeat back the exact words of the text.

As an example, not of the actual trial-and error matching process, but of the result of the process, consider the following paraphrase of the first paragraph in the Declaration of Independence.

When in the Course of human events, it becomes necessary for one people to dissolve the political bands which have connected them with another, and to assume among the powers of the earth, the separate and equal station to which the Laws of Nature's God entitle them, a decent respect to the opinions of mankind requires that they should declare the causes which impel them to the separation.

Now paraphrase: when some people think they must break away from others, and assume the independent and equal status that all people deserve, they ought to explain their reasons for doing so.

Note that a paraphrase conveys the same ideas, but may not at all convey the full effect or flavor of the original. The above paraphrase, for example, conveys nothing of the grand tone produced by 'When in the course of human events' or 'to assume among the powers of the earth'. Still, paraphrasing is worthwhile, for in finding different words that will accommodate the author's meaning, we have in a sense made his meaning our own and thus come to understand him.

The second technique is summary. A shortened version of a text that highlights its key points. Unlike the paraphrase, the summary cuts a selection down to about one-third of its original length.

The primary purpose of a summary is to «give an accurate, objective representation of what the work says». As a general rule, «you should not include your own ideas or interpretations» [3].

Summarizing condenses in your own words the main points in a passage.

You read and listen to summaries daily. The lead paragraph of a news article is a summary. Radio and TV broadcasts present important events of the day in brief, summarized form. The last paragraph of a textbook chapter often summarizes the main points. Summaries may be used in the conclusion of a composition, report, or research paper. They also can be used in complex reading assignments.

To write a summary during pre-writing activities one has to read the selection carefully, try to find a key sentence that states the writer's main point, a topic sentence may summarize a whole paragraph for you; note the important ideas, the order in which they occur, and the way the writer has connected them.

During writing a summary activity one has to omit unnecessary details, examples, little stories that illustrate a point and repetitions;

rephrase the material, you may retain some of the technical language of the original, but bulk of the summary should be in your own words.

During revision activity one has to read first draft; you may need to revise, your final summary should be about one-third the length of the original, it should give the essential information in a way that the reader can use without referring to the original; proofread your summary for errors.

Good summaries must be fair, balanced, accurate, and complete.

To sum up, interpretation is the art of understanding a text. Paraphrase and summary are two techniques that help us interpret. Paraphrase restates an author's meaning in different words. Summary gives a shortened version of the author's meaning, or one of the many other private or public meanings the text may have. Each technique sheds light on the other, and both increase our understanding.

LITERATURE

1. Buscemi, Santi V. *A Reader for Developing Writers*. 3rd ed. New York: McGraw Hill, 1996.

2. John C. Bean, Virginia Chappell, and Alice M. Gillam, *Reading Rhetorically*. Pearson Education, 2004.

3. McDougal. *Building English Skills*. New York, 2001.

4. Paul Clee and Violeta Clee, *American Dreams*, 1999.

5. Randall VanderMey, et al., *The College Writer*, Houghton, 2007.

6. Stephen Reid, *The Prentice Hall Guide for Writers*, 2003.

Юлія Кобюк, Катерина Годлевська
Інститут педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України
(Київ, Україна)

ДІАЛОГІЧЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ОСНОВА ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Перетворення що відбуваються в системі вищої освіти обумовлені рухом у бік інноваційної особистісно-розвиваючої парадигми освіти, необхідністю використання інтелектуального та творчого потенціалу людини для успішної діяльності у всіх сферах життя.

Найважливішими елементами комплексного перетворення сфери вищої освіти є зміни у вимогах до освітнього процесу. Одним з

таких змін є впровадження в процесі навчання студентів інноваційних технологій навчання, зокрема інтерактивних.

Вважаємо за доцільне сформулювати мету нашого дослідження, яка полягає в розкритті ролі активної взаємодії студентів як умови впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес у ВПНЗ.

Теоретичні проблеми використання інтерактивних технологій досліджені і представлені у науковій літературі в різних аспектах. Значне місце осідають праці присвячені інтерактивному навчанню таких фахівців, як І. Абрамова, Н. Балицька, О. Біда, Г. Волошина, О. Єльнікова, Н. Коломієць, О. Пехота, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун, В. Рибальський, Т. Сердюк, А. Смолкін, П. Шевчук та ін.

Інтерактивне навчання є спеціальною формою організації пізнавальної діяльності. Дослідники визначають його як навчання, що побудоване на основі постійної активної взаємодії. Відтак воно передбачає активну участь у навчальному процесі всіх студентів без винятку, їх взаємодія не тільки з викладачем, але і між собою. Студенти стають не об'єктами, а суб'єктами навчання, вони відчують себе активними учасниками подій. Таким чином, в ході спільної діяльності створюється середовище активної взаємодії, яке характеризується відкритістю, рівністю учасників, накопиченням спільного знання, можливістю взаємної оцінки і контролю. Мета використання інтерактивних методів полягає в створенні комфортних умов навчання, за яких вони відчувають свою успішність, свою інтелектуальну спроможність [4].

Впровадження будь-яких технологій вимагає дотримання певних умов. Аналізуючи наукову літературу ми виокремили комплекс педагогічних умов, які забезпечують успішне впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес в ВПНЗ. Назвемо декілька з них: забезпечення діалогічності спілкування; створення середовища, яке формує власну думку та особистість студента загалом; зміна стосунків „викладач-студент, студент-студент” на рівні партнерства, співпраці; створення високої мотивації навчання та ін [3].

Проте, однією з найголовніших умов, на нашу думку, являється забезпечення діалогічності спілкування між вчителем та учнем, викладачем та студентом. Адже, як відомо, слово «інтерактив» походить від англійських слів «inter» – взаємний і «act» – діяти. Виходячи з цього, «інтерактивний» – здатний до взаємодії, діалогу [5]. Застосування інтерактивних технологій передбачає організацію і

розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення загальних, але значимих для кожного учасника завдань. У ході діалогового навчання учні вчать критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на уроках організуються індивідуальна, парна і групова робота, застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, йде робота з документами та різними джерелами інформації, використовуються творчі роботи [2].

А.М. Смолкін, досліджуючи особливості активного навчання, наголошує на визначальній ролі діалогу в ньому. Так, основними формами активного навчання вчений вважає лекцію – бесіду, запрошення до колективного дослідження, лекцію – дискусію, лекцію з аналізом конкретних ситуацій, групову консультацію, "прес-конференцію", розігрування ролей (інсценізація) ділові ігри, ігрове проектування і т. ін. [6]. Науковець зазначає, що учень, отримавши інформацію, аналізує, співставляє, піддає сумніву. І якщо вона відповідає його поглядам і переконанням, він її сприймає.

Отже, інтерактивне навчання за своєю суттю є діалоговим навчанням. У такому навчанні реалізуються такі грані діалогу, як: інформаційна (інформаційний обмін), інтерактивна (організаційний аспект спілкування), емотивна (емоційний контакт), конативна (зворотній зв'язок), креативна (обмін ідеями), перцептивно - когнітивна (врахування особливостей співбесідника в процесі спілкування), біоенергетична (енергетичний обмін). Таке навчання, на думку науковців, є одним з найефективніших [1].

Як бачимо, технології діалогового навчання дають можливість перетворити урок у простір ефективного спілкування, ефективність якого залежить від умінь викладача створювати умови для самовираження студентів, враховувати особливості аудиторії, створювати сприятливий психологічний фон, використовувати прийоми стимулювання інтересу до навчального матеріалу, активізації різноманітних видів діяльності тощо.

Впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес – один з найважливіших напрямків вдосконалення підготовки студентів в сучасному вузі. В результаті вирішується безліч дидактичних і виховних завдань: ефективно засвоєння навчального

матеріалу; встановлення взаємодії між студентами; навчання працювати в команді, проявляти терпимість до іншої точки зору; самостійний пошук варіантів вирішення поставленої задачі; пробудження у зацікавленості у вивченні навчального предмету; формування життєвих і професійних навичок та ін. Враховуючи це, можна з упевненістю сказати що інтерактивне навчання є інноваційним підходом у навчальному процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Використання інтерактивних технологій у ВНЗ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=36427>
2. Комар О.А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти. Монографія. – Умань: РВЦ «Софія», 2008. – 161 с.
3. Лапенко-Ковтун С. Організаційно – педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vvpk.at.ua/publ/osvita_i_shkola/organizacijno_pedagogichni_umovi_formuvannja_gotovnosti_majbutnikh_uciteliv_pochatkovikh_klasiv_do_zastosuvannja_interaktivnikh_tekhnologij_navchannja/2-1-0-97.
4. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; За ред. О. І. Помтеун. – К.: А.С.К., 2006. – 192 с.
5. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. / О. І. Пометун. – К., 2007. – 144 с.
6. Смолкин А.М. Методы активного обучения /А.М.Смолкин, – М.: Высшая школа, 1991. – 214с.

Володимир Косюк

Класичний приватний університет
(Запоріжжя, Україна)

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ТВОРЧИХ ХУДОЖНІХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

Професія дизайнера сьогодні є однією з найбільш затребуваних, яка вважається творчою, цікавою з точки зору самореалізації художніх здібностей і потенціалу митця. Студенти під час навчання повинні

оволодити основними професійними навичками, одночасно розвиваючи творчі здібності. Ще А. Маслоу звертав увагу на те, що навчання не може бути зведене лише до отримання вмінь та навичок, воно є засобом для самореалізації, самоактуалізації та самовираження у творчості. Проте, саме сутність та структура творчих художніх здібностей дизайнера з точки зору їх розвитку в умовах діючої в Україні системи навчання залишається дискусійним та недостатньо дослідженим питанням.

Проблеми розвитку творчих художніх здібностей майбутніх дизайнерів під час навчання досліджували О. Вишневська (дизайн як засіб розвитку творчих здібностей особистості), С. Євтих (розвиток творчих здібностей майбутніх дизайнерів), Н. Комашко (сутність і структура творчої компетентності майбутніх художників-дизайнерів), В. Сидоренко (проектна культура та естетика дизайнерської творчості), М. Стась (аналіз критеріїв та показників для визначення стану сформованості творчих здібностей майбутніх художників-дизайнерів) та інші.

У відповідності з «Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників» [1] основу професійної компетенції дизайнера складають такі вміння як розроблення художньо-конструкторських проектів виробів (комплексів) виробничого і побутового призначення із забезпеченням високого рівня споживчих властивостей і естетичних якостей конструкцій, які проектуються, відповідність їх техніко-економічним вимогам і прогресивній технології виробництва, сучасним вимогам ергономіки. Для цього дизайнер має володіти відповідними знаннями та навичками стосовно: роботи з науково-технічною інформацією, яка є необхідною для вирішення завдань художнього конструювання; вміти проводити оцінювання естетичного рівня продукції вітчизняного та зарубіжного виробництва; володіти сучасними інформаційними технологіями при розробці художньо-конструкторських пропозицій; готувати технічну документацію та звіти щодо виконання дизайнерських проектів тощо.

Таким чином, дизайн – це особлива сфера художньо-технічної діяльності, яка поєднує мистецтво з суто практичними завданнями облаштування навколишнього простору, а дизайнер – це людина, яка має використовувати свої художні здібності для вирішення завдань створення комфортного та красивого життєвого середовища.

На думку авторитетного фахівця та викладача у галузі дизайну Тімоті Самари [2] ключові відмінності у застосування творчих здібностей дизайнером та представником сполученої творчої професії – художником, полягають у різних підходах до створення та використання мови творчості. Так, наприклад, дизайнер має застосовувати художню мову візуалізації інформації за встановленими правилами, прийнятими у професійному середовищі та, враховуючи при цьому вимоги замовника. Важливою складовою професіоналізму дизайнера є вміння розробляти та реалізовувати проекти відповідно до існуючих трендів, моди та сучасних поглядів на комфорт, зручність і практичність. Модерні підходи, свіжі ідеї, навіть революційні, в дизайні мають обов'язково поєднуватися з функціональністю.

Художник у своїй творчості прагне до прориву у мистецтві, бажає створювати насамперед неповторні, нестандартні роботи; демонструвати оригінальні художні прийоми; досліджувати нові, невідомі теми; показувати нешаблонні, навіть провокативні погляди на відомі речі, що випереджають сучасність; розширювати межі умовного, дивувати та приголомшувати. Такі критерії як зручність, практичність, функціональність творів для справжнього митця-художника вторинні, малоцінні, сприймаються ним як ремісництво. Художник поривається експериментувати, створювати нові напрями в мистецтві, нерідко погоджуючись заради цього на злидні та самотність.

Обов'язковими професійними рисами дизайнера є комунікативність, активність, володіння навичками успішного спілкування, тактовність, емпатичність. Поза цими якостями стати успішним дизайнером неможливо. А для художника бути людиною відлюдною, з важким, конфліктним характером не вважається суттєвим професійним недоліком.

Структура здібностей, навичок та умінь дизайнера має особливості порівняно з іншими творчими професіями, що і обумовлює потребу в специфічних підходах до організації навчання майбутніх дизайнерів. Основу навчання має складати розвиток креативності так необхідної для вирішення саме творчо-дизайнерських, а не образотворчих завдань.

А. Маслоу виділяє два типи креативності: первинний та вторинний. Первинна креативність – це природна, фундаментальна характеристика, яка надається кожній людині від народження та проявляється як здібності до тієї або іншої діяльності. Первинна

креативність у людини через вплив соціуму може бути втрачена, пригнічена, викривлена.

Вторинна креативність – це творчі прояви, які розкриваються завдяки правильно організованій діяльності людини, розвитку певних рис характеру: наполегливості, сміливості, акуратності, гнучкості, спостережливості, оригінальності тощо. Це саме та складова – «90% праці», необхідної для прояву таланту (первинної креативності). Звідси постає, що у процесі навчання майбутнього дизайнера необхідно підтримувати та розвивати первинну креативність та активно формувати вторинну креативність.

Отже, педагог повинен створити таку професійно-творчу атмосферу навчання, у якій би, насамперед, розкривались природні творчі художні здібності кожного студента. Підхід до формування та розвитку творчих художніх здібностей майбутніх дизайнерів у процесі навчання має бути індивідуальним.

Разом з тим, зусилля педагога повинні бути спрямовані також і на формування у студентів навичок щодо належного обґрунтування та виконання дизайнерських проектів; вміння планувати свою діяльність; навчання основам ділового етикету; розуміння важливості виконавчої дисципліни, акуратності, наполегливості, послідовності у вирішенні встановлених завдань та інших складових успішної професійної поведінки майбутніх дизайнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників (52. художник-конструктор (дизайнер), затверджений наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29 грудня 2004 року № 336.

2. Самара Т. Структура дизайна. Стильное руководство / Т. Самара. – М. : РИП-холдинг, 2008. – 272 с.

Юлія Лисенко

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
(Харків, Україна)

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Світові глобалізаційні процеси суттєво впливають на реформи в українській освітній та соціальній сферах. Це викликає необхідність

підвищення вимог до підготовки науково-педагогічних кадрів, які забезпечують навчально-виховний процес у вищих навчальних закладах, і студентів-майбутніх соціальних педагогів, які працюватимуть із різними верствами населення. Готовність останніх до здійснення професійної діяльності обумовлюється наявністю адаптаційного потенціалу та сформованістю відповідного рівня професійної компетентності. Зокрема, це стосується роботи з людьми похилого віку, які вміють швидко визначати характерні риси майбутнього професіонала, що впливає на успіх їх подальшої взаємодії. Тому важливо створити сприятливі умови у ВНЗ, що відповідали б вимогам сучасності, для якісної фахової підготовки студентів з метою успішного професійного становлення молодих спеціалістів у процесі роботи з людьми похилого віку.

Підготовку майбутніх фахівців до роботи з людьми похилого віку в умовах ВНЗ досліджували: А. Василевич, Т. Голубенко, І. Гур'янова, Ю. Мацкевіч, Н. Павлишина, Л. Тулякова, Н. Чочова, В.Ярецький та ін. Соціально-педагогічний аспект готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з даною віковою категорією та пов'язані з цим способи подолання виниклих ускладнень недостатньо розкритий.

Виклики сьогодення визначають специфіку підготовки конкурентоспроможних фахівців із соціального виховання – соціальних педагогів, які оволодівають у процесі навчання професійними компетенціями для роботи з різними віковими категоріями осіб. Нині бракує досліджень щодо особливостей соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку, тому виникають певні складнощі у підготовці таких спеціалістів, а відтак і відповідні недоліки в ході практичної діяльності. Отже, варто звернути увагу на основні помилки, що допускають майбутні соціальні педагоги при роботі з літніми людьми, адже їх попередження сприятиме продуктивнішій взаємодії.

Перше, що викликає труднощі в процесі взаємодії, – неправильне сприйняття майбутніми професіоналами людей похилого віку. Нерідко у студентів або виникає страх працювати з людьми набагато старшими за себе, або під впливом стереотипу «вони вже пожили і нічого не розуміють в сучасних тенденціях» недооцінювати рівень їх інтелекту, освіченості, обізнаності в різних сферах життя. Ця омана породжує або зміцнює невпевненість у своїх можливостях ще професійно незрілих фахівців.

Знання студентів про психовікові особливості соціального розвитку людей похилого віку є запорукою успішної роботи з ними. Не зважаючи на багатий життєвий досвід літніх людей, серед них є завзяті, ініціативні, самостійні особистості, а є сором'язливі, більш пасивні, яких треба стимулювати, надихати, а також активно їм допомагати. Це вимагає від майбутнього професіонала вміння знаходити індивідуальний підхід до людей цієї вікової категорії.

Поряд із цим, проблемою є недостатній розвиток комунікабельності майбутніх фахівців, оскільки важливим у роботі з людьми похилого віку є вміння знаходити спільні теми для обговорення, а також правильне формулювання і висловлювання власних думок. У спілкуванні має відчуватися поважне й турботливе ставлення до віку (без дискримінації), що зумовлюється соціальними цінностями студента та його ціннісними орієнтаціями щодо обраної професії.

Особливого значення набуває вміння майбутнього спеціаліста добирати змістовний матеріал для даної вікової категорії, адже легковажне ставлення до підбору інформації зумовлено саме негативним стереотипом щодо цих людей. Насправді, інформація має бути в міру складною, зрозумілою, пізнавальною, легко сприйматися, відповідати інтересам літніх людей, що дає їм можливість задуматися, щось згадати й обов'язково дізнатися нове.

Отже, соціально-педагогічна робота з людьми похилого віку вимагає високої професійної компетентності фахівця та не останню роль у підготовці до цього процесу відіграє рівень готовності студентів до взаємодії з людьми старшими за себе. Для підвищення впевненості майбутніх соціальних педагогів та оволодіння ними необхідними компетенціями для ефективної роботи з даною віковою категорією варто розробляти й упроваджувати курси за вибором «Основи соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку», «Соціально-педагогічні технології роботи з людьми похилого віку», включати вивчення окремих аспектів життя та розвитку людей «третього віку» до дисциплін циклу професійної підготовки, зокрема «Основи соціалізації особистості» (вплив різних факторів на процес соціалізації людей похилого віку), «Соціальна робота в Україні та за кордоном» (вітчизняний і зарубіжний досвід соціальної роботи з людьми похилого віку), «Організація роботи з різними соціальними групами» (особливості організації роботи з людьми похилого віку),

«Основи соціально-педагогічного тренінгу» (специфіка розробки соціально-педагогічного тренінгу для людей похилого віку) тощо.

Перспективами подальших розвідок є вивчення історико-педагогічних основ соціалізації людей похилого віку для більш глибокого пізнання, розуміння їхніх проблем та використання відповідних способів для їх подолання й попередження в подальшому.

Світлана Литвиненко

Миколаївський національний
університет імені В.О. Сухомлинського
(Миколаїв, Україна)

УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Правильно організована та скоординована модель практичної підготовки в умовах вищої школи дає можливість якісного формування професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок та становлення особистості майбутніх фахівців з соціальної роботи. За своїм змістом формування професійно-орієнтованих знань, умінь та навичок майбутніх соціальних працівників – процес тривалий і багатогранний, велику роль в якому відіграє система психолого-педагогічних та організаційних умов. Варто зазначити, що у Наказі Міністерства освіти України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 08 квітня 1993 р. «розглядаються загальні питання організації, проведення і підведення підсумків усіх видів практики студентів різних спеціальностей навчання у вищих навчальних закладах України» [1], однак такі питання, як: конкретні види практик, їх послідовність, продовжуваність, зміст, форми проведення не розкриваються.

На підставі узагальнених результатів теоретичних досліджень і експериментальної роботи, автором було визначено, що ефективне формування професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок майбутніх соціальних працівників у процесі практики можливе за дотримання наступних психолого-педагогічних та організаційних умов: 1. Врахування індивідуальних особливостей студентів, їх особистісних пріоритетів, що визначає стратегію взаємодії викладача, керівника практики і студента; 2. Налагодження плідного співробітництва навчального закладу і організацій, установ

соціального захисту; 3. Інтеграція інтерактивних методів навчання та інноваційних педагогічних технологій; 4. Цілісність процесу навчальної та позааудиторної діяльності.

Реалізація першої умови полягало в тому, що система практичної підготовки майбутніх соціальних працівників підкріплювалася особистісно орієнтованим підходом до кожного студента як унікальної особистості, цілеспрямовано й послідовно розкриваючи в ньому всі сильні особистісні та професійні сторони. У процесі практики створювалися максимально комфортні умови для їх розвитку та самореалізації, для визначення особистісних пріоритетів. Таким чином, студенти мали змогу усвідомити себе, як майбутнього соціального працівника у різних ролях, відбувалося становлення самосвідомості та закладалися перші кроки до подальшої самореалізації та самоствердження їх у професії «соціальний працівник». Підкріплення особистісно-орієнтованого навчання продовжувався у процесі проходження наступних видів практики.

Крім того за студентом, починаючи з другого курсу – волонтерської практики було закріплено право вільного вибору місця проходження практики відповідно до своїх нахилів та уподобань роботи з певною категорією клієнтів. Адже неможливо заставляти студентів проходити практику, наприклад, у центрі соціальної реінтеграції бездомних громадян, якщо вони проявляють бажання здобувати практичні уміння та навички в центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Для того, щоб студент правильно визначився з базою практики, проводилися інформаційні бесіди, в яких керівник практики додатково розповідав про систему спеціалізованих служб соціальної роботи, їх специфічні завдання та напрямки діяльності, категорії клієнтів, яких вони обслуговують. Крім того, студенти могли опиратися на знання системи соціальних служб, з якою вони ознайомилися на першому курсі у період проходження ознайомчої практики.

Реалізація другої умови – «налагодження плідного співробітництва навчального закладу і організацій, установ соціального захисту» було можливим в результаті двосторонньої зацікавленості навчального закладу та організацій соціального захисту населення у підготовці майбутніх висококваліфікованих соціальних працівників. Співробітництво закріплювалося угодою, в якій визначалися права та обов'язки сторін, однак більшу роль відігравала організаційна сторона співпраці. А саме керівники,

працівники соціальних служб залучались до спільних тренінгів, «круглих» столів, вступних та заключних конференцій наскрізної практики. Для проведення ознайомчої та волонтерської практики, спільно з керівництвом соціальних служб розроблявся графік екскурсій, зустрічей з практикантами, проведення занять для «школи волонтерів», організації благодійних акцій та реалізації інших волонтерських заходів. Завчасно, за місяць проведення практики, крім усної домовленості, кожен базу сповіщалося супроводжувальним листом, до якого додавалась програма практики.

Наступна умова – «інтеграція інтерактивних методів навчання та інноваційних педагогічних технологій» полягала в тому, що організація навчально-виховної роботи відбувалася із використанням інноваційних підходів та форм роботи, орієнтуючись на максимальну включеність та взаємодію студентів для глибшого усвідомлення, «відчуття» та переосмислення матеріалу. Навчальні плани були побудовані таким чином, щоб студенти прослухали дисципліни, які забезпечували б їх практику. Таким чином, робота спрямовувалась на розвиток інтелектуального та емоційного забезпечення професійної діяльності. Реалізація вказаної умови відбувалося в межах проходження ознайомчої практики на першому курсі, викладання дисциплін «Організація та діяльність соціальних служб» на II курсі, «Організація та облік соціальних виплат» на III курсі та «Менеджменту соціальної роботи» на IV курсі.

Четвертою умовою була орієнтація на цілісність процесу навчальної аудиторної та позааудиторної діяльності для формування індивідуальних цінностей та гуманних характеристик системи взаємовідповідності між студентами і викладачем, керівником практики, надаючи перевагу консультативній роботі викладача, творчій активності та самостійності студентів у навчальному процесі.

Згідно з цим, основними принципами організації аудиторної та позааудиторної роботи були положення розроблені відомими дослідниками в галузі соціальної роботи Л.Г. Коваль, І.Д. Зверєвою, С.Р. Хлєбик: 1) демократизація і гуманізація виховного процесу, дотримання етики професійної діяльності та поваги до гідності людини; 2) визнання свободи мислення, права студентів на власну думку та життєві позиції; 3) визнання пріоритету самовиховання студентів, організацію їх індивідуальної діяльності, спрямованої на розвиток власного потенціалу; 4) організацію студентського

самоврядування, роботи студентських громадських об'єднань згідно з положенням про роботу відповідних організацій, що передбачає гнучкі форми взаємодії між деканатом, кафедрою, куратором і студентськими групами; 5) спрямованість виховної роботи на професійно орієнтовану діяльність студента; 6) системність та наступність в організації виховної роботи із студентами [2, с. 88].

Отже, було проаналізовано одні з важливих психолого-педагогічних умов організації та проведення практики студентів спеціальності «Соціальна робота» в вищій школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наказ Міністерства освіти України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>.

2. Коваль Л.Г., Зверєва І.Д., Хлебик С.Р. Соціальна робота: Навч. посібник – К.: ІЗМН, 1997. – 392с.

Божена Маруневич

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ДВОМОВНИХ ВПРАВ У НАВЧАННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК СПЕЦІАЛЬНОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Реалізація концепції національної вищої школи передбачає пошук шляхів оновлення методики навчання іноземних мов у мовному вузі. У «Національній доктрині розвитку освіти» наголошується, що у державі створюється система неперервної мовної освіти, яка забезпечує обов'язкове оволодіння громадянами України державною мовою, можливість опанувати рідну (національну) і практично оволодіти хоча б однією іноземною мовою [9, с. 2-4].

Практика навчання і результати спеціальних досліджень свідчать про те, що процес оволодіння іноземною мовою здійснюється в умовах міжмовної взаємодії, тобто взаємодії рідної та іноземної мов. Врахування інтерференції рідної мови у навчанні іноземної у мовному вузі є однією із актуальних проблем сучасної методики навчання іноземних мов. Особливої ваги набула ця проблема у зв'язку із новим

соціальним замовленням, яке має потребу у фахівцях зі знанням іноземної мови у різних сферах суспільного життя. У зв'язку з цим практичною метою навчання іноземної мови визнано формування іншомовної комунікативної компетенції, яка передбачає «здатність успішно вирішувати завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, яка вивчається, у відповідності до норм і культурних традицій в умовах прямого і опосередкованого контактів» [11, с. 12].

Як відомо, рідна мова, вступаючи у процесі вивчення у взаємодію з іноземною, виявляє інтерферуючу дію на процес формування іншомовної мовленнєвої компетенції. Успішне подолання інтерферуючого впливу рідної мови пов'язане з розробкою та практичним застосуванням ефективних та раціональних методичних прийомів навчання на основі виявлення взаємодії конкретних рідної та іноземної мов, у нашому випадку української та німецької мов. Слід зауважити, що проблема навчання німецької мови як спеціальності з урахуванням інтерференції рідної мови (української) є мало теоретично дослідженою, а також недостатньо практично розробленою.

Викладане вище зумовило актуальність проблеми подолання міжмовної інтерференції у процесі оволодіння німецькою мовою як спеціальністю у мовному вузі.

Вихідна теоретична позиція стосовно співвідношення рідної та іноземної мов і мислення людини визначається у нашому дослідженні на основі теоретичного аналізу психолінгвістичної літератури та ряду методичних досліджень [1, 7, 12]. Ця позиція зводиться до того, що процес становлення іншомовної мовленнєвої діяльності в умовах штучного білінгвізму (за умов відсутності природного мовного середовища) не передбачає формування у свідомості студента, який оволодіває німецькою мовою як спеціальністю, нової мисленнєвої бази, тобто «процес засвоєння іноземної мови у теоретичному плані навряд чи може бути представлений як процес засвоєння нової системи мислення» [5, с.7].

Специфічний спосіб відображення дійсності у кожній мові утворює, за термінологією П. Я. Гальперіна, мовну свідомість. Оскільки людське мислення оформляється не лише логічними, але й мовними категоріями, П. Я. Гальперін вважає мовну свідомість тією ланкою, через яку здійснюється зв'язок мови з мисленням [2, с. 95 - 101].

На основі проведеного аналізу теоретичних джерел можна стверджувати, що процес розвитку іншомовного мовлення проходить

через опосередковану ланку – мовну свідомість – і характеризується необхідністю переходу від мовних форм рідної мови до форм виучуваної, а «рідна мова з конкурента стає опорою для вивчення іноземної мови» [2, с. 101].

Як зазначає Г. В. Колшанський, синхронне існування у свідомості людини різних та адекватних засобів однієї і тієї ж діяльності – явище унікальне [6]. У зв'язку з цим іншомовні здібності логічно розглядаються як здібності до використання різних засобів мовленнєвої та мовленнєво – мисленнєвої діяльності. Найбільш адекватно відповідає такій позиції схема моделі породження іншомовного висловлювання, розроблена І. О. Зимньою, в якій виділяються три основні рівні: мотиваційний, формуючий та реалізуючий [4, с. 169].

Формуючий рівень представлений двома фазами: смислоутворюючою та формулюючою. Якщо смислоутворююча фаза розгортає смислову канву висловлювання, то формуюча фаза відповідає за вибір слів і граматичне структурування. На нашу думку, саме тут підключається механізм «внутрішнього перекладу», психологічна неминучість якого зумовлена тим, що індивід користується в процесі іншомовного мовлення кодом внутрішнього програмування, сформованого на базі рідної мови. Як зазначає О.С. Кубрякова, «мовленнєва діяльність, яка пов'язана більше, ніж з однією мовою, включає в себе переклад» [8, с. 34].

На основі проведеного теоретичного аналізу та багаторічного досвіду викладання вважаємо за можливе стверджувати, що двомовні вправи (вправи на переклад) можуть забезпечити реалізацію міжкультурної концепції навчання іноземних мов шляхом цілеспрямованого, активного зіставлення виучуваних явищ рідної та іноземної мов. При цьому за допомогою перекладу на рідну мову та виділення характерних ознак засвоюваного матеріалу з метою створення орієнтувальної основи для правильного виконання мовленнєвих дій з цим матеріалом може бути ослаблений інтерферуючий вплив рідної мови.

Доцільність використання вправ на переклад ґрунтуються також на аналізі методичних досліджень, в яких експериментально підтверджена ефективність двомовних вправ для формування навичок володіння іншомовним матеріалом у різних видах мовленнєвої діяльності [1;3;7;10;12].

Основними характеристиками комплексу двомовних вправ є спрямованість на попередження та подолання інтерференції рідної мови (української) у процесі оволодіння німецькою та використання перекладу як основного методичного прийому нейтралізації міжмовної інтерференції.

Розроблений комплекс вправ включає три групи вправ для формування стійких до дії інтерференції рідної мови навичок володіння німецькою мовою: інформаційно – орієнтувальні, операційні та вправи з реалізації у мовленні.

Аналіз психологічних та лінгвістичних передумов навчання німецької мови як спеціальності засвідчив, що формування іншомовної комунікативної компетенції неможливе без усвідомлення процесів взаємозв'язку мови і мислення, взаємовпливу рідної та іноземної мов у комунікації. Використання двомовних вправ у навчальному процесі забезпечує реалізацію основної мети навчання іноземних мов у мовному вузі.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у розробці нових вправ, які охоплювали б усі аспекти міжмовної комунікації і готували студентів – філологів до іншомовного спілкування з урахуванням міжмовної інтерференції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнян Д.Д. Теоретическое и экспериментальное обоснование роли двуязычных упражнений при коррекции грамматических навыков: автореф. дис.... канд. пед. наук. – М., 1980. – 22 с.
2. Гальперин П. Я. Языковое сознание и некоторые вопросы взаимоотношения языка и мышления // Вопросы философии. – 1977. – С. 95 –101.
3. Голуб І. Ю. Формування у майбутніх перекладачів соціокультурної компетенції у процесі вивчення німецької мови після англійської : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2010. – 24 с.
4. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку. – М. : Рус. яз., 1989. – 219 с.
5. Колшанский Г.В. Проблемы владения и овладения языком в лингвистическом аспекте // ИЯВШ. – Вып. 10. – М. :ВШ, 1975. – С. 5–13.
6. Колшанский Г.В. Объективная картина в познании и языке / Отв. ред. А.М. Шахаранович. – М.: Наука, 1990. – 108 с.

7. Коршук Е.В. Психолінгвістическая типологія міжязыковай лексической інтэрферэнцыі : дис. канд. філал. наук. – Мінск, 1987. – 186 с.

8. Кубрякова Е.С. Номинативный аспект в речевой деятельности / отв. ред. Б.А. Серебренников. – М. : Наука, 1986. – 149с.

9. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта. – 2002. – № 26(4984) – С. 2 –4.

10. Николаева Л.А. Обучение иностранных. учащихся профессионально – ориентированному переводу: дис. ... канд. пед. наук. – К., 1992. – 151 с.

11. Николаева С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 12.

12. Попова Т.В. Обучение связному высказыванию в процессе иноязычного порождения на начальном этапе овладения испанским языком : дис. ... канд. пед. наук. – Мінск, 1990. – 187с.

Алёна Марцефляк
(Верхние Халахоры, Молдова)

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ

В современном мире человеку просто необходимо уметь творчески мыслить, принимать нестандартные решения, а главное направление развития системы образования находится в решении проблемы личностно-ориентированного образования, такого образования, в котором личность ученика была бы в центре внимания педагога, а его познавательная, творческая деятельность была бы ведущей.

Чтоб определить способы формирования творческих способностей, раскроем определение понятия «способность». Так, за Д.Б. Богоявленской, способность – это свойства функциональных систем, реализующих отдельные психические функции, имеющие индивидуальную меру выраженности и проявляющиеся в успешности и качественном своеобразии освоения и реализации деятельности [2, с.27].

Среди разных видов способностей психологи, педагоги, учителя-практики выделяют творческие. Под творческими способностями они понимают способность построения своего образа мира, своего

мироощущения (в слове, в изображении, в музыке, в действии) и самого себя в этом мире.

Творчество – это способность удивляться и познавать, умение находить решение в нестандартных ситуациях, это нацеленность на открытие нового и способность к глубокому осознанию своего опыта [5].

Проблемы творчества широко разрабатывались в психологии, педагогике, философии, социологии и других науках. В настоящее время исследователи ведут поиск интегрального показателя, характеризующего творческую личность. Этот показатель может определяться как некоторое сочетание факторов или же рассматриваться как непрерывное единство процессуальных и личностных компонентов творческого мышления (А.В. Брушлинский).

Большой вклад в разработку проблем способностей, творческого мышления внесли психологи: Б.М. Теплов, С.Л. Рубинштейн, Б.Г. Ананьев, Н.С. Лейтес, В.А. Крутецкий, А.Г. Ковалев, К.К. Платонов, А.М. Матюшкин, В.Д. Шадриков, Ю.Д. Бабаева, В.Н. Дружинин, И.И. Ильясов, В.И. Панов, И.В. Калиш, М.А. Холодная, Н.Б. Шумаков; педагоги: В.А. Сухомлинский, Ш.А. Амонашвили и др.

Под термином «креативность» обычно понимают творческие способности индивида, характеризующиеся готовностью к принятию и созданию принципиально новых идей, отклоняющихся от традиционных или общепринятых схем мышления и входящие в структуру одарённости в качестве независимого фактора, а также способность решать проблемы, возникающие внутри статичных систем. Так, А. Маслоу утверждает, что креативность – это творческая направленность, врождённо свойственная всем, но теряемая большинством под воздействием сложившейся системы воспитания, образования и социальной практики [4].

Придерживаясь позиции ученых, считающих, что наиболее адекватной формой развития творческих (креативных) способностей является обучение творческой деятельности младших школьников, которое происходит непосредственно на уроках и во внеурочное время. Таким образом, урок – остается основной формой обучения и воспитания учащегося начальных классов, именно в рамках учебной деятельности младшего школьника в первую очередь решаются задачи развития его воображения и мышления, фантазии, способности к анализу и синтезу.

В учебно-воспитательном процессе школы при формировании творческих способностей учащихся необходимо не только воспроизводить на практике полученные знания, но и уметь нестандартно реализовывать их в различных жизненных ситуациях при работе с определенными творческими заданиями.

Одним из педагогических условий эффективности системы творческих заданий является личностно-деятельностное взаимодействие учащихся и педагога в процессе их выполнения. Суть его в неразрывности прямого и обратного воздействия, органического сочетания изменений воздействующих друг на друга субъектов, осознание взаимодействия как сотворчества.

Таким образом, развитие творческих способностей учащихся является результатом применения элементов творчества в организации учебно-познавательного процесса через творческие работы, проекты, проблемные, игровые ситуации и т. п.

Основными условиями формирования творческих способностей младших школьников являются:

- а) положительные мотивы учения;
- б) интерес учащихся;
- в) творческая активность;
- г) положительный микроклимат в коллективе;
- д) сильные эмоции;
- е) предоставление свободы выбора действий, вариативность работы [3].

Формирование творческих способностей в процессе обучения является важной задачей по привитию учащимся практических навыков, технологического мастерства. Школьникам важно научиться вносить в работу элементы фантазии, возможное разнообразие своих творческих мыслей.

Для того, чтобы учащиеся сознательно усваивали знание и трудовые навыки, творчески, с полной отдачей сил использовали их в труде, чтобы у них формировались творческие способности, чтобы развивалась творческая личность, в процессе учебно-воспитательного процесса для воплощения замысла в реальность следует применять различные группы приемов: мотивационные, оказания помощи, стимулирующие [1].

К мотивационным приемам относятся такие приемы: постановка целей, показ практической значимости деятельности и результатов

труда. Результаты труда можно увидеть и проанализировать на проводимых творческих выставках работ учащихся.

Следующая группа приемов связана с выполнением учебного задания. Иногда на занятиях встречаются ситуации, когда учащиеся по различным причинам затрудняются выполнить ту или иную работу. С этой целью используются приёмы оказания помощи. Все учащиеся имеют различный уровень сформированных знаний, навыков, умений, способностей. К приёмам оказания помощи относятся: напоминание, конкретизация, постановка наводящих вопросов.

С целью активизации в формировании способностей учащихся используются приёмы, воздействующие на эмоционально-волевую сферу: убеждение, одобрение, поощрение. Убеждение применяется тогда, когда учащийся не уверен в своих силах, слабо концентрирует в своей деятельности волевые усилия. Наибольшее воздействие оказывает приём одобрения на нерешительных учащихся, которые сомневаются в правильности выполнения задания. Распространённым средством в формировании способностей учащихся является поощрение. Оно может быть направлено на оценку различных сторон их работы, настойчивости и выполнения задания и т.п. Поощрение может выражаться похвалой и выставлением положительности оценки.

При использовании этих приёмов лучше проявляются творческие задатки школьников, тренируются, формируются и развиваются способности.

Предложенные условия, методы и приёмы обучения позволяют формировать у учащихся творческие способности, а значит развивать личность, индивидуальность каждого ученика, которая востребуется обществом в их будущей деятельности.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Азарова Л.Н. Как развивать творческую индивидуальность младших школьников / Л.Н. Азарова // Начальная школа. – 1998. – №4. – С.80–81.
2. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. / Д.Б. Богоявленская. – Ростов-на-Дону, 1983. – 176с.
3. Выгодский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. / Л.С. Выгодский. – М. – 1981. – С.55–56.
4. Маслоу А. Мотивация и Личность. / А. Маслоу. – СПб., Издательство Питер, 2006. – 352 с.

5. Ушаков Д.Н. Толковый словарь русского языка. / Д.Н. Ушаков. – М.: Лад Ком, 2010. – 848 с.

Ірина Марченко

КЗ Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського
(Кіровоград, Україна)

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Становлення та розвиток України як демократичної держави, модернізація національної системи освіти підносять у ранг пріоритетних проблему інноваційної освітньої діяльності. Розвиток інноваційних процесів у освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став соціально людський цілісний аспект; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за свою професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості вихованця, готовності до сприйняття та активної діяльності у нових соціально-економічних умовах. У зв'язку з цим винятково важливого значення набуває інноваційна діяльність педагога [2]. Тому підвищення рівня компетентності педагогів, формування творчого, дослідницького мислення школярів є актуальними завданнями сучасної освіти [1]. Компетентність педагога зумовлена особливостями, багатством, різноманіттям, інтегрованістю професійного досвіду. Проблема розвитку інноваційної компетентності вчителів початкових класів засобами методичної роботи ще не отримала свого глибинного вивчення та вичерпного аналізу, тому вона стала актуальною для вивчення і дослідження.

Вітчизняні та зарубіжні дослідники в останнє десятиліття приділяють достатню увагу проблемі інноваційної діяльності освітніх закладів. Зокрема, проблеми педагогічної інноватики на сучасному етапі розвитку знайшли своє відображення у роботах К. Ангеловські, І.М. Богданової, Л.І. Даниленко, М.В. Кларіна, В.Ф. Паламарчук, І.П. Підласого, О.В. Попової, А.І. Пригожина, О.Я. Савченко, В.А. Сластьоніна, К. Роджерса, Н.Р. Юсуфбекової та ін.

Нововведення (інновації) не виникають самі собою, а є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду [3].

Інновації розглядаються як кінцевий продукт застосування новизни з метою зміни об'єкта управління й забезпечення економічного, соціального, науково-технічного, екологічного поступів. Ми розділяємо думку авторів у визначенні інновацій як вперше створених, вдосконалених або застосованих освітніх, дидактичних, виховних, управлінських систем, їх компонентів, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності [4].

Педагогічні інновації, як і будь-які інші нововведення, породжують проблеми, пов'язані з необхідністю поєднання інноваційних програм з державними програмами виховання і навчання, співіснування різних педагогічних концепцій. Вони потребують принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічного новаторства. Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні. Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності, що є важливою складовою етапів впровадження інноваційних освітніх технологій у практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Інноваційна компетентність педагога – система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі з дітьми.

Компонентами інноваційної компетентності педагога є поінформованість про інноваційні педагогічні технології, належне володіння їх змістом і методикою, висока культура використання інновацій у навчально-виховній роботі, особиста переконаність у необхідності застосування інноваційних педагогічних технологій, що реалізуються у творчій науково-методичній діяльності.

Оскільки методична робота в умовах сучасної освітньої парадигми – багатогранний і творчий процес, який складається з комплексу систематичної, цілеспрямованої, колективної, групової та індивідуальної діяльності педагогів щодо підвищення їх наукового і загальнокультурного рівня, вдосконалення психолого-педагогічної підготовки, професійної майстерності і зростання рівня освіченості, вихованості й розвитку учня [5, с. 6], ми використовуємо її можливості для розвитку інноваційної компетентності вчителів початкових класів у загальноосвітньому закладі.

Ефективними є такі форми методичної роботи з педагогічними кадрами: педагогічна рада; методична рада; стажування; наставництво; творчі групи лабораторії; дискусійний клуб; педагогічні читання; майстер-класи; конференції; семінари-практикуми; психологічні тренінги; ділові ігри; школи педагогічного досвіду, молодого вчителя; самоосвіта тощо. У методичній роботі застосовуються як традиційні, так і інтерактивні форми роботи: методичні ринги, аукціони, творчі звіти, презентація творчої майстерні педагога, тижні педагогічної майстерності, дискусії, методичні діалоги, фестивалі педагогічних ідей, круглі столи. Всі форми методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі сприяють розвитку інноваційної компетентності вчителів початкових класів.

Це дає нам можливість забезпечувати управління цілісним педагогічним процесом на науковій основі, розуміння всієї його складності, знання механізмів і закономірностей педагогічної взаємодії, які сприяють розвитку особистості, що є основним завданням освіти. Діяльність кожного вчителя навчального закладу супроводжують інноваційні процеси, які є умовою для його професійного саморозвитку, реалізації творчого потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Віаніс-Трофименко К.Б. Компетентний учитель – запорука реалізації компетентнісного підходу до сучасного освітнього процесу / К.Б. Віаніс-Трофименко // Управління школою. – 2006. – № 22 –24. – С. 54 –57.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник / І.М. Дичківська. – Київ. – Академвидав. – 2004. – 218 с.

3. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.00 р. № 522 «Про затвердження Положення про порядок

здійснення інноваційної освітньої діяльності»). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

4. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: Науково-методичний посібник / За ред. Л.Даниленко. –К.: Логос, 2001. – 185 с.

5. Робота з педагогічними кадрами. / [голов. ред. В.В. Григораш]. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 208 с.

Ярослав Олексієнко

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

Ольга Головатенко

Черкаський інститут банківської справи
Української академії банківської справи
Національного банку України
(Черкаси, Україна)

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Відродження незалежної України стало однією з найважливіших подій у житті кожного українця. Від 1991 року розгорнуто широкомасштабне державотворення, у якому визначне місце займає будівництво Збройних Сил України. Вперше за багато десятиріч років особовий склад українського війська став на сторожі безпеки суверенної Батьківщини, що сприяє піднесенню патріотизму, усвідомленню національної гідності й особистої відповідності за виконання військового обов'язку. Але історичний досвід свідчить, що високого морально-бойового стану армії неможливо досягнути без цілеспрямованого вишколу, формування національної самосвідомості та широкої ідейно-виховної роботи.

Актуальні проблеми розбудови власних Збройних Сил вимагають створення принципово нової системи військово-патріотичного виховання особового складу. Вона повинна насамперед урахувати нові політичні реалії, зокрема, загрозу з боку сусідньої держави і опиратися на національно-державні традиції українського народу, науково обґрунтовані практикою та історичним досвідом принципи і методи. Серед попередніх збройних формацій українського війська особливо повчальним є досвід розбудови, організації системи вишколу, бойової діяльності, форм і методів

виховної та культурно-освітньої роботи, зокрема, Галицької армії доби визвольних змагань 1918–1920 рр. [4].

Проте в сучасних умовах у частини молоді спостерігається небажання виконувати почесний обов'язок громадянина держави [2]. Потужні можливості впливу на розвиток патріотичних почуттів молоді має вчитель (викладач) фізичної культури. Адже, велику роль у фізичній підготовці юнаків до військової служби відіграють засоби фізичної культури. На заняттях з фізичної культури формуються фізичні якості, які необхідні солдатам: висока працездатність, витривалість, чітка координація і точність рухів, сформованість необхідних для військової діяльності рухових навичок та вмінь; психологічні якості: наполегливість, воля, цілеспрямованість, рішучість, самовладання. Передумовою цього виступають достатній рівень рухової активності учня чи студента на уроках (заняттях) з фізичної культури, заняття у спортивних секціях, участь у змаганнях, туристичні та краєзнавчі походи тощо.

У зміцненні патріотичних почуттів велику роль відіграє героїко-патріотичне виховання, покликане формувати бойовий, морально-психологічний дух, спонукати до фізичного вдосконалення громадянина-патріота, виробляти глибоке розуміння громадського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини, оволодівати військовими і військово-технічними знаннями, а також вивчати бойові традиції та героїчні сторінки історії народу, його Збройних сил. Про ідеї, які повинні лежати в основі військово-патріотичного виховання, зазначено в ст. II Закону України «Про Збройні Сили» від 6 грудня 1991 року: «Військово-патріотичне виховання здійснюється на національно-історичних традиціях народу України» [1].

Патріотизм молоді повинен ґрунтуватися на знанні історико-культурних традицій, народу, героїзм його захисників, воїнів Київської Русі, українського козацтва, січових стрільців, борців з фашизмом. Вихованець національної школи має вирости патріотом України. Головне у військово-патріотичному вихованні – це відродження духовності та моралі, що базується на системі загальнолюдських цінностей і вбирають у себе національні, культурні, професійні та інші інтереси щонайширших верст населення.

Військово-патріотичне виховання молоді – це комплекс заходів по формуванню в них особистих позитивних необхідних якостей. Військово-патріотичне виховання молоді є необхідною ланкою

навчально-виховного процесу у загальноосвітній і вищій школах. Його необхідно проводити систематично, цілеспрямовано і наполегливо у дусі постійної готовності до захисту своєї Вітчизни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник Ф. В. Військово-патріотичне виховання учнів. Організація, зміст, форми і методи роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zipro.net.ua/index.php?page_id=479

2. Олещук В. В. Підготовка студентів факультетів фізичної культури до військово-патріотичного виховання учнів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / В. В. Олещук. – Луцьк, 1999. – С. 3–4.

3. Смолюк В. І. Формування національної самосвідомості майбутніх вчителів фізичної культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / В. І. Смолюк. – Луцьк, 1999. – С. 3.

4. Футулійчук В. М. Військово-патріотичне виховання у галицькій армії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата історичних наук : спец. 20.02.22 «Військова історія» / В. М. Футулійчук. – Львів, 1999. – 17 с.

Луїза Осипян

Миколаївський національний
університет імені В.О. Сухомлинського
(Миколаїв, Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ХОРЕОГРАФІЇ В РОБОТІ З ПЕНСІОНЕРАМИ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ ТРЕТЬОГО ВІКУ

Завдяки університетам третього віку (далі - УТВ) особи похилого віку отримують необхідні для повноцінного існування в сучасному світі знання. Однак для пенсіонерів на перший план часто виходить проблема підтримки фізичного, емоційного тону, які в даний віковий період, як правило, знижені. Вирішити цю проблему спроможна хореографія.

Питання хореографії досліджувалося у працях В.В. Пастух, Л.Л. Васильєва та інших, однак застосування хореографічного мистецтва в роботі з пенсіонерами є малодослідженим. Тому метою

статті є обґрунтування теоретичних основ хореографії в роботі з пенсіонерами в умовах «Університету третього віку».

25 вересня 2011 року Міністерство соціальної політики України видало указ «Про впровадження соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку»». У жовтні 2011 р. відбулося відкриття Освітнього центру «Університет третього віку» Миколаївського національного університету ім. В.О.Сухомлинського (зараз – громадська організація Освітній центр «Університет третього віку»). У ньому функціонує кілька напрямків навчання пенсіонерів, а минулого року введено це один – хореографічний. Хореографія (від грец. choreia – танець; grapho – писати) – це різновид мистецтва, що заснований на музично-організованих, образно-виразних рухах людського тіла [1, с. 61]. Існують такі види хореографічних напрямків як: народний танець (гопак, полька, козачок, мазурка, кадрили, лезгинка, фламенко, танець живота, класичні індійські танці та інші); бальний танець (повільний вальс, віденський вальс, танго, фокстрот, квікстеп, самба, румба, ча-ча-ча, посадобль, джайв, бачата, сальса, меренге та інші); вуличний танець (hip-hop, брейк-данс, поппінг, хауз, нью-стайл та інші); професійне мистецтво танцю, включаючи класичний балет [1, с. 254].

Хореографія здатна підвищити життєвий тонус пенсіонерів. Пенсіонер – особа, яка отримує пенсію – регулярну грошову допомогу, що виплачується особам, які досягли пенсійного віку. В Україні пенсійний вік починається з 55 років у жінок та з 60 років у чоловіків [1, с. 310]. Життєвий тонус (лат. tonus, від грец. tonos – напруга) – це тривале стійке збудження нервових центрів і м'язової тканини, що не супроводжується втомою. Поняття «життєвий тонус» означає робити щось енергійно, із задоволенням, націлившись на конкретний результат [2, с. 154]. Життєвий тонус – це такий стан нервової системи і самопочуття, за якого людина виконує різні дії енергійно, із задоволенням, постійно думаючи про кінцевий результат, і перебуваючи в гарному настрої [2, с. 155]. Якщо життєвий тонус відсутній, імунна система і здоров'я в цілому страждають, світ бачиться в похмурих фарбах, а це, в свою чергу, позначається на внутрішньому стані. У будь-якому віці, а тим більше похилому, необхідно уважно стежити за своїм фізичним і психічним здоров'ям, постійно бути в тонусі. Людина, у якої тонус ослаблений, хворіє набагато частіше, захисні функції організму виснажуються,

розвиваються захворювання. Поганий настрій обертається відсутністю енергії здійснювати будь-які справи.

Є багато способів підтримки життєвого тону. Заняття спортом також безпосередньо впливають на підвищення життєвого тону. Завдяки регулярним фізичним навантаженням в організмі виробляються ендорфіни, які інакше називають «гормонами щастя». Після тренувань у спортзалі або невеликої ранкової пробіжки настрої помітно поліпшується, а негативні думки зникають. Однак якщо біг і тренажери протипоказані або недоступні, доцільно обрати танці. Вони допомагають не лише підтримувати себе у гарній формі та підіймати життєвий тонус, а й уникати багатьох захворювань, до яких призводить малорухливий спосіб життя. Крім того, що танці здатні підтримати м'язи, вони забезпечують правильне дихання, яке виводить токсини, а значить, підвищують життєвий тонус. Як відомо, м'язовий тонус і емоційний стан людини тісно взаємопов'язані. Чим сильніше напружені м'язи, тим інтенсивніші нервові імпульси, які вони посилюють до головного мозку.

Технологія хореографічної діяльності, розроблена автором статті, в умовах Університету третього віку, передбачає ряд етапів. На першому етапі відбувається розвиток музично-ритмічної координації, м'язового почуття, постави стопи, музично-рухової пам'яті. На другому етапі навчання йде формування правильної постави, зміцнення суглобово-рухового зв'язкового апарату, розвиток природних фізичних даних, корекція опорно-рухового апарату. На третьому етапі навчання розвивається фізична сила, витривалість, координація, гнучкість, спритність, почуття ритму. На четвертому етапі відбувається розвиток фізичних якостей, зміцнення рухового апарату. П'ятий етап необхідний для удосконалення техніки танцю.

При проведенні занять хореографією з пенсіонерами в умовах Університету третього віку необхідно враховувати ряд принципів [3, с. 153]. Принцип поетапності передбачає перехід від легкого до складного, таким чином, кожний етап є базовим для переходу до наступного. Заняття повинно складатися з кількох пов'язаних частин, розрахованих на поступове освоєння смислового змісту танцю.

Багаторазове повторення будь-якої частини заняття забезпечується принципом циклічності, тобто поетапністю вивчення і необхідністю прокручування (багатократним повторенням, тобто циклом) будь-якої частини заняття в залежності від необхідності. Ця

необхідність іноді пов'язана не тільки зі складністю освоєння деяких елементів танцю, але і з специфікою емоційного реагування пенсіонерів.

Принцип інтеграції дозволяє поєднати емоційно-чуттєві та фізіологічні ресурси людей похилого віку. Принцип художнього виконання дозволяє викладачу створити у пенсіонерів цілісне сприйняття того, що вони виконують, а також розкрити у них здатність художньо відкритися.

Заняття з хореографії передбачає, крім танців, використання рухливих, музичних ігор. Завдяки музично-рухливим іграм людина звільняється від страху, агресії, порушення поведінки. Це знижує у людей похилого віку стан психічного дискомфорту, емоційної напруги, зникає залежність від оточуючих, стани ворожості, тривожності. До того ж, музика позитивно впливає на пенсіонерів. Музичний супровід можна розглядати як фактор стимулюючого впливу на людей похилого віку, що навчаються танцю. Застосування музики в грі сприяє успішному засвоєнню рухових навичок [3, с. 84].

Під час занять хореографією ретельну увагу слід приділити дихальній гімнастиці. Дихальна гімнастика навчає погоджувати дихання з рухом. Щоб заняття були ефективними, дуже важливо навчити людей похилого віку правильно дихати. Комплекс дихальних вправ допоможе засвоїти правильне дихання і дасть навантаження на багато груп м'язів, можливість відновити дихання після швидкого темпу заняття. Дихальні вправи впливають і на зміцнення постави. Пенсіонери вчаться правильному чергуванню вдиху і видиху, вмінню напружувати і розслабляти поставу тіла.

Таким чином, хореографія здатна підвищити життєвий тонус пенсіонерів, які є слухачами університетів третього віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балет. Танец. Хореография.: Краткий словарь танцевальных терминов и понятий / Сост. Н.А. Александрова. – СПб.: Издательство «Лань»; Издательство Планета МУЗЫКИ; 2008. – 416 с.: ил. – (Мир культуры, истории и философии).

2. Вікова психологія: підручник / Р.В.Павелків. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.

3. Гренлюнд Э. Танцевальная терапия. Теория, методика, практика / Э.Гренлюнд, Н.Ю.Оганесян. – СПб.: Речь, 2004. – 288 с.

ІНТРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГІВ

Реформування усіх сфер життя суспільства, удосконалення соціально-економічного розвитку країни, модернізація освіти вимагають необхідності внесення змін у систему підготовки педагогів і у тому числі і системи перепідготовки і підвищення кваліфікації. На сучасному етапі оновлення педагогічного процесу перед навчальними закладами стоять нові цілі та завдання, котрі відкривають широкі можливості творчості, пошуку активних методів навчання, шляхів трансформації традиційних підходів у підготовці педагогів у нову освітню площину. Ми виходимо з тих міркувань, що кожен педагог нині повинен володіти не тільки глибокими і міцними базовими знаннями, але і бути людиною активною, ініціативною, здатною до самостійного пошуку нових форм, методів і прийомів навчання і виховання.

Традиційний зміст навчання і виховання нині вступає у протиріччя з новими завданнями, умовами роботи і потребами суспільства. У зв'язку з цим виникає необхідність орієнтації навчально-виховного процесу на отримання знань у контексті інноваційних цілеспрямованих змін навчання. При цьому кожне заняття має спрямовувати навчальну діяльність на розвиток творчих особистісних якостей, на створення розвивального середовища, де б кожен студент почував би себе комфортно, міг би реалізувати власні інтереси, можливості. Таким чином, ми акцентуємо увагу на інноваційному навчанню, яке має ставити у центр педагога з його творчими можливостями і його життєвий простір, формувати потенціал конкурентоздатного фахівця на ринку праці, який володіє арсеналом інформаційно-комунікативних технологій і здатний до професійного росту, мобільності, демонстрації творчої активності, що в свою чергу сприятиме у майбутньому модернізації змісту освіти.

На тлі вищесказаного стверджуємо, що розв'язання проблеми формування творчості педагога на основі глибокого розуміння сучасних інтерактивних технологій має важливе практичне значення. Суттєвою ознакою сучасного навчально-виховного процесу є його технологізація – неухильне вивчення і дотримання змісту

послідовності етапів упровадження нововведень. Звідси і констатуємо необхідність використання інноваційних технологій, які розмежовують як «освітні технології», «педагогічні технології», «інформаційно-комунікативні» і котрі реалізуються через різноманітні види занять. Технологічна грамотність дає змогу педагогу глибше усвідомити своє істинне покликання, реальніше оцінити потенційні можливості, подивитись на педагогічний процес з позицій його кінцевого результату [3].

Аналіз сучасних підходів до використання інтерактивних технологій дає можливість нам констатувати, що цією проблемою займаються такі сучасні науковці, як: Бондар В., Даниленко Л., Дичківська І., Зосименко О., Козак Л., Мачинська Н, Машкіна Л., Пехота О., Поніманська Т., Семиченко В., Снісаренко О. та інш. Тло аналізу результатів їхніх досліджень доводить, що, розкриваючи психологічні та дидактичні особливості підготовки і перепідготовки педагогів з точки зору формування творчого потенціалу, вони акцентують увагу на пріоритетності запровадження активних форм і методів навчання у цій підготовці до їх широкого застосування у практичній діяльності.

Проблема розвитку творчості педагога знаходить своє відображення у працях Гільбуха Ю., Жерносека І., Казакової Н., Кан-Калика В., Кузьміної Н., Онофрійчук Л., Пуцова В., Сисоєвої С., Шоробури І., Ящук І. та інш.

Поняття «інтерація» давно використовується в соціології та соціальній психології, згодом і у психології. Уточнюючи саме поняття «інтерактивне навчання», багато науковців акцентують, що це обов'язково спів навчання, побудоване на психологічних закономірностях людських взаємин і взаємодії. Ці форми і методи спільної навчальної діяльності допомагають ефективніше вирішувати проблеми, моделювати різні ситуації, розвивати навички скооперованої праці [1, с. 5].

Аналіз походження поняття «інтерактив» засвідчує, що інтерактивність у навчанні можна пояснити як взаємодію респондентів, у нашому випадку – педагогів і викладачів, знаходження їх у режимі бесіди, діалогу, спільної дії. Відповідно інтерактивним методом можна вважати такий, у якому той, хто навчається, є учасником, який здійснює щось: пише, говорить, малює, моделює тощо, тобто не виступає лише спостерігачем чи слухачем, а є активним учасником того, що відбувається [4, с. 31].

Поняття «інтерактивні» походить від поєднання слів: між і активний і тому узагальнюємо, що це ті методи, котрі забезпечують комунікативну активність між учасниками спілкування або їх взаємодію. Аналіз наукових досліджень довів, що цей термін з'явився у педагогічній термінології порівняно недавно – у 80-х роках ХХ ст. і на основі цього ми можемо констатувати, що інтерактивність методу може збільшуватися або зменшуватися залежно від мети його використання та застосування певної кількості прийомів, що забезпечують активну взаємодію всіх учасників навчального процесу. Організаційно – дидактичні передумови запровадження інтерактивних методів і форм навчання вимагають від педагогів переосмислення багатьох традиційних підходів на основі використання власне творчості.

Під творчою ми розуміємо діяльність, результатом якої є створення чогось нового, індивідуально-неповторного. В.О. Сухомлинський вважав, що робота вчителя, педагога – це обов'язково творчість, а не буденне заштовхування у дітей готових знань. Виходячи з цього стверджуємо, що кожен педагог повинен розвивати в собі потребу в цілеспрямованому і систематичному вдосконаленні себе як творчої особистості, розвивати професійні вміння, допомагати іншим, відкривати власний творчий потенціал. У свою чергу вважаємо, що успішна самореалізація творчого потенціалу педагога у навчально-виховному процесі неможлива нині без використання інноваційних методів і прийомів.

Інтерактивні форми і методи навчання розглядають як різновид активних. Використання цих методів і прийомів забезпечує активність суб'єктів спільної діяльності (тих, хто навчається і викладачів), а також реалізацію складових процесу підвищення ефективності всієї навчальної діяльності: педагогічна, соціально-економічна, соціально-психологічна. Зокрема, педагогічна складова забезпечує стимулювання і розвиток пізнавальних потреб і творчого розвитку тих, хто навчається в спеціально організованій і керованій діяльності [1, с. 4–5]. Окрім того, вона допомагає активізувати усі рівні пізнання (знання, розуміння, аналіз і синтез, застосування, оцінку), поліпшити мотивацію навчання і взаємини у групі та з викладачами.

Таким чином, констатуємо, що суть інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес відбувається тільки через постійну активну взаємодію всіх учасників. На основі узагальнення і

систематизації результатів досліджень і практичних надбань з цієї проблеми ми можемо констатувати, що інтерактивні методи у навчальному процесі у контексті формування творчого потенціалу педагога можна реалізувати за рахунок таких факторів:

- забезпечення атмосфери позитивної взаємодії суб'єктів навчального процесу, спрямованої на досягнення поставленої мети;
- творчого підходу до оцінки змісту навчальних програм дисциплін з огляду на можливості розвитку творчого потенціалу фахівців;
- створення позитивно-емоційного сприйняття інформації в процесі навчання;
- структурування лекційних, практичних і семінарських занять на основі взаєморозуміння викладача і слухача;
- забезпечення умов для самореалізації всіх учасників навчально-виховного процесу.

На основі вищезначеного можемо трактувати, що використання інтерактивних методів і прийомів допоможе розвинути у педагога такі важливі якості творчої особистості, які виділив Кулюткін Ю, – прагнення до самореалізації, захоплення справою, автентичність особистості, незалежність щодо суджень, впевненість у власних силах, критичність, висока ступінь рефлексії, відкритість у ставленні до нового. Окрім того, інтерактивні технології сприятимуть розвитку творчих можливостей педагога, якщо:

- відбирати для занять такі вправи, котрі б давали студентам чи слухачам курсів «ключ» до освоєння теми;
- проводити спокійне глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи, акцентуючи увагу і на іншому матеріалі, який не має нічого спільного до неї;
- давати випереджувальні завдання: прочитати, проаналізувати, продумати, самостійно виконати вправи тощо;
- проводити швидкі опитування, перевірку самостійної роботи різними способами [4, с. 32].

Інтерактивна технологія реалізується через відповідну систему методів та індивідуальні, групові та колективні форми організації навчальної діяльності та дозволяє педагогу створити оптимальні умови для вільного висловлювання своїх думок, суджень тощо. Розрізняють такі інтерактивні технології навчання залежно від мети заняття і форм організації навчальної діяльності: технології кооперативного навчання

(робота в парах, ротаційні трійки, карусель, робота в малих групах, акваріум); технології колективно-групового навчання (мікрофон, мозковий штурм, ажурна пилка, аналіз ситуації, дерево рішень); технології ситуативного моделювання (імітаційні ігри, метод проектів, громадські слухання, розігрування ситуацій за ролями); технології опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, займи позицію, дискусія, дебати, дискусія в стилі телевізійного ток-шоу).

Впровадження інтерактивних технологій, як доводить практика і спостереження, – це процес складний і відбувається у всіх педагогів неоднаково.

Методичне забезпечення ефективності та кваліфікованості впровадження інновацій у практику складається з консультацій, лекцій, зустрічей з авторами інноваційних технологій, проблемних бесід, демонстрацій методів і прийомів роботи з подальшим їхнім обговоренням.

Дамо коротку характеристику окремих методів і прийомів.

Метод проектів, як одна з технологій, яка відображає реалізацію особистісно – орієнтованого підходу і сприяє формуванню уміння адаптуватися до професійного життя і дозволяє розвивати пізнавальний інтерес студентів, вміння критично мислити. Як показує досвід, вміння використовувати цей метод – це показник високої кваліфікації, прогресивності професійної діяльності викладача. Одним із цікавих прийомів цього методу є «ворк-шоп» (спільна розробка проекту в невеликих групах під керівництвом викладача), який використовується викладачами [2]. Використання методу проектів на заняттях викладачів забезпечує самостійну діяльність студентів чи слухачів курсів при виконанні проектів дослідницької роботи і сприяє розвитку творчості. Як правило, викладачі використовують практично зорієнтовані проекти, котрі спрямовані на практичний результат діяльності, а також короткотермінові або змішані типи проектів. Ось тоді змінюється позиція викладача: із носія готових знань він перетворюється в організатора пізнавальної діяльності, а репродуктивна навчальна діяльність трансформується у пошукову, творчу.

Технологія «створення ситуації успіху» сприяє створенню суб'єктивного психологічного стану задоволення як наслідку фізичного або морального напруження. Основна ознака цієї технології – психологічна підтримка розвитку особистості, становлення фахівця. На заняттях створюються оптимальні умови для розвитку особистості

як суб'єкта навчальної діяльності через використання технології особистісно-орієнтованого навчання.

Цікавою для розвитку творчих можливостей педагога є технологія імітаційно – ігрового навчання в процесі психологічного тренінгу, а також відео-тренінг з елементами вище названої технології.

Кейс – метод, як метод ситуативного навчання на конкретних прикладах, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем.

Таким чином, стверджуємо, що викладачі мають використовувати інтерактивні технології та окремі їхні елементи для підготовки майбутніх педагогів і для підвищення кваліфікації педагогів у контексті розвитку творчості. Кожен викладач повинен взяти на озброєння слова С.Шацького, що педагог повинен навчатися в середовищі, насиченому живою, життєвою педагогікою, оскільки для педагога шкідливо замкнутися в колі академічних інтересів, привчатися пасивно спостерігати за практичною діяльністю. Кожен педагог для розвитку власних творчих можливостей через призму інтерактивних технологій повинен усвідомити себе як творця у педагогічному процесі, усвідомити сутність, значення завдання і місце інтерактивних технологій у власній педагогічній діяльності, сприймати усіх учасників навчального процесу як творчу особистість, усвідомити власну творчу особистість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтерактивні технології навчання у післядипломній педагогічній освіті / [Укл. В.Семиченко, О.Снісаренко, Л.Сніцар, Л.Пісоцька та інш.]. – Хмельницький: ХГПІ, 2008. – 207с.

2. Кравченко Г.Ю., Кугуєнко Н.Ф. Метод проектів у розвитку якості дошкільної освіти / Г.Ю. Кравченко, Н.Ф. Кугуєнко. – Х.: Видавництво «Ранок», 2013. – 176с.

3. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / [Укл: О.Пометун, Л.Пироженко]. – К.: А.С.К., 2005. – 192с.

4. Стецюра Н. Інтерактивні технології навчання / Наталія Стецюра // Освіта. Технікуми. Коледжі. – 2010. – № 2 (260), – С.31-35

ЛОГІКО-ДИДАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ МАТЕРІАЛУ – ОСНОВА ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА УРОЦІ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У сучасних умовах розвитку України перебудова системи освіти – життєво необхідний процес. Школа перебуває на етапі переходу до нового розуміння завдань, проблем, використання нових методів і підходів у навчанні. Навчання математики в початковій школі виконує низку значущих для загального розвитку особистості учня завдань, серед яких: формування здатності логічно міркувати, уміння виділяти властивості предметів і явищ навколишнього світу; виховання зосередженості, наполегливості, працьовитості, самостійності, розвиток інтелекту, пам'яті, мовлення, уяви.

Зазначені завдання визначені у основних нормативних документах змісту початкової загальної освіти та реалізуються в процесі проведення уроків математики, специфіка та складність яких зумовлена багатокомпонентністю змісту початкової математичної освіти.

Основними компонентами початкового курсу математики є: арифметичний матеріал; елементи алгебри; геометричний матеріал; елементи математичної логіки; задачі. На відміну від інших навчальних предметів, де на уроці розглядається одна тема, всі зазначені компоненти в тій чи іншій мірі представлені в змісті кожного уроку математики (навчальний матеріал уроку включає приклади, задачі, геометричний матеріал, рівняння, вирази, завдання з логічним навантаженням). Тому вчителю важливо не втратити логіку подачі матеріалу в контексті кожного з компонентів і з'ясувати зв'язки у вивченні програмового матеріалу. Основою такої діяльності є логіко-дидактичний аналіз навчальної теми і змісту уроку.

Логіко-дидактичний аналіз передбачає розбиття навчального матеріалу на елементи знань і побудову графічної схеми взаємозв'язку між ними.

Важливими компонентами такої діяльності вважаємо послідовність наступних дій: визначення мети навчання теми; логічний і математичний аналіз змісту (теоретичного та задачного

матеріалу); постановка основних навчальних задач та вибір відповідних навчально-пізнавальних дій; відбір основних засобів, методів і способів навчання; визначення форм контролю і оцінки процесу та результату навчальної діяльності учнів [1, с. 59].

Логіко-дидактичний аналіз починається із з'ясування структури навчального матеріалу (логічного аналізу). Аналізується визначення окремого поняття, система понять, весь навчальний матеріал теми, різні варіанти подання змісту. Матеріали уроків, представлені в підручниках з математики для початкової школи, містять завдання з підготовки до вивчення, ознайомлення та первинного закріплення нового матеріалу, а також завдання для закріплення раніше вивченого матеріалу і підготовки до наступного уроку. Це сприяє побудові системи уроків з урахуванням взаємозв'язків, наступності та поступового підвищення ступеня складності [1, с. 61].

Результати логічного аналізу враховуються в наступному дидактичному аналізі навчального матеріалу, під час якого з'ясовується методика вивчення виділених елементів і блоків навчального матеріалу. В процесі дидактичного аналізу розглядаються особливості реалізації дидактичних принципів, можливості застосування і доцільного використання різних методів навчання, побудови системи уроків [2, с. 72].

Системний підхід до планування уроку математики вимагає дотримання такої послідовності дій:

1. Конкретизувати мету і завдання уроку з урахуванням необхідності комплексного розв'язання завдань освіти, виховання і розвитку учнів: а) урахувати навчальні можливості учнів, мотиви їх діяльності, інтереси і здібності, рівень розвитку; б) проаналізувати зміст теми в підручнику і виявити його освітні, розвивальні та виховні можливості; в) встановити зв'язки між попереднім і наступним навчальним матеріалом, проаналізувавши навчальну програму та підручник.

2. Визначити обсяг і зміст навчального матеріалу: встановити взаємозв'язки між різними компонентами навчального матеріалу (теоретичним, емпіричним, практичним); виявити міжпредметні зв'язки; за необхідності доповнити зміст новими фактами і практичними завданнями.

3. Обрати оптимальні методи і прийоми навчання, урахувавши вимоги дидактичних принципів, зміст навчального матеріалу, рівень

пізнавальної діяльності учнів (репродуктивний чи пошуковий), забезпечити оптимальне поєднання методів навчання для розв'язання кожного дидактичного завдання.

4. Обрати форми організації навчальної діяльності (індивідуальну, парну, групову, фронтальну), визначити тип уроку, його макро- і мікроструктуру.

5. Дібрати дидактичний апарат уроку відповідно до змісту матеріалу.

6. Визначити зміст домашнього завдання, самостійної роботи за матеріалами уроку.

Результатами такої діяльності є побудова моделі завдань, їх конфігурація, виходячи з логіки навчального процесу та послідовності етапів засвоєння знань учнями.

Логіко-дидактичний аналіз в системі уроків математики передбачає побудову моделі вивчення окремих змістових ліній. Вчитель, знаючи вимоги програми та методіку вивчення окремих тем, аналізує підручник щодо змісту завдань, їх кількості і послідовності. Адже система завдань, запропонована у чинних підручниках з математики, не завжди забезпечує повноцінне навчання учнів, тому вчитель повинен бачити її недоліки і вміти їх нейтралізувати своєчасним доповненням відповідними завданнями з інших джерел.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Методичний аналіз підручників з математики для початкових класів // Михайло Васильович Богданович: Матеріали Всеукраїнських педагогічних читань / Упор. Н. П. Листопад, О. В. Онопрієнко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – С. 59-61.

2. Чайка В. М. Основи дидактики: навч. посіб. / В. М. Чайка. – К.: Академвидав, 2011. – 238 с.

Жанна Ремпель

КЗ Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
(Запоріжжя, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

У суспільній свідомості почала зміцнюватися думка про інклюзію як найбільш прогресивної (порівняно з інтеграцією) ідеї, що дозволяє

дитині з обмеженими освітніми потребами (далі – ООП) навчатися разом зі своїми однолітками без ООП. При інклюзивному підході система освіти адаптується до особливих освітніх потреб учнів.

Технологічний підхід до навчання передбачає точне інструментальне управління навчальним процесом і гарантований успіх заданих навчальних цілей. В цьому сенсі, педагогічні технології – це інструментарій досягнення цілей. Задля досягнення завдань навчання дітей з ООП в колективі однолітків перед педагогом стає завдання використання педагогічних технологій саме інклюзивного навчання. Педагогічною технологією зазвичай називають напрям педагогіки, мета якого – підвищення ефективності освітнього процесу, гарантоване досягнення учнем запланованих результатів навчання.

Дослідження та розкриття змісту поняття «педагогічна технологія» відображено в працях відомих вчених В. П. Беспалько, М. В. Кларіної, В. М. Монахова, Г. К. Селевко, М. Чошанова та ін. Педагогічні технології інклюзивного навчання розкрито в дослідженнях Т. Лормана, Дж. Деппелер, Д. Харві. Принципи співпраці педагогів та учнів в інклюзивному навчанні висвітлено в працях Д. Мітчела, Теодора та Бетті Ріп.

В інклюзивному класі основним завданням педагога є створення умов щодо включення дитини з ООП до навчального процесу поряд з іншими учнями. Закон України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» вказує на певні нозології з якими діти можуть навчатися в інклюзивному класі та визначає, що для забезпечення ефективності навчально-виховного процесу наповнюваність класів з інклюзивним навчанням становить не більш як 20 учнів [4].

Враховуючи соціально-психологічні характеристики дітей з ООП, педагогу інклюзивного класу потрібно провести ревізію всього дидактичного інструментарію сучасної педагогіки та його адаптацію щодо інклюзивних класів, в яких він буде навчати дітей з різним рівнем розвитку.

Серед таких методів є метод «спільного викладання», що використовується фінськими вчителями в інклюзивній практиці [1, с. 5 –7]. Спільне викладання – це така форма співробітництва педагогів, що передбачає викладання предметів в класі з різним контингентів учнів одночасно двома викладачами (зазвичай викладачем без спеціальної освіти і дефектологом).

Серед зарубіжних педагогічних технологій, широко використовуваних як технології навчання дітей з ООП в одному класі з їх однолітками, можна виділити методику спільного або кооперативного навчання [3; 5, с. 1–2]. Кооперативне навчання забезпечує умови для співробітництва у процесі структурованої взаємодії в малих групах і, як свідчить саме формулювання, заохочує учнів колективно працювати над досягненням спільного результату.

Дослідники Тім Лорман, Джоан Деппелер та Девід Харві [2, с. 165–185] зауважують, що метод кооперативного навчання покликаний, по-перше, підвищувати ефективність індивідуальної навчальної діяльності через організацію групової роботи і, по-друге, формувати позитивне ставлення до матеріалу предмета й до навчання загалом. Він також сприяє виробленню міжособистісних навичок, навичок вирішення проблем соціального характеру та допомагає формувати соціальні стосунки. Дослідники Теодор Ріп та Бетті Ріп виділяють три типи груп, формованих для організації спільного або кооперативного навчання: формальні навчальні групи, неформальні навчальні групи, групи для спільного навчання.

Другою навчальною технікою, яка застосовується в інклюзивному навчанні є навчання за допомогою однолітків [5, с. 210–216]. Дана техніка розрахована на двох учнів: той, хто навчає і навчається. Педагог об'єднує більш і менш успішних учнів [1]. Далі учні працюють разом над вирішенням певної задачі, але перед цим все ретельно обговорюється з педагогом.

Педагогічні технології, що може застосовувати педагог в інклюзії учнів з аутизмом, мають декілька різноманітних методичних підходів, більша частина яких ґрунтується на біхевіористичному підході (АВА). Серед них ми виділимо найпоширеніші: організація навчального середовища і структуризація навчальної діяльності, за допомогою візуального розкладу, праймінгу, поведінкового моменту; використання підказок задля своєчасного та адекватного реагування на певні стимули (вербальні, візуальні, моделювання та ін.) та поступове зменшення використання підказки; використання заохочень (наприклад, жетони, хвала, але крім їжі та іграшок); навчання ключовим навичкам та натуральне навчання; створення соціальної історії, що передбачає опис певної ситуації (з використанням картинок), її розбір з учнем та обігравання; включення через однолітків, коли учень без ООП допомагає в парі

учню-аутисту як тьютор або через кооперативне навчання; самокерування, яке включає до себе навчання учня - аутиста тому, як відрізняти бажану поведінку від небажаної тощо[6].

Таким чином, транслюючи базові цінності інклюзивної освіти в шкільні класи, на перший план виходить необхідність у співпраці, втілення диференційованої методики викладання і різноманітних засобів навчання. Вітчизняним фахівцям треба сміліше використовувати сучасні педагогічні технології інклюзивного навчання, пам'ятаючи, що існуючі звичні методи викладання не можуть допомогти в реалізації завдань інклюзії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кесялахти Эсси Претворяя в жизнь идеи инклюзивного образования: опыт соседних стран [Электронный ресурс] / Эсси Кесялахти, Сай Вяюрюнен. // Издательский Центр Лапландского Университета Рованиеми – 2013. – 123 с. – Режим доступа: <http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=190be694-bd37-4a68-9393-dd0ac13bec05>

2. Лорман Т. Инклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб. / Тім Лорман, Джоан Делпелер, Девід Харві; пер. з англ. І. С. Парашин – К.: СПД-ФО, 2010. – 296 с.

3. Митчелл Д. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования / Д. Митчелл – Москва. – РООИ «Перспектива», 2009. – 130 с.

4. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. / [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету міністрів України – 15 серпня 2011 р. – № 872. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/872-2011n>.

5. Рипа Дж. Т., Рипа Б. Стратегии обучения в инклюзивном классе. / [Електронний ресурс] / Дж. Т. Рипа, Б. Рипа // Ресурсные материалы по вопросам инклюзивного образования и образования для устойчивого развития. – 2009. – Режим доступа: <http://www.osobyirebenok.ru/edit/uploaded/SSHA%20strategii.doc>.

6. Эрц-Нафтульева Ю. М. Интеграция образования и психиатрической помощи детям с тяжелыми эмоционально-волевыми нарушениями: цели, стратегии и международный опыт \ Ю. М. Эрц - Нафтульева, Диббл Лаура // Здоров'я України – червень 2013 р. – 40 с.

Світлана Романюк
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна)

КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Інноваційні процеси, що охоплюють всі сфери суспільного буття, впливають і на розвиток освіти в центрі якої – пріоритет людської особистості. Метою шкільної освіти є формування комунікативно-мовної особистості, готової до активної, творчої діяльності в житті демократичного суспільства, для якої мова є засобом спілкування і пізнання, прилучення до скарбниць духовності і культури, літературних надбань українського та інших народів світу.

Забезпечити виконання цих завдань на I-му етапі формування мовної особистості покликана українська мова, яка є основним предметом в системі навчально-виховної роботи в початкових класах і посідає чільне місце серед інших навчальних дисциплін, оскільки від загальномовної та мовленнєвої компетентності (читати, писати, запитувати і відповідати, розповідати, переказувати почуте й прочитане) залежать їхні успіхи в опануванні знань з усіх інших шкільних предметів, зростання загального культурного рівня, кругозору. Саме тому комунікативно-діяльнісний підхід як провідний чинник виконання окреслених завдань перебуває в центрі уваги вчених. Окремі аспекти його реалізації висвітлено в працях М.Вашуленка, Р.Дружненко, А.Зимульдінової, Ю.Караулова, Л.Мацько, М.Пентилюк, О.Савченко та інших лінгводидактів.

У новій програмі з української мови для початкових класів чітко виділено два взаємопов'язані складники – мовленнєвий розвиток учнів і їхня мовна освіта. Враховано і те, що сучасний процес удосконалення змісту і методів навчання української мови в початковій школі ґрунтується на нових досягненнях лінгвістичної науки, зокрема на теорії тексту, а також психолінгвістики, предметом якої є закономірності сприйняття, відтворення і власного створення висловлювань.

Для забезпечення реалізації положень змістових ліній мовної освіти до нової програми з української мови, крім традиційних мовних знань, умінь і навичок, уведено нові елементи змісту, а саме: формування особистісного досвіду творчої діяльності; досвіду

емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу в цілому і до мовленнєвої дійсності зокрема. Важливим є те, що зазначені нові компоненти змісту вперше мають стати об'єктом контролю й оцінки з виявленням обов'язкових результатів, які закладено в Державному стандарті навчання української мови.

Новою програмою передбачено у доступній формі ознайомити молодших школярів з цими правилами, вчити користуватися ними в повсякденному житті, не лише в навчальній, а й у позакласній та позашкільній різнобічній учнівській діяльності, важливим і обов'язковим супровідним складником якої в більшості випадків є мовленнєва діяльність. У виконанні цих завдань найбільш продуктивним є комунікативно-діяльнісний підхід, що об'єднує в одне ціле мовний і мовленнєвий зміст курсу. Суть його полягає в такій організації навчання, коли засвоєння мови відбувається безпосередньо в процесі комунікативної (реальної або модельованої) діяльності з метою оволодіння комунікативним уміннями й навичками. Практична спрямованість вивчення мови передбачає не лише кількісні переваги практики над лінгвістичною теорією, а, насамперед, навчання діяльності спілкування, створення на уроці таких умов, які б спонукали учнів спілкуватися, висловлювати свої думки, доводити власні переконання, впливати на співрозмовників.

До переваг цього підходу належать: адекватність до реального спілкування, пріоритет мовленнєвої діяльності у взаємозв'язку всіх її видів, застосування активних форм спілкування (бесід, диспутів, конференцій, круглих столів, обговорень, що дають можливість висловити свої думки в діалозі чи монологі), синхронність, послідовність.

Діяльнісний підхід у навчанні української мови передбачає: переорієнтацію навчання з традиційного засвоєння і запам'ятовування готових форм знань на процес їх отримання та функціонування, формування основних видів діяльності – спілкування, пізнавальної і навчальної діяльності, співвідношення і пріоритет яких змінюватимуться впродовж навчання, цілеспрямоване формування основних умінь і навичок як розумових дій на основі поетапного їх відпрацювання.

Комунікативно-діяльнісний підхід дає можливість розглядати процеси спілкування, пізнання і учіння як діяльності, а також

прослідкувати їх розвиток від практичного рівня до знаково-символічного.

Комунікативно-діяльнісний підхід спрямований на вдосконалення всіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності учнів – аудіювання, читання, говоріння й письма. Він вимагає широкого застосування інтерактивних методів навчання, оптимального поєднання фронтальної, групової та індивідуальної форм організації навчального процесу.

Для того, щоб навчити дітей мовленнєвої взаємодії з різними адресатами, треба чітко уявляти, що є цікавим, цінним для різних вікових груп, міських і сільських дітей тощо. Адже відомо, що вони можуть виразити своє ставлення насамперед до того, що їх цікавить. Абстрактні теми бесід, які не мають прямого відношення до дитини, не містять проблемних ситуацій, виконання вправ, що складаються з окремих речень, не сприяють формуванню умінь спілкуватися. Учні будуть виконувати лише вимоги вчителя. А тому вчитель повинен пропонувати завдання творчого, проблемно-ситуативного характеру (побудувати діалог за певною ситуацією спілкування, один учень починає речення, інший продовжує, розгорнуте запропоноване висловлювання, розіграти сцени на теми: «У тролейбусі», «У магазині», «На стадіоні», «У бібліотеці», «У спортзалі» та ін., подискутувати на обрану самими ж учнями тему (вчитель контролює правильність вживання форм слів, нормативність, багатство мовлення), група учнів колективно редагує текст.

Заняття з української мови треба будувати так, щоб учні успішно оволодівали і монологічним, і діалогічним мовленням, спираючись на знання про текст, стилі, типи, жанри мовлення, ситуацію спілкування, набували культури мовлення. Комунікативна діяльність має здійснюватися в ході розв'язання учнями системи усних і письмових мовленнєвих завдань, розташованих у порядку зростання їх складності. Для надання школярам більше можливостей спілкуватися, висловлювати власні думки, почуття, необхідно, зокрема, ширше впроваджувати групову форму проведення занять, індивідуалізувати та опосередковувати систему письмових робіт. Лише така організація навчальної діяльності молодших школярів забезпечить досягнення основної мети.

Отже, уроки з української мови необхідно будувати так, щоб кожен із проведених видів робіт виконував свою роль у формуванні

певного комунікативного вміння, щоб учні успішно оволодівали і монологічним, і діалогічним мовленням, спираючись на знання про текст, стилі, типи, жанри мовлення, ситуацію спілкування, набували культури мовлення. Комунікативна діяльність на уроках повинна здійснюється під час розв'язання учнями системи усних і письмових мовленнєвих завдань, розташованих у порядку зростання їх складності. Такі уроки цікаві учням, адже на них створюються етюди, художні пейзажі, роздуми, сенкани, есе, асоціативні ряди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вашуленко М.С. Концептуальні засади нових програм з української мови для 2-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою / М.С.Вашуленко // Методичний коментар до навчальних програм для 1-4 класів. – Донецьк, 2012. – С.29-35.

2. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою 1-4 класи. – К., 2012. – С.10-70.

Валентина Сєврюкова

Професійно педагогічний коледж
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка
(Глухів, Україна)

ДИЗАЙ-СТУДІЯ, ЯК АКТИВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТРУЮВАННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ» У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Як відомо, одним з перевірених і надійних шляхів залучення студентів у творчу діяльність є організація гурткової роботи. Однак, способи залучення студентів молодших курсів до роботи в студентські конструкторські бюро та технічні гуртки часто не досягають бажаних результатів.

Наші дослідження показують, що великий вплив на розвиток творчої активності студентів має результативність творчої праці. Якщо студенти виконують роботу, яка їм не під силу, або занадто проста, яка не потребує розумової діяльності, то вони не виявляють до неї особливої цікавості, працюють пасивно. Тому дуже важливо так спланувати роботу студентів, щоб кожен одержував завдання відповідно з його можливостями та здібностями [3].

Вплив набутих студентами знань та вмінь в процесі втілення індивідуального підходу у навчанні на підвищення якості засвоєння ними ряду спецдисциплін, встановлювався ними внаслідок систематичного спостереження за ними на протязі всього періоду навчання в коледжі. При цьому також нами було встановлено, що набутий студентами досвід самостійної творчої праці в процесі розв'язування технічних задач, конструювання і розробки технічної документації, роботи з науковою і технічною літературою дозволяє їм значно підвищити успішність на достатньо високому рівні [2].

В процесі проведення експерименту нами також було встановлено, що творчість та активність у навчанні в значній мірі впливає і на формування якостей їх особистості. У студентів виявляється допитливість, захопленість, прагнення до творчих досягнень. Вони набувають навички аналізувати, висувати гіпотези, бачити протиріччя, долати інерцію мислення, розвивати творчість, активність.

Головна особливість цього підходу – активізувати навчання, надавши йому дослідницького, творчого характеру, передати студенту ініціативу в організації своєї пізнавальної діяльності [3].

Під час підготовки студентів коледжу, зокрема майстрів виробничого навчання швейного профілю, звертаємо увагу на активні форми навчання та індивідуальний підхід до студентів. Також з метою підвищення ефективності навчального процесу нами розроблені індивідуальні технологічні завдання, виконання яких включає аналіз, планування та контроль процесу виготовлення виробів при вивченні дисципліни «Конструювання та моделювання швейних виробів».

Експериментальною базою або майданчиком стала дизайн-студія «Від малюнка до готового виробу», якій передувала розробка структури і змісту програми, що відповідали загальновідомим дидактичним принципам: доступності, науковості, наочності, зв'язку теорії з практикою, актуальності, урахування вікових та індивідуальних особливостей студентів, їхніх інтересів і можливостей. На основі програми складено план з визначенням основних назв розділів і тем, розкрито понять, змісту практичної діяльності, методичного забезпечення й обладнання. Враховано побажання і пропозиції членів дизайн-студії, що висловлювались під час обговорення.

Підбір членів дизайн-студії відбувався на конкурсній основі. До участі запрошуються відповідальні студенти, які схильні творчо

мислити. Система, за якою розроблено програму діяльності дизайн-студії, є проектно-технологічною, творчою за змістом діяльності, кінцевим результатом якої є виготовлений виріб.

Процес виготовлення моделі передбачає використання складних технологічних операцій.

Щодо структури і послідовності (алгоритму), то проектно-технологічна діяльність студентів складається з цілого ряду етапів. Спочатку ми визначаємося з вибором моделі виробу. І дисципліна, яка знайомить з основами класифікації статури, технікою її обмірювання, сприяє формуванню вмій та навичок з технічного конструювання сучасних моделей одягу, має назву «Конструювання швейних виробів».

Тому наступний етап передбачає конструювання і моделювання. Студент згідно методики конструювання і правил знімання вимірів фігури визначається з розмірними ознаками, видами прибавок, будує основу моделі, виконує моделювання.

Змістом програми дизайн-студії передбачається виготовлення спідниці. Студенти будують основу прямої спідниці і на її основі виконують моделювання бажаної моделі. Даний етап передбачає виховання у них уважності, відповідальності (наприклад, при зніманні вимірів фігури), знань з математики (при розрахунках) [1]. Модель виробу обрана і для її виготовлення необхідно підібрати матеріал, який суттєво впливає на конструкцію одягу та має бути врахований при побудові креслення та виготовленні лекал моделі. На ці та ряд інших запитань можна отримати відповідь, вивчаючи дисципліну «Матеріалознавство швейних виробів».

Виконавши моделювання і підбравши матеріал, ми готуємо деталі крою, визначаємося із специфікацією деталей крою і лекал. Враховуючи алгоритм виготовлення моделі, наступним етапом є розкрій, який передбачає розкладку лекал на матеріалі з урахуванням правил на розкрій.

Для подальшої обробки моделі виробу використовують знання з «Технології» – науки, що вивчає способи і методи обробки швейних виробів.

Студенти оволодівають вивченням термінології на всі види робіт, вчаться виконувати по вузлову обробку, готувати виріб до примірок.

На кожному з етапів студенти здійснюють відповідну систему послідовних дій, а керівник (викладач) є організатором.

Робота дизайн-студії є активною формою організації навчання з фахових дисциплін і вдалою формою позанавчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк А.Ф. Практическая книга по моделированию женской одежды: Учеб. пособ. для проф. учеб. Заведений / Бланк А.Ф., Фомина З.М. – 4-е изд. – М.: Легпромбытиздат, 1992.
2. Горонескуль Т. Проектний підхід до інноваційного розвитку гімназистів / Горонескуль Т. // Трудове навчання – 2009. – №3. – С. 3–7.
3. Шляхова Г. Трудове навчання, як засіб розвитку творчих здібностей учнів/ Шляхова Г. // Трудове навчання – 2009. – № 8. – С. 8–13 с.

Лариса Серих

КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
(Суми, Україна)

МОДЕЛЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В КОНТЕКСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Історико-культурологічні дослідження в освітньо-мистецькому просторі дали змогу обґрунтувати педагогічні процеси становлення, розвитку, навчання і виховання підлітків у художньо-естетичній діяльності (Ю. Алієв, Б. Лихачев, О. Рудницька, О. Сухомлинська та ін.). Їхні ідеї полягають у використанні загальнокультурних мистецьких традицій, взаємозв'язку духовної, класичної і народної культур в естетичному вихованні підлітків.

Становлення педагогічного процесу в освітньо-культурних закладах і установах Сумщини дали змогу по-новому сприймати конкретне мистецьке життя підлітків та збагатити уявлення про художньо-творчу діяльність. Заняття з музики, композиції, театральної справи, гри на музичних інструментах, жива естетична думка впливають на мотивацію навчання підлітків, на створення емоційно-естетичного клімату в творчому естетичному середовищі, а вплив мистецької атмосфери педагогічного процесу з часом знайшов своє виявлення у моделі естетичного виховання позашкільного навчального закладу.

Модель естетичного виховання підлітків позашкільних навчальних закладів спирається на взаємодію загальноосвітнього та

позашкільного навчального, що реалізується у формах, методах, способах навчально-виховної діяльності.

Поняття «взаємодія» загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків включає всі компоненти навчання і виховання. Це, вважає Н. Мойсеюк [3], динамічна взаємодія вихователів і вихованців, спрямована на досягнення поставленої мети.

Гармонійно розвинена особистість формується лише під час цілісного педагогічного процесу, в якому повною мірою забезпечується гармонія педагогічних впливів. Тому створення моделі естетичного виховання – це керований процес, і через вирішення численних педагогічних завдань, підпорядкованих кінцевій меті, системі, він вносить зміни в розвиток особистості. Ми підтримуємо думку Н. Мойсеюк про те, що педагогічний процес не є нерозривним ланцюгом розвиваючих взаємин вихователів і вихованців, оскільки перші беруть на себе роль інтепретатора, критика, залишаючись при цьому емоційно не включеними у взаємодію, а останні підключають до неї особистісні спогади, асоціації, емоції, набуті знання.

В контексті нашого дослідження особливо важливим є те, що саме художньо-творча діяльність у педагогічному процесі відображає життя підлітків, формує критерії оцінки явищ дійсності, характерів та вчинків.

Підлітки – «князі почуттів», поети, підкреслював Я.Корчак [2], все бачать, відчують, хоча багато чого не можуть сказати. Заслуговує на увагу думка О. Апраскиної [1] про те, що у живопису, літературі, музиці, хореографії є свої специфічні норми і умови, які стосуються «сутності» відповідних учасників художньо-естетичного процесу.

Спостерігається індивідуальна різниця і в характерах мнемонічної діяльності учнів-підлітків: якщо учні 5-го класу більше використовують зовнішні прийоми запам'ятовування (асоціації, смислове групування), то 8-го – опосередковані прийоми запам'ятовування та пошук специфічних прийомів для кожного матеріалу. Центральне місце посідає аналіз змісту матеріалу, його своєрідності та внутрішньої логіки. Деякі підлітки виявляють гнучкість у виборі шляхів заучування, інші намагаються структурувати й логічно опрацювати навчальний матеріал. Уміння логічно опрацювати матеріал часто розвивається стихійно. В учнів, які погано запам'ятовують, не вміють зосередитися на роботі, інтелектуально пасивні, мнемонічна діяльність характеризується

стереотипністю, способи обробки матеріалу одноманітні, мислення нібито не бере участі у запам'ятовуванні. Розвиток уміння формулювати й виражати думку своїми словами підвищує успішність, поглиблює значення, спонукає подальший розвиток інтелекту та здібностей підлітка.

Дослідна активність дітей на етапі мислення характеризується двома якостями: зростанням самостійності в діяльності мислення і підвищенням критичності мислення. Завдяки цьому підліток навчається керувати своїм мисленням: ставити дослідні цілі, висувати гіпотези причинно-наслідкових залежностей, розглядати відомі йому факти з позицій висунутих гіпотез.

Навчальні труднощі молодших підлітків багато в чому залежать від емоційної сторони навчання, інтересу, заохочення, похвали вчителя чи їх відсутності. Якщо вчитель не стимулює самостійність та ініціативу в учнів, а лише наставляє і контролює результати їх навчальної діяльності, то підлітки втрачають інтерес до навчання. Тому на заняттях у позашкільних навчальних закладах варто приділяти значну увагу ігровим моментам, що підсилюють, мотивацію, інтерес на творчості.

У підлітків увиразнюються індивідуальні особливості, пов'язані з розвитком самостійного мислення, інтелектуальної активності, творчого підходу до вирішення завдань. У цей період важливо, щоб педагог допоміг учню навчитися самостійно здобувати знання: користуватися додатковою літературою, довідниками, словниками, комп'ютером, Інтернетом, спілкуватися і насолоджуватися творчою естетичною діяльністю, що ефективно впливатиме на акмеуспіх підлітка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апраסקина О.А. Музыкальное воспитание в школе / О.А. Апраסקина // Музыка. – 1974. – №9. – С. 39.
2. Корчак Я. Воспитание личности / Януш Корчак. – М. : Просвещение, 1992. – 168 с.
3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навч. посібн. / Н.Є. Мойсеюк – 3-е вид., доповн. – К. : ВАТ «КДНК», 2001. – 608 с.

Василь Соловей
Горинська ЗОШ І-ІІІ ступенів
(Горинка, Україна)

РОЛЬ КУЛЬТУРИ ПРАЦІ В ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ШКОЛЯРІВ

Сьогодні в трудовій діяльності все більш актуальними у стають знання, інтелектуальність працівників, самостійність, відповідальність, організованість, здатність до саморозвитку відповідно до соціально-економічних умов, що змінюються. Тому, у сучасних умовах неможливо уявити будь-яку діяльність людей без сформованості у них культури праці.

Виконання цього завдання вимагає подальшого вдосконалення навчально-виховного процесу. Не дивлячись на те, що вітчизняною науковою школою в цьому напрямі проводилась певна робота, настав час перейти від окремих елементів до чітко продуманої системи її організації, до розробки конкретних і дієвих положень методики формування технологічної дисципліни школярів на уроках технологій.

Педагогічно-методичні аспекти формування різних елементів культури праці стали предметом спеціального аналізу низки науковців А. Воловиченка, І. Зельдіса, Д. Зембицького, С. Журавля, С. Лісової, С. Матушкіна, С. Солдатова, В. Струманського,

Глибше усвідомити педагогічні підходи до проблеми виховання технологічної дисципліни можна на основі аналізу понятійного апарату, пов'язаного із досліджуваною проблемою. У контексті дослідження проаналізуємо зміст наступних термінів «технологічна дисципліна», «культура праці». Технологічна дисципліна – передбачає точне дотримання режимів, технологічних процесів [3].

Культура праці і виробництва – форма культури, що являє собою нагромаджений досвід людства у матеріальному виробництві, в окремих його сферах [4].

Аналізуючи проблеми формування культури праці та технологічної дисципліни школярів, педагог С. Батишев показав, що на стадії трудового навчання в школі учні повинні набувати загальнотрудові знання, вміння та навички, які складають фундамент їх подальшої професійної підготовки та сприяють формуванню технологічної дисципліни. Зауважимо, що суттєвими сторонами загальнотрудових умінь і є їх єдина структура для різних профілів

трудової підготовки школярів і можливості їх формування при вивченні тем по всіх періодах трудового навчання. До загально трудових С. Батишев відносить навички планування, читання креслень, контролю виміру організації свого робочого місця і координації руху, виконання розрахунків, навички самоконтролю [1, с. 17–26].

Проблему формування культури праці школярів на прикладі уроків трудового навчання розглядає Є. Іголкіна. Вона визначає культуру праці школяра як особистісну характеристику, яка відображатиме наявність загальних здібностей, а також володіння школярем спеціальними знаннями, практичними вміннями, сформованими в процесі навчальної трудової діяльності та забезпечують можливість подальшої самореалізації, життєвого самовизначення і які є підставою для розвитку індивідуальних задатків і здібностей школярів [2, с. 11].

Таким чином, культура праці розглядається не тільки як результат повної самореалізації особистості і досягнення майстерності, а й як комплекс загальнотрудових, загальноінтелектуального уміння планування, організації та саморегуляції діяльності. Культура праці безпосередньо проявляється в діяльності людини і виступає не тільки як прояв отриманих знання і умінь, а й виражає моральні якості учнів. В цілому культура праці являє собою інтегральну характеристику особистості, що має багатоелементними структуру знань і вмінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батышев С.Я. Теория и методика бригадного обучения / С.Я. Батышев. – М. : АПО, – 2001. – 265 с.
2. Иголкина Е. Формирование культуры труда младших школьников (На примере уроков трудового обучения) : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 : Оренбург, 2002. – 203 с.
3. Авраменко О.Б. Формування культури праці в учнів 5 - 9 класів на уроках трудового навчання: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О.Б. Авраменко; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2006. – 20 с.
4. Гуревич Р. С. Інноваційні засоби навчання в трудовій підготовці школярів / Р. С. Гуревич, М. Н. Кадемія // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2008. – № 2. – С 3 – 5.

ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ В УМОВАХ ВИЩОГО МЕДИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Важливим завданням сучасної вищої медичної освіти є насамперед розвиток пізнавальної активності майбутніх медичних фахівців. Для того, щоб успішно розв'язати це завдання, необхідно всебічно стимулювати самостійну роботу студентів вищих медичних навчальних закладів, розбудити в них свідоме бажання постійно займатися самоосвітою, яка є одним з важливих структурних елементів безперервної системи освіти, що прийнята в Україні.

Пізнавальний інтерес може виступати і як засіб навчання, і як мета педагогічної роботи в плані розвитку загальної пізнавальної активності майбутніх медичних працівників. Така потрібність прояву інтересу як мети, засобу і результату навчання та виховання складає головну особливість педагогічного аспекту проблеми формування пізнавальних інтересів медиків.

Реалії сьогодення свідчать, що фахова підготовка майбутніх медиків має забезпечувати не тільки засвоєння ними необхідних професійних знань й умінь, а й формування в них соціально-значущих пріоритетів. У центрі процесу формування майбутнього медичного фахівця знаходиться його особистість, тому особливу увагу акцентуємо на гуманізації процесу фахової підготовки студентів ВНЗ як складника їхньої професійної підготовки.

Гуманізм (лат. «humanitus» – «людяність») розглядається у філософії як світогляд антропоцентризму, витоки якого можна знайти ще в далекій античності. Ідея Цицерона про гуманізм як естетично завершену культурну й моральну еволюцію дійсно людського індивіда є значущою для сучасного розуміння пріоритету культурної і духовної сторони виховання справжнього професіонала в медичній галузі.

Величезну роль в організації пізнавальної активності майбутніх медичних фахівців відіграють масові, групові, індивідуальні форми діяльності. Масові форми діяльності - це лекції, тематичні вечори; дні інформації; книжкові виставки; дні фахівця; виставки художників, виставки рукоділля, молодіжної субкультури. До групових форм

пізнавальної діяльності ми відносимо роботу клубів чи студентських наукових гуртків з різними напрямками (наприклад, клуб «Lingua» з формування та розвитку когнітивного та комунікативного аспектів іноземної мови за професійним спрямуванням та ін.). До індивідуальних форм слід віднести методичні рекомендації, консультації, роботу психолога.

Організація пізнавальної діяльності медиків повинна базуватись на певних принципах, а саме, принцип комплексності (об'єднання естетичного, морального, трудового компонентів та ін.); принцип диференційного підходу до аудиторії (вік, рівень знань, інтереси, потреби); принцип безперервності (відповідна система роботи, при котрій кожен з циклів використовується для студентів медиків різного курсу та опирається на знання, отримані раніше); принцип активності й самостійності аудиторії (вміння студентів медиків орієнтуватися в інформації, яка їм надається); принцип різноманітності (різноманіття форм та напрямків) [2, с. 7-8].

Існують відповідні методи впливу на пізнавальну активність студентів медиків. Методами культурної діяльності прийнято називати способи, прийоми, способи дій з використання засобів впливу на аудиторію. Виділяють такі основні методи: гри й ігрового тренінгу, театралізації, змагання, рівноправного духовного контакту, ситуацій, імпровізації.

Гра – самостійний і законний для студентів дуже важливий вид їхньої діяльності. Гра виявляє знання, інтелектуальні сили. Вона показує рівень організаторських здібностей учнів, розкриває творчий потенціал кожного студента.

Метод театралізації реалізується через особливий словник спілкування, обряди, ритуали. Театралізація знайомить учнів з різноманітними сюжетами життя.

Метод змагання. Змагання – внутрішня «пружина» розкручування творчих сил, стимулювання до пошуку, відкриття, перемог над собою.

Метод рівноправного духовного контакту. Вони засновані на спільній діяльності студентів і викладачів «на рівних» у цьому. Організатори, соціальні педагоги, студентська молодь – рівноправні члени студентського клубу, наукового гуртка, творчих об'єднань, заснованих на демократичному, гуманізованому спілкуванні.

Методи ситуацій, що виховують, тобто покликаних до життя процедур, самореалізації, довіри, уявної довіри, недовіри, організованого

успіху та ін. Ситуація, яка виховує, – це ситуація що спеціально створюється викладачем-вихователем.

Імпровізація – дія, не усвідомлена й не підготовлена заздалегідь, експромт. Імпровізація виводить на практичну й творчу заповзятливість. Мистецтво імпровізації – це породження спокуси творчого зусилля. Імпровізація базується на синдромі наслідування з привнесением свого авторського початку [1, с. 84–85].

Важливо усвідомити сутність поняття «метод», залежність методу від змісту роботи, необхідність творчого підходу до вибору методів і прийомів до діяльності закладів культури, якими накопичений великий досвід використання різних засобів, форм і методів залежно від обстановки й розв'язуваних завдань. Фахівцю необхідно опанувати ними, навчитися їх творчо застосовувати.

До числа найважливіших компонентів методики культурно-пізнавальної діяльності відносяться форми направлені на формування та розвиток всебічно розвиненої особистості.

Термін «форма» вживається в різних значеннях. Форма (узагалі) – пристрій, структура, зовнішнє вираження чого-небудь, система організації чого-небудь. Форма не може існувати ізольовано від змісту. Поняття форми стосовно пізнавальної діяльності може мати різне значення. Насамперед, форма є вираженням змісту культурно-пізнавальної діяльності, формами називають способи організації (аудиторного, вільного часу).

Однією з форм організації пізнавальної діяльності студентів медичного профілю є клубна чи гурткова діяльність. Студентські клуби чи наукові гуртки – це соціально-культурні центри, які дозволяють студентам медичних вишей не тільки зростати фахово, а й духовно. Клуби забезпечують потребу майбутніх медичних працівників усвідомленню загальнолюдських цінностей, формуванню уявлень про морально-етичні норми й традиції, що відіграє позитивну роль у професійному становленні майбутнього лікаря. Зокрема, робота студентів медиків в клубах за фахом сприяє розвитку пізнавальних функцій. При цьому у студентів розвиваються важливі інтелектуальні функції аналізу й синтезу, які необхідні впродовж усього його професійного життя й без чого неможливе виконання фахових обов'язків, формуються мовні узагальнення й розвивається абстрактне мислення.

Успішна пізнавальна діяльність не можлива без активності та самостійності студентів. Ці характеристики взаємозв'язані, але не

тотожні. Активність – означає свідоме, вольове, цілеспрямоване виконання розумової чи фізичної роботи, необхідної для оволодіння знаннями, вміннями, навичками, включаючи користування ними у подальшій навчальній роботі і практичній діяльності. Вона виявляється у характері сприймання, реакції на нові знання, кількості пізнавальних питань тощо. Пізнавальна активність супроводжує будь-яку самостійну дію, це, по суті, готовність (здатність і прагнення) до енергійного, ініціативного оволодіння знаннями, докладання вольових зусиль. Пізнавальна самостійність завжди спрямована на засвоєння нових знань, передбачає готовність студента до пошукової роботи, а пізнавальна активність має місце і під час засвоєння знань і під час їх відтворення, закріплення.

Таким чином, ми дослідили, що існує безліч різних форм і методів організації пізнавальної діяльності студентської молоді. Важливе завдання професорсько-викладацького складу з усього різноманіття засобів, форм і методів вибрати ті, котрі допоможуть сформувати й розвинути всебічно обізнаного фахівця не тільки в медичній галузі, а як, насамперед, гуманістичну, морально-етичну особистість, що відповідає запитам сучасного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варій М. Й. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 375, с.
2. Матюшкин А.М. Психологическая структура, динамика развития познавательной активности. // Вопросы психологии. – 1982, № 4. – С. 20–25.

Вікторія Тушева

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна)

ТЕХНОЛОГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Необхідність підвищення рівня загальнонаукової, методологічної підготовки студентів вищої педагогічної школи, зокрема майбутніх вчителів музики, є характерною ознакою

сьогодення в галузі професійної педагогічної освіти, оскільки глибоке розуміння сутності педагогічних явищ, інноваційне розв'язання неординарних музично-педагогічних проблем неможливі без оволодіння всього спектру методів наукового пізнання, розуміння логіки дослідницького процесу, досвіду аналізувати і прогнозувати його подальший розвиток.

Інтегрування в європейські структури і динамізація економіки посилюють необхідність пошуку надійних, оригінальних і дієвих способів навчально-виховної діяльності, запровадження таких новітніх освітніх технологій, які б забезпечили ефективну професійну, загальнонаукову й методологічну підготовку студентської молоді, формування її науково-дослідницької культури.

Вивчення окремих аспектів професійної підготовки педагога займалися такі вчені, як А.М. Алексюк, І.М. Богданова, С.Я. Батишев, В.М. Гриньова, В.І. Євдокимов, М.Б. Євтух, І.А. Зязюн, І.Ф. Ісаєв, В.Г. Кремень, З.Н. Курлянд, В.І. Лозова, Н.Г. Ничкало, І.П. Підласий, І.Ф. Прокопенко, О.П. Рудницька, В.А. Семиченко, В.В. Серіков, С.О. Сисоєва, А.І. Щербаков та інші. У музичній педагогіці проблема формування науково-дослідницької культури вчителя-музиканта (окремі її аспекти) була започаткована в роботах Е.Г. Абдулліна, Л.Г. Арчажнікової, В.А. Лісового, Г.Ю. Ніколаї, О.М. Олексюк, В.Ф. Орлова, О.М. Отич, Г.М. Падалки, О.П. Рудницької, Н.А. Сегеди, М.І. Фалько, О.П. Щолокової та ін. Питання застосування педагогічних технологій у вищій професійній школі висвітлюються в роботах таких вчених як Г.О. Балл, В.П. Беспалько, А.М. Бойко, В.І. Бондар, В.М. Гриньова, О.В. Киричук, А.І. Кіктенко, Н.О. Морева, А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.М. Пехота, Г.К. Селевко, Д.В. Чернілевський та ін.

Проте питання щодо технології забезпечення системи формування науково-дослідницької культури майбутніх вчителів музики сьогодні залишається недостатньо вивченим. Розглянемо цей аспект докладніше.

У своєму дослідженні ми виходили з того, що особливість науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики виявляється у його здатності до поєднання різних способів наукового пізнання як реалізації дослідницького пошуку, наукових методів, оволодіння поняттєво-категоріальним апаратом педагогіки музичної освіти як наукової основи педагогічних моделей (стратегій) і способів художнього пізнання, що звернене до пошуку художніх образів, які

співвідносяться з художньою ідеєю творів і виявляються у конкретно-чуттєвій, естетично визначеній формі.

Одним із методологічних підходів формування науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики на праксеологічному рівні стає інноваційний, у смисловому полі якого нововведення представляють комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження й застосування новини, а метою є розв'язання означеної проблеми (завдань) новими засобами, що призведе до певних якісних змін педагогічної системи і способів забезпечення її ефективності, стабільності, життєздатності.

У контексті системи формування науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики комбінація інноваційних технологій «створює метод» освіти, що веде до фокусування навчання на розвитку функціональності майбутнього вчителя-дослідника-музиканта, як здатності розвивати і вдосконалювати власні професійно-особистісні, дослідницькі якості.

Як показує практика, досвід запровадження інноваційного навчання в систему освіти виявляється у двох основних напрямках: перший – адаптація інноваційних технологій до традиційних форм навчальних занять (у цьому разі можна говорити про диференційоване використання потенціалу інноваційного навчання в освітньому процесі); другий – організація повного технологічного циклу інноваційного навчання для розв'язання навчальних завдань. Таким чином, у першому випадку ми отримуємо систему активізації традиційних методів і технологій, завдяки нововведенням, у другому – появу якісно нових форм освітньої практики.

З метою реалізації педагогічної системи формування науково-дослідницької культури майбутніх фахівців ми звертаємося до цілого ряду методів активного навчання, які спричинюють до інтенсифікації та активізації навчального-пізнавальної, науково-дослідницької діяльності майбутніх вчителів музики та змін моделі викладача, який стає консультантом, організатором, менеджером, інтерпретатором, фасилітатором.

Особлива увага надається ІНДЗ (індивідуальним науково-дослідницьким завданням) як таким, що включають елементи проблемного навчання, мають проблемну структуру (операційно-процесуальні компоненти, орієнтовані на аналітико-синтетичну діяльність тощо).

В організації ІНДЗ викладачеві необхідно дотримуватися таких вимог:

- орієнтованість побудови комплексу завдань на послідовне ускладнення способів їх розв'язання і системне застосування;

- управління процесом розв'язання завдань, ураховуючи індивідуалізовані способи керівництва, зростаючий рівень самостійності майбутніх вчителів музики шляхом регламентації міри допомоги студентам з боки викладача, визначення ступеня детермінації навчальної діяльності, адаптації завдань до професійних умов майбутньої музично-педагогічної, мистецької діяльності;

- методичне проектування схеми навчально-пізнавальної діяльності вчителя-дослідника-музиканта шляхом організації виконання індивідуальних завдань;

- здійснення активної форми стратегії і тактики педагогічного управління наукових і художніх способів пізнання майбутнього вчителя-музиканта, поєднання педагогічного керівництва із цільовим призначенням завдань як способу включення студентів у активний пізнавальний процес.

Резюмуючи вище викладене, зробимо висновок: технологія забезпечення формування науково-дослідницької культури майбутніх вчителів музики представляє комплексну систему, в якій домінують роль грають індивідуальні науково-дослідницькі завдання, і передбачає спеціально організовані педагогічні дії, що детермінують навчальний процес і забезпечують педагогічне цілепокладання і реалізацію навчально-пізнавальної і науково-дослідницької діяльності фахівців в галузі мистецької освіти.

Обраний нами напрямок дослідження має продовження у вивченні проблеми формування науково-дослідницької культури майбутніх вчителів музики, зокрема висвітленні технологічного компоненту науково-методичної системи за кордоном, виявленні особливостей професійної підготовки вчителів-дослідників-музикантів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів/ В.І.Бондар. – К.: Либідь, 1996. – 258 с.

2. Тушева В.В. Інноваційний підхід у навчанні в системі вищої педагогічної освіти/ В.В.Тушева // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Зб. наук. праць. – Випуск 10. – К.: Інститут реклами, 2007. – С. 96-103.

**АНАЛІЗ СИНЕРГЕТИЧНИХ ЕФЕКТІВ ФОРМУВАННЯ
МІОКАРДІОДИСТРОФІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Виходячи з життєвої і професійної важливості кардіологічного здоров'я та враховуючи специфічні підходи до профілактики, ми актуалізуємо проблему трансферу медико-гігієнічних знань про найбільш поширену кардіологічну патологію серцево-судинної системи – міокардіодистрофію.

Крім поширеності міокардіодистрофії, такі особливості цієї патології, як приховане протікання, наявність можливих ускладнень та нерідко зв'язок з фізичним навантаженням визначає розуміння профілактики зазначеного порушення як необхідну складову професійній діяльності вчителя фізичної культури. Важливим чинником актуальності зазначеної проблеми є те, що наявність міокардіодистрофії збільшує ризики виникнення іншої серцевої патології, включаючи також раптову серцеву смерть.

У навчальних програмах із підготовки вчителів фізичної культури та підвищення їх кваліфікації даному порушенню не приділена достатня увага, що робить уявлення про кардіологічне здоров'я педагогів неповним. Крім того, важливим чинником актуальності є наявність зони незнання, яка полягає в тому, що проблема профілактики міокардіодистрофії в контексті розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителя фізичної культури в науковій педагогічній літературі висвітлена недостатньо. Сумарно вищевказані аспекти сприяють актуалізації зазначеної проблеми як значимої для освітньої практики.

Трансфер [2] медико-гігієнічних знань з профілактики міокардіодистрофії в структуру здоров'язбережувальної компетентності вчителя фізичної культури представляє не формальний переніс інформації, а актуалізацію перш за все відповідних ідей, значимих акцентів і смислів, методології, способів мислення і професійного світобачення. У такому випадку відбуватиметься приріст знань та

проходитиме їх активне включення в інтелектуальний компонент здоров'язберезувальної компетентності.

Міокардіодистрофія є порушенням незапального характеру, патогенез (механізми розвитку) якого визначається змінами переважно на біохімічному рівні (дистрофічні зміни) в серцевому м'язі та викликається різними причинами, має позитивний прогноз – повне одужання та часто протікає приховано (безсимптомно). Розглянемо проблему профілактики міокардіодистрофії [1] в концептуальній схемі понять причинності (етиології) та механізмів розвитку (патогенезу). Причинами та факторами ризику міокардіодистрофії є фізичне навантаження, яке має такі особливості: виснажливе, нефізіологічне, те, що проходить із тривалою затримкою дихання, а також не відповідне віковим можливостям дитини і комбінується з іншими пошкоджуючими чинниками впливу на організм із наявними синергетичними ефектами. Крім фізичного навантаження, до факторів ризику зазначеного порушення належать також інтенсифікація навчання, загартовування, фітотерапія та деякі «народні» методики оздоровлення, що їх пробують адаптувати до освіти. До етіологічних (причинових) чинників відносимо також інфекційний, термічний, фармакологічний, холодний, радіаційний, недостатність в їжі білка і вітамінів, гіподинамія, гіпоксія (недостатність кисню), ожиріння, вживання алкоголю, а також стресовий фактор незалежно від природи стресора та ін.

Механізм розвитку (патогенез) міокардіодистрофії полягає в оборотних змінах на біохімічному рівні й частково в ультраструктурах серцевих м'язових клітин (типових кардіоміоцитах). Особливістю міокардіодистрофії є те, що зазначене порушення протікає переважно латентно (приховано) та часто виникає внаслідок сумації ефектів фізичного навантаження та перенесених інфекційних хвороб (грипу, гострих респіраторних порушень). Зазначене є особливо важливим для розуміння вчителем фізичної культури ризиків при проведенні занять.

Певною мірою патогенез міокардіодистрофії зв'язаний з порушеннями трофіки (живлення) серцевого м'язу, що в свою чергу може бути обумовлено також дисфункціональним станом нервового апарату серця. Міокардіодистрофія збільшує ризики виникнення раптової серцевої смерті, яка в свою чергу має зв'язок з синергетичними ефектами структурно-функціональної незрілості нервового апарату серця [4], раннього навчання [3] та інтенсифікацією освітнього процесу.

Необхідно відзначити, що феномени «патологічного спортивного серця» та частково «спортивного серця» мають генезесний (патогенетичний) зв'язок із міокардіодистрофією.

Особливістю діагностики даного порушення є переважно невиразна клініка (сукупність ознак хвороби), яка проявляється в загальній слабкості, незначному зниженні функціональних можливостей серцево-судинної системи, невиразним болем чи неприємними відчуттями в області проекції серця, лівій лопатці та руці. Зазначені ознаки можуть бути відсутні, і єдиним симптомом, що вказує на порушення, буде загальна слабкість.

До типових педагогічних ситуацій, які можуть спровокувати міокардіодистрофію безпосередньо та внаслідок синергетичних ефектів, належать комбінація фізичного нормативного навантаження із постійною недостатністю сну та психоемоційними стресами, тривала гіподинамія з наступним фізичним навантаженням чи перевантаженням, фізичне навантаження після чи під час перенесеної гострої респіраторної інфекції, грипу чи ентерогрипу. Крім того, небезпечними для виникнення міокардіодистрофії є завершення чверті, складання іспитів, інтелектуальне перевантаження дітей понад гігієнічну норму в поєднанні із тривалим сидінням, спортивні змагання, вживання фармакологічних препаратів, нерегулярне харчування в поєднанні з психоемоційним та фізичним навантаженням, оздоровчі чи «чудернацькі» дієти, психоемоційні стреси.

Отже, керуючись вищесказаним, можемо зробити наступні висновки.

У своїй професійній діяльності вчителю фізичної культури необхідно враховувати особливості виникнення, розвитку та небезпеки міокардіодистрофії. Особливу увагу необхідно приділити уникненню тих педагогічних ситуацій і чинників, які можуть сприяти розвитку зазначеного порушення. Небезпека міокардіодистрофії полягає в тому, що ця відносно безпечна патологія може спровокувати інші небезпечні для здоров'я та життя порушення. До таких небезпечних патологій належать раптова серцева смерть, аритмія серця та ін.

Інноваційним компонентом, який нами активно використовується для розвитку здоров'язбережувальної компетентності є актуалізація синергетичних ефектів, що виникають

при формуванні міокардіодистрофії, а також при аналізі впливу цього порушення на здоров'я дитини

Включення в структуру інтелектуального компонента здоров'язбережувальної компетентності вчителя фізичної культури сучасних уявлень з профілактики міокардіодистрофії сприяє формуванню інструментального мислення, розвитку відповідальності, уваги, антиципації (прогнозування), а також фундаменталізації знань про здоров'я і людину як цілісний феномен та здатності усвідомлено їх використовувати в професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Леонтьева И. В. Миокардиодистрофия у детей и подростков. / И. В. Леонтьева, С. Е. Лебедькова. – М. : Медицина, 2010. – 75с.

2. Нонака Икуджиро. Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / Нонака Икуджиро, Такеучи Хиротака ; [пер. с англ. А. Трактинского]. – М. : Олимп-Бизнес, 2011. – 384 с.: ил.

3. Федорець В. М. Аналіз та актуалізація взаємодії вікових, нервових і локомоторних детермінант кардіологічного здоров'я в контексті формування здоров'язберігаючого підходу / В. М. Федорець // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2011. – Вип. 12, т. 3. – С. 137–145.

4. Швалев В. М. Морфологические основы иннервации сердца / В. М. Швалев, А. А. Сосунов, Г. Гуски, – М. : Наука, 1992. – 368 с.

Наталія Фоломєєва

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка
(Суми, Україна)

МУЗИЧНО-ЕСТРАДНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА КЕРІВНИКА ШКІЛЬНОГО ЕСТРАДНОГО КОЛЕКТИВУ

Розвиток нових теоретичних і практичних підходів до обґрунтування сучасної системи розвитку особистості молодшої людини може більш продуктивно вирішити ті завдання, що їх ставить перед педагогічною наукою наш час. Актуальним у цьому сенсі залишається уточнення місця і ролі естрадного вокального мистецтва як дієвого засобу впливу на емоційний розвиток особистості, що активно

розвивається, з'ясування принципів організації процесу виховання молоді засобами музичного мистецтва (зокрема, вокального), необхідних методів трансформації цього напрямку виховання.

У мистецькій діяльності формування і розвиток особистості проходить швидкими темпами, бо мистецтво (і, зокрема, естрадне вокальне мистецтво) активізує всі сфери особистості, спонукає її до творчості, яка також вимагає постійного розвитку від особистості. Тому, необхідно максимально враховувати особливості сучасної молоді людини при роботі з нею засобами естрадного вокального мистецтва. Крім того з метою систематизації набутих компетенцій необхідне включення студентів до системи цілісної музично-естрадної діяльності, в якій надається можливість безпосереднього практичного застосування набутих в процесі навчання компетенцій, їх удосконалення і розвиток, що, в свою чергу підвищуватиме рівень початкової мотивації майбутніх вчителів музичного мистецтва та керівників шкільного естрадного колективу.

До системи цілісної музично-естрадної діяльності входять всі види виступів (академконцерти, залікові виступи з академічного та естрадного вокалу, ансамблю, хору тощо а також естрадна концертна діяльність в широкому сенсі цього слова), підготовка до цих виступів, активна педагогічна практика, робота в студіях звукозапису та інші види та форми діяльності, які вимагають безпосереднього включення студента до роботи з естрадним мистецтвом в найбільш загальному плані [4, с. 222]. Виходячи з вищевикладених умовиводів враховуючи авторський практичний досвід, актуальність та необхідність нами запропоновано авторську технологію виховання особистості засобами естрадного вокального мистецтва, особливостями якої є: 1) виявлення максимально творчої самоактивності молоді людини, неможливість пасивної присутності і споглядацької позиції в педагогічному процесі; 2) індивідуальна орієнтація творчих завдань, створення ефективного соціально – педагогічного мікро середовища діяльності; 3) доброзичливість до кожного студента; 4) виключення поділу на «обдарованих» і «не обдарованих»; 5) створення умов для успішного формування і розвитку кожного; 6) виключення негативних оцінок діяльності та особистості; 7) використання тільки морально – психологічних форм заохочення до діяльності.

Дана технологія реалізується шляхом залучення студентів з перших днів навчання на факультеті мистецтв до цілісної музично-естрадної діяльності, одним звидів якої є театр-студія естрадного вокалу.

Головна риса авторської технології – індивідуалізація, реалізується як підбір форм навчання, його темпів, окремих завдань, орієнтованих на кожну людину з урахуванням її психічних особливостей, рівня розвитку здібностей тощо.

Саме такою діяльністю і займається автор – керівник творчої лабораторії та народного театру – студії естрадного вокалу «Екстрім» Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка та народного театру – студії естрадного вокалу «Екстрім – плюс» Сумського обласного науково-методичного центру культури і мистецтв.

Через специфіку факультету мистецтв, його творчий характер, крім виступів з науковими доповідями студенти беруть участь у концертних програмах різних рівнів (університетського, міського, обласного, всеукраїнського, міжнародного), в процесі самих виступів та підготовки до них здійснюється безпосередня інтеграція студентів в систему цілісної музично-естрадної діяльності. Крім того досвід такої діяльності в рамках театру-студії естрадного вокалу дозволяє студентам переносити свій власний досвід, здобутий у студентські роки на професійну ниву в якості керівника шкільного естрадного колективу.

Багаторічний теоретичний та практичний досвід роботи автора дозволяє запропонувати систему навчально-методичних комплексів з спеціальних дисциплін з естрадного вокалу, створення якого обґрунтовано необхідністю вдосконалення музично – виховної роботи з молоддю, використовуючи досить популярну серед неї естрадну діяльність. Автором даної статті розроблено і впроваджено в навчально-виховний процес факультету мистецтв Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка навчально – методичні комплекси для освітньо – кваліфікаційних рівнів «бакалавр» та «спеціаліст» для спеціальності 6.020204 «Музичне мистецтво» та 7.02020401 «Музичне мистецтво» (спеціалізація – «Керівник шкільного естрадного колективу») відповідно. Це навчально – методичні комплекси для таких дисциплін: «Естрадний вокал», «Естрадний вокальний ансамбль», спецкурс «Основи звукорежисури», «Основи викладання дисциплін за фахом «Естрадний спів (вокал)»», «Педагогічна практика».

З огляду на стан української системи вищої освіти, головним напрямом Болонського процесу для нас має стати лібералізація вищої школи, навчання студентів принципів свободи й одночасно відповідальності за свій вибір. Адже тільки внутрішньо вільна особистість, котра опанувала мистецтво прийняття рішень і відповідальності за них, може бути по-справжньому свідомим громадянином, а також конкурентоспроможним, мобільним професіоналом. Західна практика показує: студент, який вибрав курс на основі особистого інтересу, і навчається зовсім інакше. Естрадне вокальне мистецтво відзначається помітною популярністю серед молодіжних кіл, що сприяє залученню молоді до безпосередньої діяльності, перетворення від споживача мистецтва до творця, особистісно зацікавленого в результатах і самому процесі навчання. У статті доведена ідея про підготовку студентів як суб'єктів цілісної музично-естрадної діяльності як основа цілісного формування особистості шляхом впровадження навчально – методичних комплексів за дисциплінами з додаткової спеціалізації «Керівник шкільного естрадного колективу», тому перспективним вважаємо подальше дослідження професійно – педагогічних можливостей естрадного вокального мистецтва та цілісної музично-естрадної діяльності для становлення особистості з розвиненим естетичним потенціалом. При активному запровадженні вищевикладених навчально-методичних комплексів, системи цілісної музично-естрадної діяльності підвищиться конкурентоспроможність українських спеціалістів на європейському просторі в умовах запровадження Болонського процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Книга перша. Особистісно орієнтований підхід: теоретико – технологічні засади.: наук. видання / І. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.
2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: науково-метод. Посібник / І. Бех.. – К.: ІЗМН, 1998. – 204с.
3. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник / За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384с.
5. Музична естрада. Словник / Укладач В. М. Откидач. – Харків: Видавець 1. В. Якубенко, 2004. – 445 с.

6. Падалка О.С., Нісімчук А.М., Смолюк О.І., Шпак О.Т. Педагогічні технології: Навч. посібник. [О.Падалка, А. Нисимчук, О. Смолюк, О. Шпак] – Київ: «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1995. – 256 с.

7. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов. Учебное пособие. / П. Пидкасистый. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 112 с.

8. Фейербах Л. История философии. Собрание произведений. В 3-х т. Пер. с нем. Под общ ред. М. М. Григорьяна. Т. 3. / Людвиг Фейербах. – М.: «Мысль», 1967. – 486с.

Алла Чобаніца

Чернівецький міський лицей №1
математичного та економічного профілів
(Чернівці, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Суспільству, що розвивається, потрібні сучасно освічені, етичні, завзяті люди, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору, прогнозуючи можливі наслідки, здібні до співпраці, відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, володіють розвиненим відчуттям відповідальності за долю країни. Модернізація змісту освіти в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства не в останню чергу пов'язана з інноваційними процесами в організації вивчення іноземних мов.

Пріоритетним напрямом розвитку сучасної школи стала гуманістична спрямованість навчання, при якому провідне місце займає особовий потенціал. Він передбачає облік потреб і інтересів учня, реалізацію диференційованого підходу до вчення.

Сьогодні в центрі уваги – учень, його особа, неповторний внутрішній світ. Тому основна мета сучасного вчителя – вибрати методи і форми організації учбової діяльності учнів, які оптимально відповідають поставленій меті – розвитку особистості.

Завдання вчителя полягає в тому, щоб створити умови практичного опанування мови для кожного учня, вибрати такі методи навчання, які б дозволили кожному учневі проявити свою активність, свою творчість. Завдання вчителя – активізувати пізнавальну діяльність учня в процесі вивчення іноземної мови.

Подолання кризи сучасної освіти можливе завдяки інтенсивному реформуванню її відповідно до вимог часу, у процесі формування принципово нової системи загальної освіти, яка поступово замінюватиме традиційну.

Незначущою особливістю сучасної освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної.

Інноваційне (лат. *innovatio* – оновлення, зміна) навчання – зорієнтоване на динамічні зміни в навколишньому світі, навчальна і освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку форм мислення, творчих здібностей, високих соціально адаптованих можливостей особистості [2].

З метою розвитку творчих здібностей учнів поступового й систематичного прилучення їх до самостійної пізнавальної діяльності, забезпечення співпраці між учнями та вчителем недостатньо використовували лише традиційний урок. Тому варто кожному вчителю подумати над зміною форми уроку в окремих випадках. Особливо це стосується уроків англійської мови, де більша частина уроку йде на формування в учнів умінь і навичок, застосування набутих теоретичних знань. На жаль, на уроках англійської мови вчителі використовують лише базовий підручник чи робочий зошит для вивчення і закріплення нового матеріалу, що робить навчальний процес одноманітним і нецікавим для сучасних школярів. Тому не слід зводити уроки лише до механічного відтворення, закріплення навичок. Нетрадиційний урок дає змогу учням побачити можливості застосування своїх знань, виявити свій рівень, порівняти себе з іншими учнями, розкритися. У зв'язку зі збільшенням розумового навантаження на уроках практикуються такі прийоми і методи, що підтримують у школярів інтерес до навчання, бажання, стимулюють їхню активність протягом року [4].

На уроках англійської мови за допомогою Інтернету можна вирішувати цілий ряд дидактичних завдань: формувати навички і уміння читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; удосконалювати уміння письмової мови школярів; поповнювати словниковий запас учнів; формувати у школярів мотивацію до вивчення англійської мови.

Основна мета вивчення іноземної мови в школі – формування комунікативної компетенції, всі складові цілі (виховна, освітня, розвиваюча) реалізуються в процесі здійснення цієї головної мети.

Комунікативний підхід передбачає навчання спілкуванню і формуванню здібності до міжкультурної взаємодії. Для того, щоб викликати інтерес в учнів до вивчення іноземної мови, ми, вчителі англійської мови, повинні шукати нові, цікаві і результативні форми і методи навчання. Під час навчання потрібно використовувати такі методи, при яких в учнів виникає бажання до творчої, результативної роботи, а також учні стають активними, розкутими, намагаються досягти успіху, при цьому не порушують поведінку у класі [1].

Відомо, що одним з основних методичних інновацій є інтерактивні методи навчання. Слово "інтерактив" прийшло до нас із англійської мови «interact». «Inter» – це «взаємний», «act» – діяти. Інтерактивне навчання – це навчання основане на діалогічному мовленні, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя і учня, при цьому вони - рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання і не відчувається домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою [5]. В таких умовах, учні швидше привчаються бути демократичними, сміливо спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати обґрунтовані самостійні рішення. Мета інтерактивного навчання – створення комфортних умов навчання, при яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну досконалість, що робить продуктивним сам освітній процес. Потрібно пам'ятати, що суть інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес повинен бути постійно наповнений активною взаємодією всіх учнів. Це базується на співпраці, взаємонавчанні: вчитель – учень, учень – учень.

Технологія інтерактивного навчання – така організація навчального процесу, за якої неможлива відмова від участі у процесі пізнання: кожен учень має конкретне завдання, за виконання якого відчуває власну відповідальність і повинен перед всіма відзвітувати; якість виконання поставленого перед групою завдання, залежить від діяльності кожного учня [3].

Так, на уроках англійської мови найрезультативнішими у педагогічній діяльності стали такі види педагогічних технологій: інтелектуальні ігри; лінгвістичні казки; диференційовані та інтегровані завдання; інтегровані уроки; мовленнєві ігри; інтерактивні методи. При цьому, основними характеристиками вказаних інноваційних педагогічних технологій у викладанні

іноземної мови вважаємо: інтерактивність, креативність, інформативність та розвиток вміння критичного мислення.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання інноваційних педагогічних технологій сприяє зміні моделі поведінки між учителем та учнями, допомагає розвивати навички мислення, здібності та можливості учнів, дозволяє застосовувати ці ж технології у повсякденному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О.Б. Вправи з навчання техніки читання та письма англійською мовою на початковому ступені /О.Б. Бігич. – К.: Ленвіт, 2000.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 200с.
3. Упровадження інноваційних педагогічних технологій. – Електронний ресурс. – Режим доступу: tpl.uzhgorod.ua/index.../Innovacijni_techn.doc
4. Фомина Т.Н. Инновационные технологии в преподавании иностранных языков в неязыковом ВУЗе / Т.Н. Фомина, Т.Г. Зеленова // Ярославский педагогический вестник. – 2003. – № 1(34). – С. 36 – 42.
5. Шевченко Е. Б. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови / Е.Б. Шевченко // Англійська мова та література. – 2005. – № 24.

Людмила Чулак

вчитель-методист Київської спеціалізованої школи № 47
імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Головною функцією сучасної освіти стає розвиток готовності людини до динамічних соціальних змін, сприйняття і реалізації інновацій, вирішення різних організаційних задач, творчої продуктивної діяльності, конструктивної взаємодії з іншими людьми. Тому сьогодні система початкової освіти орієнтується на цілеспрямоване освоєння учнями соціального досвіду й формування ключових компетентностей, які дозволяють їм самостійно вирішувати різні організаційні, пізнавальні та комунікативні задачі.

Теоретичні й методичні засади організації навчання, результатом якого є не окремі знання, уміння та навички з різних предметів, а ключові компетентності учнів, представлені в дослідженнях Н. Бібик, В. Білик, Т. Байбари, М. Вашуленка, І. Гудзик, І. Зимньої, І. Зязюна, В. Кальней, О. Овчарук, Н. Переломова, О. Пометун, Дж. Равена, І. Родигіної, О. Савченко, Г. Селевка, І. Фрумїна, А. Хуторського, І. Якиманської та ін.

Аналіз досліджень дозволяє виділити загальну позицію науковців щодо необхідності спеціально організованого навчання для набуття учнями досвіду компетентності. Разом з тим, упровадження компетентнісного підходу потребує переосмислення цілей, задач, змісту початкової освіти, пошуку нових форм і методів навчання та способів оцінювання його результатів.

У новому Державному стандарті початкової освіти компетентність визначена як набута в процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [1]. До ключових відносять такі компетентності: уміння вчитися (навчальну), громадянську загальнокультурну, компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій, соціальну, підприємницьку, здоров'язберезувальну [2, с. 14].

Першим кроком у реалізації компетентнісного підходу є внесення змін у цілі навчання молодших школярів. Як психологічна характеристика компетентність, за визначенням Г. Селевка, включає не тільки когнітивну (знання) й операційно-технологічну (діяльнісну) складові, а й мотиваційну (емоційну), етичну, соціальну й поведінкову [4, с. 23]. Тому пошук шляхів формування ключових компетентностей спонукає педагогів виходити за межі пресловутих ЗУН-ів. Цілі в компетентнісній системі навчання спрямовані перш-за-все на розвиток пізнавальних здібностей, максимальне виявлення, актуалізацію, використання й розвиток, індивідуального досвіду кожної дитини, допомогу їй в пізнанні себе, в самовизначенні й самореалізації.

Прагнення відійти від мети засвоєння учнями окремих, часткових знань, умінь і навичок виявляється в сутності ключових компетентностей, які стосуються вивчення не окремих предметів, а є універсальними способами цілісного пізнання і практичного перетворення світу, формування і виявлення ціннісного ставлення

до нього, міжособистісної і ділової комунікації, взаємодії із соціальним і природним середовищем, саморефлексії і саморозвитку, збереження здоров'я.

При такому підході цілі навчання формулюють орієнтуючись на компетентнісну модель особистості, що охоплює всю неповторну, унікальну сукупність її якостей. Особистість можна представити як цілісність ряду компетентностей, які в єдності виступають мірою її творчого потенціалу. Ключові компетентності формуються на основі індивідуальних здібностей особистості, проявляються в певних притаманних кожній людині способах поведінки й попри суб'єктну природу мають високий ступінь універсальності.

Компетентнісний підхід у Держстандарті початкової освіти визначає цілеспрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно-підпорядковані ключові, загальнопредметні та предметні компетентності учнів [1]. Упорядкованість за принципом ієрархічності визначає супідрядність компетентностей нижчого рівня компетентностям більш високого рівня, що й обумовлює системність постановки цілей їх формування.

Ключові компетентності належать до метапредметного рівня освіти й встановлюють рівень здатності людини виконувати складні поліфункціональні, поліпредметні види діяльності, ефективно вирішуючи важливі життєві й соціальні проблеми; загальнопредметні – ті, які учень набуває під час засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі; предметні – їх учень отримує в процесі вивчення окремих навчальних дисциплін. Тому компетентнісний зміст освіти, наголошує А. Хуторської, має проходити наскрізною лінією через усі навчальні предмети й освітні галузі, одержуючи кожного разу реалістичне, діяльнісне, особистісне й соціально значуще втілення на відповідному матеріалі. Таким чином вдається об'єднати навчальні предмети в єдиний цілісний зміст, визначивши системоутворюючі елементи компетентнісної освіти як по вертикалі окремих ступенів навчання, так і на рівні горизонтальних міжпредметних зв'язків [5, с. 62].

За компетентнісного підходу основною навчання стає продуктивна, пошуково-дослідницька діяльність учнів як спосіб освоєння нового досвіду, розвитку пізнавальної самостійності,

критичного мислення, здатності творчо продукувати та реалізовувати нові знання, ідеї, способи діяльності. При розробці процесуальної складової навчання вчителю необхідно моделювати ситуації, що максимально відображають проблеми реального життя, при вирішенні яких учні набувають продуктивний досвід їх творчого вирішення.

Нові цілі й зміст компетентнісної освіти вимагають зміни позиції учня в навчальному процесі як активного суб'єкта набуття власного досвіду. Оптимальні умови для міжсуб'єктної взаємодії учнів створюються при застосуванні інтерактивних форм і методів навчання. "Сутність інтерактивного навчання, – стверджують Н. Побірченко та Г. Коберник – полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання" [3, с. 4].

Головна ознака інтерактивного навчання – використання учнями власного досвіду й досвіду інших та максимальна свобода творчої діяльності під час спільного розв'язання проблемних ситуацій. При інтерактивному навчанні учні набувають досвіду активної співпраці з іншими, вчать сприймати й оцінювати думки й дії партнерів, висловлювати власні ідеї, обґрунтовувати та відстоювати свою позицію, розвивають здатність до саморефлексії своєї діяльності та саморегуляції своїх емоційних станів.

У процесі спільного розв'язання практичних, пізнавальних, комунікативних задач, завдяки активному обміну знаннями й досвідом учні швидше освоюють нові способи діяльності, вчать самостійно оцінювати ситуацію, аналізувати проблему, розробляти план дій, необхідних для її вирішення, обирати способи їх оптимальної реалізації, контролювати й оцінювати їх виконання.

Оцінювання, результатів формування компетентностей здійснюється відповідно до критеріїв ефективності й продуктивності використання учнями набутих знань і досвіду в стандартних і нестандартних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової загальної освіти: – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/.

2. Овчарук О. В. Компетентність як ключ до оновлення змісту освіти // Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики / Овчарук О.В. – К.: „К.І.С.”, 2003. – С. 13-41.

3. Побірченко Н., Коберник Г. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Н. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. – 2004. – № 10. – С. 4-6.

4. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т. 2. / Г. К. Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.

5. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования / А. Хуторской // Народное образование. – 2003.– №2. – С. 58–64.

Людмила Чхайло

КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
(Суми, Україна)

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Нагальною потребою сьогодення є подолання суперечності між необхідністю впровадження інноваційних педагогічних технологій у процес підготовки майбутніх учителів та недостатнім науково-методичним забезпеченням їх розробки і впровадження. Адже традиційна освіта зорієнтована на систему знань як основу фахової підготовки, а не на особистісний і професійний розвиток майбутнього вчителя. Тому визначення теоретичних засад розробки технологій розвитку професійно необхідних якостей майбутніх учителів є актуальною педагогічною проблемою.

У сучасних наукових працях широко представлені різні напрями досліджень освітніх технологій. Проблеми педагогічних технологій знайшли висвітлення у працях таких зарубіжних вчених: М. Кларк, Ф. Персиваль, Г. Еллінгтон, П. Мітчел, М. Вулман, С. Сполдінг, С. Ведемейер, Р. Томас та ін. Окремі аспекти технології професійної підготовки майбутніх учителів розкриті у працях І.М. Богданової, С.О. Сисоєвої, Л.В. Кекух та ін.

Визначення теоретичних підходів щодо розробки технологій розвитку професійно необхідних якостей майбутнього учителя передбачає вирішення таких завдань обґрунтування системи професійно необхідних якостей педагога; аналіз існуючих положень

щодо формування якостей особистості; розгляд концепції професіоналізації в контексті виховання визначених якостей; обґрунтування вимог щодо педагогічних технологій, які забезпечуватимуть розвиток системи професійно необхідних педагога в процесі фахової підготовки.

Порівняльний аналіз професійно значущих якостей, виокремлених у психолого-педагогічних дослідженнях, засвідчує їх надзвичайну змістову та кількісну різноманітність, що вказує на довільність та безсистемність їх класифікації, а також на невизначеність ступеня їх декомпозиції – як її проводити, скільки якостей із великого їх числа вибрати, яким саме надати перевагу. Розв'язанню вказаного протиріччя може сприяти визначення провідних професійно значущих якостей, інтегративних за суттю, та встановлення їхнього взаємозв'язку із концептуально визначеними та мінімально узагальненими властивостями, які виступають показниками розвитку основоположних якостей.

Гуманність як професійно значуща риса ґрунтується на гуманістичній позиції особистості, але не тотожна гуманності як якості особистості. Вона передбачає оволодіння майбутнім вчителем системою професійних знань та умінь, реалізується професійно, підпорядковується певним закономірностям. Як слушно зауважує О.М. Пехота, поняття «педагогічна доброта» не слід плутати з поняттям «доброта педагога». Педагогічна доброта – це здатність вчителя усвідомлено вибудовувати свої стосунки з вихованцями, при цьому спиратися на оптимістичну перспективу їх розвитку, на найкращі якості, мати на увазі благодійну мету і досягати її тільки благодійними засобами [3, с. 247].

Цілеспрямованість – це якість особистості, яка полягає в наявності суб'єктивної системи цілепокладання та вмінь послідовно і наполегливо підпорядковувати свої дії досягненню визначеної мети.

У психолого-педагогічній науці сформувалось декілька підходів до розробки цілісної концепції професіоналізації. Найбільш розповсюдженим є підхід з позицій професійної відповідності. У рамках цього підходу процес професіоналізації розглядають як формування або досягнення професійної відповідності, провідними критеріями якої є професійна успішність задоволення працею (К.М. Гуревич, Н.Д. Левитов, К.К. Платонов).

Ми вважаємо, що доцільним є розгляд професіоналізації як процесу формування особистості і діяльності професіонала. Професіональне становлення особистості – це процес, який за своєю суттю і змістом полісистемним. Його слід розглядати як форму професійної соціалізації та індивідуалізації, як частину життєвого шляху індивіда, як специфічну форму професійного розвитку та виявлення активності індивіда.

Особистість професіонала – це інтегральна системна якість, яка закономірно проявляється на певному етапі професійного розвитку індивіда. Ця якість формується і реалізується в рамках системи, яка включає такі компоненти: соціально-професійні вимоги до людини, цінності і норми професійної спільноти, вимоги людини до змісту і умов професіоналізації, потреби і можливості індивіда реалізувати свої вимоги, а також соціально-професійні вимоги і норми. В ході професіоналізації ця система постає перед індивідом у формі соціальної ситуації професійного розвитку.

Професійно значущі властивості виявляються і формуються в діяльності. Тому включення студентів у різноманітні види діяльності сприяє розвитку їхніх особистісних рис, а реалізація фахового аспекту діяльності є передумовою формування професійно важливих особистісних якостей. При цьому слід враховувати активність особистості у процесі діяльності. Також потрібно зазначити, що формування якостей особистості відбувається в процесі їх взаємозв'язку з навколишнім світом, тобто властивості особистості існують у вигляді певних відносин.

Співставимо поняття «діяльність» і «відносини». Вони мають суттєві відмінності, які знаходять відображення у їхніх структурах. Так, будь-яка діяльність має мету, яка є її ідеалізованим результатом. Відносини ж характеризують зв'язки людини з навколишнім світом, з іншими людьми. Необхідно враховувати якісну відмінність цих категорій в процесі виховання, оскільки діяльність сама по собі може відбуватися як нейтральний процес і не забезпечити виховання позитивних рис особистості, адже вона є загальною передумовою для процесу виховання. Слід враховувати не тільки участь особистості у видах діяльності, але й ті відносини, які встановлюються в процесі її виконання. Від змісту і характеру відносин значною мірою залежить ступінь виховного впливу на вихованця.

Отже, для виховання професійно необхідних властивостей – гуманності, креативності, цілеспрямованості слід забезпечити не просто участь студентів у певних видах діяльності, але й відповідні цим якостям відносини. Потрібно сконструювати на підставі інноваційних технологій педагогічно доцільну, творчу, гуманізовану систему відносин. Їй має бути властиве: діалогічність, суб'єкт-суб'єктний характер стосунків, співтворчість тощо.

Визначимо особливості педагогічних технологій розвитку професійно необхідних якостей особистості. Ці технології повинні забезпечити в учня уявлення про себе як неповторну особистість, мають навчити відчувати іншу людину, а для цього необхідно створити широке поле діалогічного спілкування. Крім того, важливо розвивати самостійність особистості, здатність робити відповідальний вибір у складних ситуаціях, що можливо при усвідомленні ідеального образу себе.

Порівняльний аналіз особливостей розвитку професійно необхідних якостей показав, що більш знанні зміни відбулись в особистісній структурі студентів експериментальної групи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаревская Е.В. Теория и практика личностно-ориентированного образования / Е.В. Бондаревская. – Ростов-на-Дону: Издательство Ростовского педагогического университета, 2000. – 352 с.

2. Вербицкий А.А. Новая образовательная парадигма и контекстное обучение. Монография. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 1999. – 75 с.

3. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.

4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / [С.О. Сисоєва, Л.М. Алексюк, П.М. Воловик, О.І. Кульчицька, Л.Є. Сігаєва, Я.В. Цехмістер та ін.] ; за ред. С.О. Сисоєвої. – К. : ВІПОЛ, 2001. – 502 с.

**Валентина Шевченко,
Аліна Натха, Анастасія Скоріна**
Дніпропетровський національний
університет імені О. Гончара
(Дніпропетровськ, Україна)

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ

Життя студентів влаштоване таким чином, що більшість свого часу він проводить сидячи за партою. 7 годин він знаходиться в університеті, 2 години проводить у транспорті, 2-3 години готує домашнє завдання. Усі ці 11-12 годин він знаходиться у сидячому положенні, що не є природнім для людини.

Такий малорухливий спосіб життя призводить до серйозних захворювань. Якщо розглянути динаміку зміни демографічної ситуації в Україні, можна побачити, що кількість населення за 23 роки зменшилась більш ніж на 6 млн. осіб (рис. 1), природній приріст населення всі ці роки є від'ємним (рис. 2) [1].

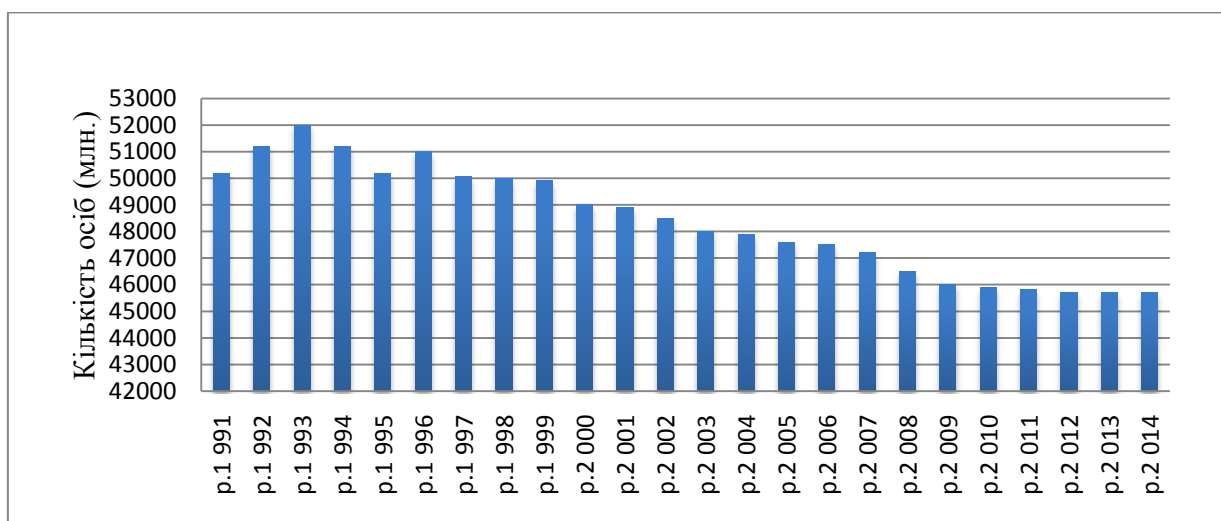

Рис.1. Демографічна ситуація в Україні в 1991-2014рр.

Щодо захворювань, найпоширенішими в Україні є хвороби органів дихання. На початок 2014 року було зареєстровано близько 13 млн. осіб, що мають проблеми з дихальною системою. Близько 2,2 млн. осіб мають вади системи кровообігу, 1,4-опорно-рухового апарату, 0,7-нервової системи [2]. Усі ці захворювання можна віднести до класу професійних, яких можна було уникнути, якщо люди вели б більш рухливий спосіб життя.

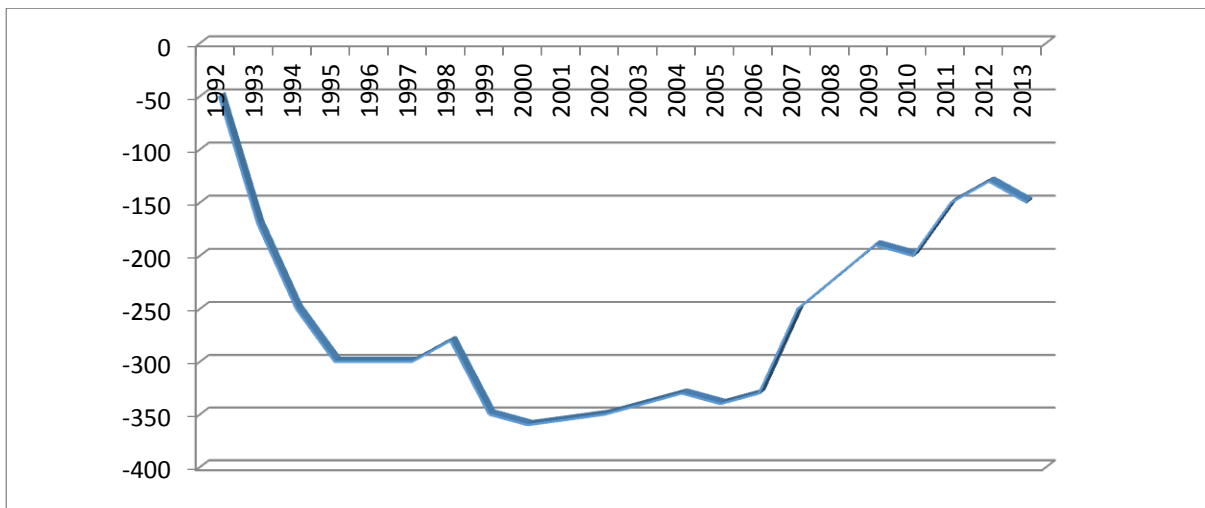

Рис. 2. Природний приріст населення в Україні в 1991-2013рр.

Нами було проведено дослідження, в якому взяли участь студенти 2-3 курсів нашого факультету. Метою дослідження було встановити, чи відрізняється фактичний вік студентів від біологічного. Студенти виконували комплекс вправ, їх результати фіксувалися і були проаналізовані.

Першим завданням було нахилитися, намагаючись дістати пальцями підлогу, якомога більше разів протягом хвилини. Якщо людина може нахилитися 50-55 разів-її біологічний вік 20 років, 35-49 – 30 років, 30-34 – 40 років, 25-29 – 50 років, 20-24 – 60 років, 10-69 – 70 років.

Друге завдання було орієнтоване на вестибулярний апарат і полягало в тому, щоб студент якомога довше простояв на одній нозі з заплющеними очима. Якщо йому вдавалося простояти більше 30 секунд – його біологічний вік 20 років, 20 секунд – 40 років, 15 секунд – 50 років і менше 10 секунд – 60 років.

Метою третього завдання було дізнатися про стан судів. Його сутність полягала в тому, щоб студент протягом 5 секунд натискав на шкіру тильної сторони руки. Шкіра білішала і треба було поррахувати час, за який біла пляма ставала нормального кольору. Якщо на це було потрібно менше 4 секунд – біологічний вік людини 20 років, 5-7 секунд – 30 років, 8-10 – 40 років, 11-13 – 50 років, 14-15 – 60 років, більше 15 секунд – 70 років.

Четверте завдання перевіряло дихальну систему. Студенти повинні були поррахувати кількість глибоких вдихів-видихів, які вони можуть зробити за хвилину. Якщо їх кількість становила більше 40 – біологічний вік людини 20 років, 35-39 – 30 років, 30-34 – 40 років, 20-29 – 50 років, 15-19 – 60 років, менше 14 разів – 70 років.

П'яте завдання було покликане перевірити стан суглобів. Студенти повинні були закинути обидві руки за спину на рівні лопаток і з'єднати пальці між собою. Якщо людині це з легкістю вдається – їй 20 років, якщо вона може торкнутися – 40 років, не змогла завести руки за спину чи зблизити їх – 60 років.

За результатами біологічний вік 50% студентів не відрізняється або відрізняється незначно від фактичного. Біологічний вік 40% студентів був більшим за фактичний на 10 років та 10% студентів – на 20 років. Ті студенти, вік яких значно відрізнявся, зізналися, що вони ніколи не займалися спортом та не роблять спортивні вправи вранці.

Щоб уникнути проблем із здоров'ям та задля збереження молодості якомога довше, необхідно вести активний спосіб життя та розвивати свої фізичні здібності і якості. Фізичними здібностями вважають задатки люди, які є в неї від природи. Також існує таке поняття як фізична якість, яке означає фізичну готовність людини здійснювати активні рухові дії.

Існує 5 фізичних якостей: швидкість, спритність, сила, гнучкість, витривалість. Швидкість – це здатність людини виконувати рухові дії в мінімальній для даних умов час, без зниження ефективності техніки, виконуваної рухової дії [3]. Основним методом розвитку швидкості є багаторазове повторення руху з максимальною швидкістю. Тривалість таких вправ визначається часом, протягом якого може бути збережений максимальний темп. Спритність – це здатність людини вирішувати рухові завдання за короткий період навчання, а також перебудувати свої рухові дії, в мінливих зовнішніх умовах. Гнучкість – це здатність людини виконувати рухи з максимальною амплітудою. Витривалість – це здатність людини виконувати будь-яку роботу без зниження її працездатності, уміння протистояти втомі.

Отже, ведення здорового способу життя людини не потребує значних грошових вкладень, кожна людина повинна сама для себе зрозуміти важливість рухливого способу життя і приділяти кожного дня приблизно 30 хвилин для виконання певних вправ, які стануть запорукою здоров'я та щасливого життя без хвороб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]- Режим доступу http://www.ukrstat.gov.ua/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik/nas_u.html

2. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/oz_rik/oz_u/zahvor_06_u.html

3. Педагогіка у запитаннях і відповідях [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://pidruchniki.com/pedagogika/fizichne_vihovannya

4. Комплекс вправ для розвитку швидкості [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://fizkultura-na5.ru/kompleksy-oru/kompleks-uprazhnenij-dlyz-razvitiya-bystryoty.html>

5. Комплекс вправ для розвитку спритності [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://fullhaus.com.ua/vpravu-dlya-rozvytku-hnuchkosti-shvydkosti-vytryvalosti-vypravlennya-postavy/html>

6. Сайт Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського/Методи розвитку фізичних якостей.

Кристина Шевчук

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ МЕТОДІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Завдання сучасного вчителя в умовах впровадження оновленого Держстандарту Модернізувати навчальний процес так, щоб забезпечити його пошуковий та дослідницький характер шляхом упровадження інноваційних технологій і різноманітних форм і методів навчання з метою формування життєвих компетентностей учнів, розвитку їх творчих задатків. За цих умов навчальна діяльність дитини стає активною, цікавою, результативною.

На необхідність використання дослідницьких методів у педагогічній діяльності наголошується і в провідних нормативних документах. Зокрема, згідно з «Національною доктриною розвитку освіти» стратегічним напрямком реформування школи XXI сторіччя в Україні є «переосмислення усіх факторів, від яких залежить якість навчально-виховного процесу, змісту, методів, форм навчання і виховання, системи контролю і оцінювання, взаємо - відповідальності учасників навчально-виховного процесу». Тому серед важливих завдань, що стоять нині перед початковою школою, є розвиток

творчих здібностей учнів, навчання вмінням і навичкам дослідницького пошуку, опанування школярами основ природничо-наукового світогляду за допомогою активних методів навчання, що дозволяють використовувати всі рівні засвоєння знань: від звичайного відтворення до творчо-пошукової діяльності.

Щоб залучити учнів до активної дослідницької, творчої діяльності, учитель повинен таким чином організувати свою роботу, щоб в учнів виникло бажання діяти і вносити нове у свій досвід. Якнайкраще активну пізнавальну діяльність школярів забезпечують проблемно-пошукові методи навчання. Особливість професійної підготовки вчителя до організації такої діяльності молодших школярів полягає в тому, що він не тільки повинен уміти організувати навчально-дослідницьку діяльність учнів, але й сам досконало володіти методами наукового дослідження (уміти формулювати проблему, завдання, питання; розробити гіпотезу, визначити схему експерименту, знайти чинники, шляхи й засоби наукового аналізу тощо).

Педагог, який керує дослідницькою практикою дітей, повинен:

- знаходити й ставити перед учнями реальні навчально-дослідницькі завдання в зрозумілій для дітей формі;
- уміти захопити учнів дидактично цінною проблемою, зробивши її проблемою самих дітей;
- бути здатним до виконання функцій координатора й партнера в дослідницькому пошуку;
- уміти уникати директивних вказівок і адміністративного тиску;
- бути терплячим до помилок, які допускають діти у спробах знайти власне рішення. Пропонувати свою допомогу або адресувати школярів до потрібних джерел інформації тільки в тих випадках, коли учень починає відчувати безнадійність свого пошуку;
- організувати заходи для проведення спостережень, експериментів і різноманітних досліджень;
- заохочувати й усіляко розвивати критичне ставлення до дослідницьких процедур;
- уважно стежити за динамікою дитячих інтересів до досліджуваної проблеми; уміти закінчити дослідження й роботу з обговорення рішень до того, як діти втратять інтерес до проблеми;

– бути гнучким і при збереженні високої мотивації дозволяти окремим учням продовжувати працювати над проблемою добровільно, поки інші учні вишукують шляхи підходу до нової проблеми [1, с. 45].

Сьогодні педагогічна теорія пропонує широкий спектр дослідницьких методів навчання, і найбільше пропагується саме інноваційні методи навчання дослідницького спрямування. Однак мені хотілося б зупинитися на традиційних дослідницьких методах, які доступні і присутні в педагогічній скринці кожного вчителя. За правильної організації та систематичному використанні таких методів, вони стануть надійним помічником щодо розвитку творчих здібностей учнів. Звичайно такі методи можна використовувати на різних предметах, однак предмети природничого циклу мають чи не найбільше для цього можливостей як по лінії змісту так і по лінії методичного інструментарію.

Отож серед традиційних дослідницьких методів можна виокремити: спостереження, досліди (демонстраційний та фронтальний), проведення практичних робіт (з географічним приладдям, глобусом, картою), моделювання, проектування [3, с. 4].

Використовуючи дослідницькі методи навчання, можна переконатись, що учні краще почали аналізувати, зіставляти, виділяти головне, вміло застосовувати набуті навички на практиці, набули комунікативних навичок. Підвищується інтерес учнів до знань, зростає самоповага. Постійне впровадження їх у практику роботи робить процес навчання значущим, орієнтованим на особистість учня. І дає, врешті-решт, вагомі здобутки.

При використанні дослідницької діяльності на уроках можна говорити про те, чого ми досягнемо. А саме дитина вміє: орієнтуватися в різних життєвих ситуаціях; критично мислить, використовує сучасні технології; формулює і відстоює власну думку; вміє працювати з інформацією; комунікабельна, вміє працювати в колективі.

Таким чином, початкова школа виконує суспільний запит на формування особистості, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, приймати сміливі і нестандартні рішення, творчо ставитись до праці, вміло розв'язувати власні життєво важливі проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Макрізіна Л. Сучасні технології навчання // Рідна школа. – 2007. – №6. – С. 46–49.
2. Програма обласного науково-методичного дослідження «Запровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховний процес» // Управління освітою. – 2004. – № 17. – С. 23–28.
3. Сиротенко Г. Інноваційний потенціал освіти: досягнення на тлі проблем // Управління освітою. – 2004. – № 20, жовтень. – С. 4–5.

Лариса Шевчук

Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВОРЧИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Оновлення сучасної освіти потребує переходу від знаннево-просвітницької парадигми до компетентнісно-спрямованої, що передбачає розвиток особистості та створення умов для її реалізації.

До переліку ключових компетентностей, які необхідно формувати у молодших школярів, входить вміння вчитися (прагнути здобувати нові знання; набути самостійності у виконанні пізнавальних завдань, володіння вміннями й навичками самоконтролю та самооцінки тощо) та інформаційно-комунікативна компетентність (вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, знаходити, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, створювати власні тексти).

Для ефективного формування текстотворчих умінь учнів початкових класів необхідним є врахування сутності тексту, його характеристик, структури, особливостей процесів сприймання, розуміння, запам'ятовування, відтворення молодшими школярами.

У мовознавчій літературі термін «текст» використовується у двох значеннях: по-перше, – це конкретний твір як об'єкт структурно-змістового аналізу, по-друге – результат реалізації функціонування мови в процесах комунікації і текстотворення.

Щодо текстотворення варто зазначити, що перетворення мови в текст розглядає М. Медведєв, текст як репрезентант особистості у міжкультурній комунікації – О. Левашкіна, психологічні чинники побудови іншомовного письмового тексту – І. Секрет, особливості

процесів створення текстів – Н. Бернштейн, О. Глазова, С. Гіндін, І. Зимня, О. Леонтьєв, О. Лурія, Ч. Осгуд, В. Статівка, Н. Хомський та ін.

Процес створення власного тексту є складним для учнів, тому потребує посиленої уваги науковців, методистів та вчителів. Водночас, для ефективного формування текстотворчих умінь молодших школярів необхідним є використання різноманітних інновацій, – змін, які вносять щось нове, неординарне, позитивно впливають на якість і мотивацію навчання.

Опираючись на класифікацію інновацій, описану В. Химинцем, ми вважаємо, що для формування текстотворчих умінь учнів актуальними є інновації у змісті освіти (навчальні програми, посібники тощо) та в організації навчально-виховного процесу (специфіка форм навчальної діяльності школярів).

Процес творчої діяльності передбачає використання здобутих знань у новій ситуації, самостійне бачення проблеми, способів її вирішення, комбінування раніше засвоєних способів в нові, що мотивує, на нашу думку, доцільність формування текстотворчих умінь молодших школярів на основі поглибленої систематичної роботи над навчальними текстами, застосовуючи поступовий перехід від сприймання, аналізу, впізнавання, відтворення, відновлення тексту – до конструювання, доповнення, створення власного.

Зазначені вище підходи покладені в основу навчальної програми курсу за вибором для молодших школярів «Читаємо. Розуміємо. Творимо», якій надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

Новизна навчальної програми полягає також у варіативності її впровадження: з 2 класу або (за необхідності) з 1 класу, зважаючи на різноманітність класів щодо рівнів читацьких умінь і навичок учнів.

Для реалізації курсу за вибором «Читаємо. Розуміємо. Творимо» розроблено комплект навчальних посібників для молодших школярів (для кожного класу – 4 навчальні посібники): «Казка вигадка, та в ній...», «Чи мудро збудований світ», «Умій почекати», «Чи добре самому?», «Горішки для білочки», «Бабусині хитрощі», «Чому рипить сніжок?», «Коник-стрибунець», «Знахідка», «Загублений гаманець» та ін.

Водночас, слід зазначити, що впровадження інноваційних підходів у практику сучасної школи спричинює актуальність самостійного здобуття знань школярами. Зважаючи на це, формування текстотворчих умінь у рамках курсу за вибором

«Читаємо. Розуміємо. Творимо» відбувається завдяки поступовому переходу від фронтальної – до групової, згодом – індивідуальної роботи школярів. Доцільною є організація паралельного індивідуальної самостійної роботи учнів з високим рівнем навчальних досягнень, у парах або групах – достатнім та середнім, індивідуально під керівництвом учителя – середнім і початковим. Такий підхід до організації навчання сприяє створенню умов для індивідуального темпу виконання кожним школярем системи завдань.

Перспективним (хоча й досить ризикованим) напрямом у дослідженнях, на нашу думку, є розвиток текстотворчих умінь учнів 4 (а можливо й 3 класу) з використанням дистанційної освіти (за умови активної допомоги батьків).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Химинець В. Інновації в сучасній школі. – Ужгород, Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2004. – 168 с.
2. Шевчук Л. Бабусині хитрощі: навч. посіб. 3 кл. / Л. Шевчук. – В 4 ч. – Ч. 2. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 124 с.
3. Шевчук Л. Горішки для білочки: навч. посіб. 3 кл. / Л. Шевчук. – В 4 ч. – Ч. 1. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 112 с.
4. Шевчук Л. Казка – вигадка, та в ній...: навч. посіб. 2 кл. / Л. Шевчук // Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – Ч.1 – 80 с.
5. Шевчук Л. Коник-стрибунець: навч. посіб. 3 кл. / Л. Шевчук. – В 4 ч. – Ч. 4. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. – 132 с.
6. Шевчук Л. Самостійна робота над текстом у навчальних посібниках з читання для 2 класу / Л. Шевчук // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / за заг. ред. О. М. Топузова. – К.: Педагогічна думка, 2012. – Вип. 12. – 784 с. – С. 759–763.
7. Шевчук Л. Чи мудро збудований світ? / Л. Шевчук. // Казки народів світу. 2 кл.: в 4 ч. – Ч. 3. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 148 с.

Юлія Щетініна
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
(Суми, Україна)

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДЕМОНСТРАЦІЙНИМИ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ – ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК У ШКОЛАХ КАНАДИ

Політичні зміни в сучасній Україні мають на меті створити демократичну країну, яка б увійшла до ЄС. Членство у Європейському Союзі передбачає входження нашої держави до європейського простору вищої освіти. Зона вищої освіти Європи надасть змогу мобільності та працевлаштування громадян будь-якої країни ЄС.

Першочергове значення освіти й освітньої співпраці для розвитку та зміцнення стабільних, мирних і демократичних суспільств є загально визнаним. То ж українські педагоги мають відповісти на питання: «Як максимально підготувати учнів та студентів до участі в процесі «Європа знань»? Як сформувати особистість, здатну не тільки отримувати запропоновані їй знання, але й прагнути більшого, вміти самостійно та творчо працювати, аналізувати матеріали, робити висновки, розробляти нові ідеї та використовувати їх на практиці?»

Останнім часом провідні педагоги та психологи приходять до висновку, що значну та вирішальну роль у формуванні подібного еталону учня відіграє така його якість, що має назву «пізнавальна самостійність». Наша робота присвячена дослідженню пізнавальної самостійності старшокласників за допомогою демонстраційних засобів навчання в школах Канади. Чому саме Канади? Тому що позитивний, вже більш ніж двадцятирічний досвід Канади у цьому напрямку, може бути успішно використаним у навчально-виховному процесі українських шкіл. Адже, враховуючи той факт, що великий відсоток населення Канади складає саме українська діаспора, можна сподіватися на спільність ментальностей наших народів.

Незважаючи на досить довгу історію, поняття «пізнавальна самостійність» залишається актуальним у наш час і навіть простежують посилення уваги сучасних дослідників до проблеми формування пізнавальної самостійності. Ця проблема знайшла відображення у роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників (О. Чирва, О. Петунін, М. Єременко, М.Смирнова, Г. Адамів,

Г. Румянцева, Р.Х. Джонсон, Ю. Кантен, Жан Ваньє). Н. Половникова, В. Тюріна, Є. Голант, Г. Сорока трактують пізнавальну самостійність, як «готовність учня до навчання і оволодіння знаннями і, особливо, творчістю» [1; 7]. Під пізнавальною самостійністю Л. Вяткін розуміє «рівень інтелектуального розвитку особистості» [1; 7]. Суттєво розширює загальноприйняті визначення пізнавальної самостійності Г. Г. Румянцева, розглядаючи її, як «якість особистості, що виражається у здатності організовувати свою пізнавальну діяльність самостійно та здійснювати її для розв'язання нової пізнавальної проблеми»; а також, як «готовність вирішувати пізнавальні задачі без безпосередньої сторонньої допомоги, тобто визначати цілі діяльності та своєчасно корегувати їх» [1; 4].

Як бачимо, більшість дослідників розглядають «пізнавальну самостійність» як якісну особистісну характеристику, що проявляється у: прагненні та вмінні самостійно мислити; здатності орієнтуватися в новій ситуації і робити це творчо; бажанні постійно отримувати нові знання і навчитися способу їх здобуття; вмінні скоординувати свою навчальну діяльність, тобто самому визначити цілі, задачі, об'єкт своєї діяльності; рефлексії та саморефлексії; незалежності особистих думок.

Тобто, очевидним є факт, що, сформувавши пізнавальну самостійність учня, вчитель забезпечує досконалість навчального процесу, адже успішність будь-якої діяльності полягає в бажанні її виконувати. То ж перед нами постає питання: «Як, якими методами та засобами можна сформувати пізнавальну самостійність старшокласників у сучасному суспільстві?» Цікавими тут є особливості психології сучасних підлітків та особливості розвитку нашого суспільства з його все більш прогресуючим впливом масс-медіа та інформаційних технологій. Таким чином, логічною є думка про успішність використання технічних засобів навчання для формування вищевказаної якості, а особливо CD-дисків, аудіокaset, кінофільмів та кінофрагментів. Важливо відмітити, що за останнє десятиріччя, такий технічний засіб навчання як комп'ютер зайняв пріоритетне місце у житті підлітків. Отже, важливим для нас, педагогів, є завдання правильно скорегувати зацікавленість учнів технічними засобами навчання, зробити їх знаряддям здобуття знань, а не розважальним ігровим засобом чи таким, що руйнує психіку та мораль.

Проаналізувавши світовий досвід, ми виявили, що педагоги Канади, усвідомлюючи важливу роль інформаційних технологій, засобів масової інформації, вже досить інтенсивно працюють над розвитком медіа-освіти та медіа-грамотності і застосовують широкий спектр форм і методів медіа-освіти, особливо, у вивченні гуманітарних і суспільних наук. Дирекція освіти Saskatoon і члени організації медіа-грамотності Саскачевана розробили три програми – «Телемедіа», «Ньюсмедіа» та «Дитячі медіа» для використання у школах. У цьому курсі даються предмети, що інтегровані з усіма аспектами шкільного навчального плану.

Дослідивши проблему медіа-освіти у роботах американських та європейських вчених (Р. Кьюбі, Дж. Гербнер, С. фон Файлітзен, К. Тайнер), ми можемо узагальнити і підсумувати її мету. Вона полягає у «наданні учням розуміння того, як і чому медіа відображають суспільство і людей»; у «розвитку аналітичних здібностей і критичного мислення відносно медіа»; у «розширенні свободи та розмаїття комунікації» [3; 6].

Канадські вчені підкреслюють, що важливим принципом медіа-освіти є критичне мислення, для розвитку якого впроваджується створення учнями власної медіа-продукції. На думку С. фон Файлітзена, «медіа-освіта потрібна для активної участі як у демократичному процесі, так і в процесі глобалізації» [3; 6]. Учням пропонується створити власну медіа-продукцію, спробувати себе у якості журналіста, спільно з вчителем вибрати тему, шляхи практичної реалізації проекту.

Стає зрозумілим, що всі ці види діяльності сприяють розвитку: самостійного мислення; здатності орієнтуватися в новій ситуації; креативного підходу; бажання отримувати нову інформацію та знання; вміння скоординувати свою діяльність; критичного мислення тощо.

Отже, проаналізувавши досвід педагогів Канади, ми довели доцільність і успішність використання демонстраційних засобів навчання для формування пізнавальної самостійності старшокласників. Ми сподіваємось, що цей досвід може бути використаний у вітчизняній системі освіти, зокрема у викладанні предметів гуманітарного циклу. Адже важливим є формування аналітичного мислення та рефлексії підростаючого покоління, особливо в епоху війни та тероризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамів Г. С. Формування у студентів педагогічного училища пізнавальної самостійності (на матеріалі вивчення психолого-педагогічних дисциплін): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец.13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. С. Адамів. – Київ, 2003. – 20[1]с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Навчальний посібник / Н.П. Волкова. – К.: Академія, 2001. – 575 с.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. – 2-ге вид., стер. – К.: АУП, ЦВП, 2012. – 58 с.
4. Румянцева Г.Г. К вопросу о педагогических условиях формирования познавательной самостоятельности студентов в процессе изучения иностранного языка (на примере аграрных ВУЗов) [Електронний ресурс], режим доступу: <http://aeli.altai.ru/nauka/sbornik/2002/rumanceva.html>
5. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб.наук. праць /видавець Д.Г. Зволейко. – Кам'янець-Подільський: Вип.14. кн.2, 2010. – 604 с.
6. Чернявська Ю. Медіа-освіта – інноваційний напрям у школі Канади. [Електронний ресурс], режим доступу: http://osvita.ua/school/school_today/1143/
7. Шишка И.В. Использование мультимедийных средств обучения на уроках в начальных классах. [Електронний ресурс], режим доступу: www.yrok.net.ua/_ld/21/2182.doc

Оксана Юрченко

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
(Київ, Україна)

ЗМІСТ І ФОРМИ МІСЬКОЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГА ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ САМОЗБЕРЕЖЕННЯ

Успіх сучасного навчання та виховання в початковій школі вирішальною мірою залежить від того, наскільки вдасться збудити творчий потенціал педагогів, які зараз працюють в системі початкової освіти. Відтак робота методичного об'єднання вчителів міста – один з основних компонентів системи підвищення кваліфікації, важлива ланка

в системі безперервної освіти – є одним із засобів управління навчально-виховним процесом і повинна забезпечити вирішення таких завдань, як інформування педагогів про результати наукових досліджень і передового педагогічного досвіду в галузі педагогіки, психології, теорії викладання предмета; надання дієвої допомоги педагогам в удосконаленні їх професійної підготовки, ознайомлення із застосуванням сучасних технологій навчально-виховної діяльності» [2, с. 6].

Сучасні технології навчання стають сьогодні основним напрямом реалізації модернізаційних реформ в освіті і одним із суттєвих напрямів переходу до моделі інноваційного розвитку України в цілому. Однак, важливо зазначити, що нова якість освіти, яка забезпечила б розвиток сучасного суспільства, може бути досягнута лише при створенні певних умов організації такого навчально-виховного процесу, який не зашкодить здоров'ю дітей та молоді і буде спрямований на збереження, зміцнення, формування здоров'я учасників навчально-виховного процесу.

Метою нашого дослідження є впровадження технологій самозбереження в роботу методичного об'єднання вчителів початкових класів. Зазначимо, сутність самозбережувальних технологій постає в комплексній оцінці умов виховання і навчання, які дозволяють зберігати наявний стан учнів, формувати більш високий рівень їхнього здоров'я, навичок здорового способу життя, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я і проводити відповідні психолого-педагогічні, корегувальні, реабілітаційні заходи з метою забезпечення успішності навчальної діяльності та її мінімальної фізіологічної «вартості», поліпшення якості життя суб'єктів освітнього середовища. Отже провідною метою технології самозбереження є виховання бажання бути здоровим.

Нами досліджено, що існує об'єктивна потреба в підвищенні ефективності роботи вчителів з формування самозбережувальних навичок у молодших школярів через суттєві зміни в організації та здійсненні міської методичної роботи з питань самозбереження суб'єктів освітньої діяльності.

З огляду на це, здійснення методичної роботи з застосування самозбережувальних технологій передбачає: конструювання у вчителів стійких мотивацій до самозбережувальної діяльності; підвищення власної культури здоров'я; удосконалення педагогічних

знань із теорії та методики самозбереження дітей; формування у вчителів професійних умінь і навичок моделювання та проектування самозбережувальних технологій.

Слід наголосити на тому, що зміст роботи методичного об'єднання вчителів початкових класів з впровадження самозбережувальних технологій повинен формуватися відповідно до провідних принципів, а саме: всебічності як рівнозначного розроблення всіх напрямів методичної роботи; комплексності внаслідок єдності та взаємозв'язку напрямів професійного вдосконалення учителів; цілісності, що базується на реалізації системного підходу в процесі формування та реалізації системи методичної роботи; максимальної узгодженості змісту внутрішньо шкільної та міської методичної роботи з їх цілями і завданнями; актуальності, що характеризується концентрацією уваги на тих проблемах загальноосвітніх навчальних закладів, що вимагають негайного вирішення; єдності науковості й доступності, що передбачає врахування можливостей учителя під час опанування наукових досягнень; практичної спрямованості – розв'язання конкретних завдань, що постають перед педагогічними колективами шкіл; вибору пріоритетів, що означає усвідомлене виокремлення з низки науково-педагогічних концепцій та ідей саме тих, які можуть об'єднати різноплановий і багатогранний зміст методичної роботи [2, с. 10 – 11].

В умовах сучасних вимог суспільства суттєво змінюється роль учителя, який повинен не лише дати учням знання, сформувати вміння та навички, а й відкривати нове, формувати власні самоосвітні компетентності. З боку нашого дослідження цікавою є така форма реалізації сучасних технологій як педагогічні експерименти та педагогічна творчість. Серед учителів методичного об'єднання виділяють 4 рівні педагогічної діяльності: репродуктивний рівень (діяльність учителя на основі відомих методик); раціоналізаторський рівень (внесення вчителем коректив у свою роботу); конструкторський рівень (діяльність учителя з конструювання власного варіанту вирішення проблеми); новаторський рівень (учитель вирішує педагогічні проблеми на принципово нових засадах).

На нашу думку, найпродуктивнішими формами роботи, які визначають рівень зацікавленості вчителя в підвищенні рівня своєї педагогічної майстерності з впровадження технологій самозбереження є методичні розробки нестандартних уроків фізичної культури та курсу «Основи здоров'я», виготовлення комплектів

дидактичного матеріалу та системи мультимедійного забезпечення уроків та фізкультхвилинок в початковій школі, авторські програми спецкурсів та факультативів, розробки науково-дослідницьких робіт, публікації досвіду роботи.

Власними досягненнями вчителі мають змогу ділитися на засіданнях методичних об'єднань міста. Зауважимо, що методична робота з самозбережувальної діяльності вчителя може здійснюватися в різноманітних взаємодоповнюючих формах. Їх поділяють на індивідуальні, групові та колективні. Вибір тієї чи іншої форми роботи обумовлений станом матеріально-технічного забезпечення навчального закладу, рівнем згуртованості та психоемоційним кліматом педагогічного колективу, а також залежить від компетентності керівництва.

На нашу думку, вагоме місце посідають групові форми методичної роботи, основним завданням яких є створення об'єднань учителів за інтересами з метою взаємного обміну професійним досвідом. Як показує досвід, вирішення методичних проблем можливе завдяки організації роботи кафедр і методичних об'єднань. Доцільно запланувати науково-практичні доповіді самозбережувальної тематики, проведення відкритих уроків і позакласних занять, на яких яскраво демонструються приклади застосування самозбережувальних технологій. Подібна робота буде доцільною в межах роботи творчих груп. Впровадженню вчителями самозбережувальних технологій сприятиме проведення теоретичних семінарів, семінарів-практикумів, педагогічних читань, науково-практичних конференцій, педагогічних виставок. Доцільним є введення єдиного методичного дня з проведенням індивідуальних консультацій. Надзвичайно важливо дбати про систематичне поповнення методичного кабінету завдяки підбору методичних рекомендацій, нормативно-правових документів і програмно-методичного забезпечення щодо створення оздоровчого освітнього середовища, ведення спеціальної картотеки з питань самозбереження. Зазначимо, що широке застосування нетрадиційних колективних форм методичної роботи в школі забезпечить прискорення й удосконалення процесу підготовки вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій: «аукціон ідей», «прес-бій», «референдум» [3, с. 600].

Спираючись на вищесказане Ми цілком погоджуємося із Л. Горяною, яка стверджує: «Здобуття професіоналізму вчителем – це

складний і довготривалий шлях, що потребує таких особистісних якостей, як самовдосконалення, здатність до самоосвіти, уміння бачити головне у суспільних і педагогічних процесах, критичне ставлення до різного роду інформації, відданість обраній справі, бачення в учнях не «сірої маси», а людей, кожного зі своїм характером, навчальними можливостями, станом здоров'я» [1, с.46]. Отже, з огляду на це, маємо підстави стверджувати, що ефективність навчання учнів основ самозбережувальної поведінки залежить головним чином від рівня методичної культури педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горяна Л.Г. Особливості впровадження здоров'язбережувальних технологій у шкільний екологічний простір: методичні рекомендації / Л.Г. Горяна // Науко-во-методичний посібник – К. : БТОВ «Вітас ЛТД», 2012. – 80 с.
2. Жерносек І. П. Організація методичної роботи в школі / І. П. Жерносек. – К., 1995. – 97 с.
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – 3-тє вид., доп. – Київ : ВАТ «КДНК». – 2001. – 608 с.

Єлизавета Яковенко-Глушенкова

Київський національний лінгвістичний університет
(Київ, Україна)

РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ

Попри активне обговорення у наукових джерелах освітнього, виховного і розвивального потенціалу іноземної мови деталізація цілей формування у майбутніх учителів іноземної мови професійно орієнтованої компетентності в аудіюванні на початковому ступені навчання не знайшла широкого висвітлення у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях. Так, під час висвітлення різних аспектів навчання аудіювання у педагогічних і лінгвістичних ВНЗ конкретизація цілей залишилася поза увагою Д.В. Агапової, О.М. Колесової, Ю.А. Нікітіної, М.В. Новікова, Д.В. Позняк, В.О. Цибаньової, І.В. Щукіної та інших. Не є достатніми запропоновані формулювання цілей навчання аудіювання майбутніх учителів іноземної мови у дисертаційних дослідженнях Н.Ю. Абрамовської,

Н.Ю. Кірілліної, К.О. Колеснікової, навчальному посібнику О.Б. Тарнопольського.

Таким чином актуальність деталізації розвивального потенціалу формування у майбутніх учителів іноземної мови професійно орієнтованої компетентності в аудіюванні на початковому ступені навчання обґрунтована недостатньою увагою дослідників до всебічного розвитку особистості під час їх професійної підготовки у ВНЗ, що суперечить положенню Закону України «Про вищу освіту», відповідно до якого вища освіта є сукупністю «систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією...» [1].

Розвивальна мета формування у майбутніх учителів французької мови професійно орієнтованої компетентності в аудіюванні на початковому ступені навчання реалізується під час розвитку таких когнітивних властивостей особистості:

– фонематичного слуху («здатності правильно сприймати дистинктивні якості фонем, тобто автоматично і підсвідомо ідентифікувати й диференціювати фонemi у мовленні на основі слуховимовних зразків-інваріантів у довготривалій пам'яті» [2, с. 200-201]) та інтонаційного слуху («здатності правильно сприймати інтонаційну структуру фрази, ідентифікувати й диференціювати мелодійні, ритмічні, акцентні і темпоральні контури фрази шляхом співвіднесення їх зі слуховимовними зразками-інваріантами у довготривалій пам'яті» [2, с. 201]); оскільки розвиток фонетичного слуху («здатності правильно сприймати звуки та їхні недистинктивні якості» [2, с. 200]) та інтонаційного слуху («здатності розрізняти комунікативні типи висловлювання на основі розрізнення інтонаційних моделей» [2, с. 201]) не забезпечує формування у майбутніх учителів французької мови навичок розуміти і диференціювати артикуляційно-інтонаційні особливості французького мовлення, що безпосередньо відображається на ефективності їхньої професійної діяльності;

– самокритичного слуху, що є професійно зорієнтованою формою слуху, яка розвивається під час слухання фонограм із записом власного мовлення з метою ідентифікації та реєстрації власних помилок [3; 5];

– механізму внутрішнього промовляння, під час якого відбувається відтворення почутого повідомлення засобами внутрішнього мовлення, що є одним з етапів усвідомлення та розвитку мисленнєвої діяльності, різновидом якої виступає формування у майбутніх учителів французької мови професійно орієнтованої компетентності в аудіюванні на початковому ступені навчання;

– уваги, зокрема її обсягу як здатності довго зберігати інтенсивність, необхідної для розуміння усного мовлення (аудіотекстів) за умови збільшення часу їх звучання, а також здатності переключати увагу з одного об'єкта на інший, необхідної для розуміння діалогічних, полімічних усних повідомлень (аудіотекстів), аудіотекстів з кількома головними думками, під час зміни об'єкту обговорення тощо;

– оперативної пам'яті, що забезпечує утримування в пам'яті ідентифікованої інформації під час прослуховування аудіотексту, виступаючи провідним мисленнєвим механізмом на текстовому етапі навчання аудіювання;

– довготривалої пам'яті як здатності зберігати інформацію протягом тривалого часу, що сприяє коректній ідентифікації на основі вже наявних у ній зразків-інваріантів комунікативного різновиду речень, логічного наголосу, лексичних одиниць, граматичних форм і структур, логіко-семантичних зв'язків між лексичними одиницями, граматичними структурами тощо;

– мовної здогадки і механізму імовірного прогнозування, які забезпечують ідентифікацію у мовленнєвому потоці коректного значення лексичної одиниці на основі контексту, її словотворчих елементів, диференціювання схожих за звучанням лексичних одиниць за їхніми інформативними ознаками, розуміння значення граматичної структури поміж множини можливих, незнайомої граматичної структури на основі контексту тощо;

– механізму еквівалентних замінів, що на текстовому етапі навчання аудіювання забезпечує збільшення обсягу оперативної пам'яті завдяки компресії аудіотексту в наслідок опущення незначущої інформації [4];

– уяви, що, за умови, коли шум перевищує звуковий сигнал, а також відсутності зорової наочності, сприяє розвитку оперативної та довготривалої пам'яті, мовної здогадки, механізмів імовірного прогнозування й еквівалентних замінів;

– аналітичного і критичного мислення, що виступають основою розвитку загальних мовленнєвих умінь (диференціювати основну і другорядну інформацію аудіотексту; виявляти його імпліцитний зміст на основі контексту і власного досвіду; конкретизувати ситуацію, в якій «передається» повідомлення; робити нотатки під час прослуховування аудіотексту; вирізняти і розуміти необхідну інформацію аудіотексту; ділити аудіотекст на змістові уривки; упорядковувати основні ідеї аудіотексту у хронологічній послідовності; встановлювати логічні зв'язки між елементами аудіотексту) і комунікативних умінь (з урахуванням вікових особливостей розвитку учнів (психологічного, загальноінтелектуального, лінгвістичного) організувати процес аудіювання; здійснювати лінгвометодичний аналіз аудіотексту; коментувати й оцінювати власні результати аудіювання та результати інших; адекватно розуміти мовлення, яке містить мовні і мовленнєві помилки тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетентності / Н. Ф. Бориско // Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ під загальн. ред. С. Ю.Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – С. 192 – 214.
3. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетенції в умовах інтегрованого навчання іноземної мови у мовному ВНЗ / Н. Ф. Бориско // Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : курс лекцій : [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ під ред. С. Ю.Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2011. – С. 107 – 140.
4. Щукин А. Н. Методика обучения речевому общению на иностранном языке : учеб. пособие для преподавателей и студентов языковых вузов / А. Н. Щукин. – М. : Изд-во ИКАР, 2011. – 454 с.
5. Dieling H. Phonetik im Fremdsprachenunterricht Deutsch. – Munchen : Langenscheidt, 1992. – 134 s.

Наукове видання

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ФІЛОСОФІЯ, ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції

3 грудня 2014 р.

У чотирьох частинах

Частина 2

Відповідальна за випуск *О. В. Зосименко*
Комп'ютерний набір і верстка *О. В. Зосименко, С. П. Цьома*

Здано на виробництво 27.11.2014.
Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 9,6.
Ум. фарб.-відб. 9,6. Обл.-вид. арк. 8,7.
Тираж 300 пр. Вид. № 23.

Видавець і виготовлювач:
ВВП «Мрія». 40000, Суми, Кузнечна, 2.
Тел.: 22-13-23, 67-92-15

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2765 від 15.02.2007.